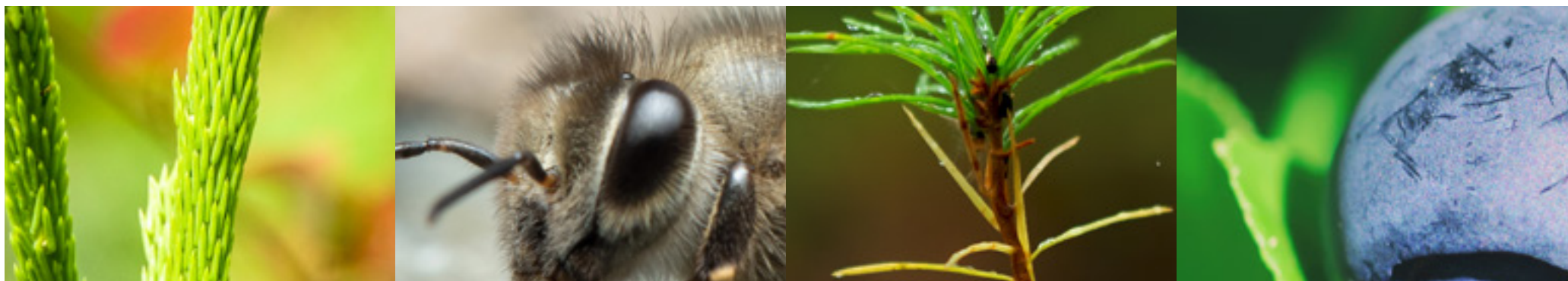

2017

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS
2017. GADA UN DARBA PĀRSKATS

SATURS

IEVADS	4	Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	20
FKTK VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS	5	Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes	20
PRIEKŠSĒDĒTĀJA IEVADVĀRDI	6	Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondi	21
PADOMES ZIŅOJUMS	9	Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki un alternatīvo ieguldījumu fondi	21
GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	12	Valsts fondēto pensijas shēmas līdzekļu pārvaldītāji un ieguldījumu plāni	22
FKTK DARBĪBA 2017. GADĀ	13	Privātie pensiju fondi un pensiju plāni	22
UZRAUDZĪBA	14	Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji	23
Kredītiestādes	14	Finanšu instrumentu tirgus	24
Apdrošinātāji	19	Atbilstības uzraudzība NILLTFN jomā	25
Apdrošināšanas un pārapirošināšanas starpnieki	20	Finanšu pakalpojumu un informācijas sistēmu drošība	27
Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonds	20	Klientu sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana	27

TIRGUS DALĪBNIEKU DARBĪBA 2017. GADĀ.....	29	REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS.....	45	Pamata kompetenču standarts	61
Banku sektors.....	29	Nacionālie normatīvie akti.....	45	2018. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI	63
Apdrošināšanas sektors	32	Makroprudenciālie instrumenti.....	48	FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA	66
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	34	Eiropas Komisijas iniciatīvas 2017. gadā	50	PERSONĀLA POLITIKA.....	67
Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes.....	34	GARANTIJU SISTĒMA.....	52	Personāla skaitliskais sastāvs un izmaiņas.....	67
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki.....	35	Noguldījumu garantiju fonds.....	52	Personāla demogrāfiskais sadalījums un vecuma raksturojums.....	68
Alternatīvo ieguldījumu fondu darbības rādītāji	36	Apdrošināto aizsardzības fonds	55	Personāla kvalifikācija	69
Valsts fondēto pensiju shēma (pensiju otrais līmenis).....	36	Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība	55	Personāla kvalifikācijas paaugstināšana	69
Privātie pensiju fondi un pensiju plāni (Trešā līmeņa pensiju plāni).....	37	Finanšu stabilitātes nodevas administrēšana.....	55	Personāla darba izpildes novērtēšana.....	69
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji	38	STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	57	FKTK STRUKTŪRA	71
LICENCĒŠANA.....	39	Sadarbība ar citu valstu uzraudzības iestādēm.....	58	KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA.....	73
NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS	43	KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA	60	IEKŠĒJAIS AUDITS	74
Noregulējuma mehānisma principi	43	Finanšu pratības stratēģija un citas aktivitātes	61	FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS	75
Vienotais noregulējuma mehānisms.....	44	Finanšu izglītības nedēļa 2017	61		

IEVADS

VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS

FKTK VĪZIJA

Eiropas Savienības (ES) kopējā tirgū integrēts un stabils Latvijas finanšu tirgus, kuru raksturo profesionāla, stingra un taisnīga uzraudzība.

FKTK MISIJA

Regulēt un pārraudzīt finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

FKTK VĒRTĪBAS

Atbildība – mēs apzināmies savas darbības ietekmi uz individuālo tirgus dalībnieku darbības rezultātiem un finanšu sistēmu kopumā un esam atbildīgi par ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

Atvērtība – mēs savā darbībā esam atvērti dialogam pirms lēmumu pieņemšanas, pieejami un uz sadarbību orientēti, kā arī spējām uzdrīkstēties un prast pielietot zināšanas, rodot risinājumus visdažādākajiem izaicinājumiem.

Atklātība – ikvienu savu lēmumu mēs izskaidrojam sabiedrībai saprotamā veidā, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos informācijas atklāšanas ierobežojumus.

PRIEKŠSĒDĒTĀJA IEVADVĀRDI

Pārmaiņas ir likumsakarība

Turpinot integrāciju rietumu pasaules politiskajā un finanšu telpā, 2016. gadā kļuvām par OECD dalībvalsti, un kopš tā brīža bija saprotams, ka turpmāk strādāsim citā atbildības līmenī. Esot pasaules attīstīto valstu vidū, finanšu sektora uzraudzības standarta latiņa ir uzlikta ļoti augstu. Iestāšanās OECD bija Latvijas finanšu sistēmas rūpīgs izvērtējums no jauna skatupunkta. Nepieciešamos uzlabojumus toreiz izstrādājām kopā ar sadarbības partneriem, un šovasar uzzināsim rekomendāciju izpildes novērtējumu. Vēsturiskas

pārmaiņas bija iesākušās, un tās aktīvi turpinājām arī 2017. gadā, kuru apskatām šajā FKTK gada un darba pārskatā.

Latvijas finanšu sektora būtiskākā daļa ir mūsu komercbankas. Kopš banku sistēmas pirmsākumiem šeit vienmēr bijusi vērojama zināma disproporcija banku piesaistīto noguldījumu struktūrā, dominējot ārvalstu klientu naudai, nevis iekšzemes klientu noguldījumiem. Protams, šāda disproporcija nav tikai Latvijas banku sektora īpatnība, plaša ārvalstu klientu bāze ir arī citās Eiropas ekonomiskās zonas valstīs, kuras attīsta finanšu pakalpojumu eksportu. Tomēr zināma klientu bāzes daļa Latvijas bankās ir nesusi līdzīgi nepietiekami pārvaldītus riskus, t.sk. aizdomas par noziedzīgi iegūtas naudas legalizācijas mēģinājumiem vai nespēju tikt galā ar tiem. Ik pa laikam Latvijas vārds līdztekus mūsu banku darījumu publiskai pieminēšanai apšaubāmos finanšu darījumos ir ticis iesaistīts tādā informācijas plūsmā, kas vājina mūsu valsts starptautisko reputāciju. Ja nespējam to novērst, tad no pārāk riskantiem klientiem un viņu darījumiem ir jāatsakās. Ikviens drīkst uzņemt tikai tādu risku, ko tā kontroles sistēmas spēj pārvaldīt.

Šis ir bijis prioritārais uzdevums Latvijas bankām pēdējos divos gados – klientu bāzes kritiska

pārvērtēšana, pakāpeniski pārtraucot sadarbību ar augsta riska ārvalstu klientiem.

// Rezultāts ir acīmredzams, kopumā 2016. un 2017. gadā ārvalstu klientu noguldījumu kritums Latvijas bankās ir bijis 30% apmērā, t.i., no Latvijas finanšu sektora ir aizgājis ap 4 mljrd. eiro pārāk riskantas naudas, kas šeit nav vēlama. 2017. gadu pabeidzām jau ar 39% ārvalstu klientu proporciju.

2017. gads bija zīmīgs arī ar to, ka FKTK sadarbībā ar ASV Federālo izmeklēšanas biroju piecās Latvijas bankās konstatēja trūkumus normatīvo prasību izpildē, kas bija ļāvuši iepriekšējos gados līdztekus vairākām ārvalstu bankām izmantot pret Ziemeļkoreju noteiktā sankciju režīma apiešanai arī šīs Latvijas bankas. Pārkaupumi bija netieši, visas iesaistītās bankas tos atzina un sadarbojās ar izmeklētājiem, tomēr šīm bankām tika piemērots arī naudas sods – kopā 3.5 milj. eiro apmērā.

Istenojot jauno kārtību banku sektorā, Latvijas banku sektors 2017. gadā sašaurinājās, un tas ietekmēja peļņas rādītājus, tajā pašā laikā mūsu bankas saglabāja augstu kapitalizācijas un likviditātes līmeni. FKTK savulaik prasītie paaugstinātie stabilitātes rādītāji ārvalstu segmenta bankām bija pierādījuši sevi darbībā kā labs instruments periodā, kad radikāli jāmaina klientu bāze. Es teiktu, ka noteikti nav daudz valstu, kurās bankas spētu tik mierīgā un kontrolētā veidā nodrošināt tik

radikālas pārmaiņas – ierobežotā laika posmā Latvijas finanšu sektoru pamet miljardiem eiro un šis process turpinās. Šis nebūtu novērtējums no ekonomiskās ietekmes viedokļa, taču no valsts un sektora risku mazināšanas viedokļa, tas ir nozīmīgs veikums. Pārskata gadā turpināja uzlaboties kredītportfeļa kvalitāte un redzami auga iekšzemes noguldījumi, kompensējot noguldījumu samazinājumu ārvalstu segmentā. Tādā veidā jau 2017. gadā Latvijā bija sasniegts zemākais punkts ārvalstu noguldījumu ziņā, atbrīvojot valsti un bankas no lieka reputācijas riska, bet zināmu klientu kategoriju iziešana no banku klientu bāzes joprojām bija aktuāls uzdevums.

Attīstības un konkurences vidē, kurā esam iekļāvušies, gandrīz nekad nav sastinguma. Pašlaik ir posms, kurā vērojama vērtību konfrontācija starp Rietumu pasauli, kurai pieder Latvija, un cita veida pasaules redzējumu austrumos no mums, no kurienes lielākoties mūsu finanšu sektorā ienāca riskantie finanšu līdzekļi. Ir tikai likumsakarīgi, ka, atbilstoši šiem ģeopolitiskajiem akcentiem, pārbaudes siets, kuram tagad jāiet cauri Latvijas bankām, ir vēl smalkāks, nekā mums šķitis iepriekš, un pagātnes kļūdām ir tāla atbalss. Šā gada februārī Latvijas lielākajai vietējā kapitāla bankai, kura specializējās ārvalstu klientu apkalpošanā, ASV Finanšu noziegumu apkarošanas institūcija izteica bažas par ilgstošu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, rosinot turpmāk šai bankai piemērot īpašus pasākumus un publiskojot šo informāciju. Ierosinājums vien izolēja banku no finanšu tirgiem reputācijas riska dēļ, kaut finanšu situācija bija stabila, un akcionāriem drīz vien bija jāpieņem lēmums par likvidāciju. Šobrīd FKTK uzraudzībā Latvijā pirmo reizi tiek īstenota

bankas pašlikvidācija, ar īpašu kontroles mehānismu nodrošinot to, lai nebūtu iespējama nelegāli iegūtu līdzekļu aprīte un legalizācija šajā procesā. Tā ir jauna pieredze gan sektora uzraugam, gan tā dalībniekiem.

Nemot vērā pārmaiņas globālajā finanšu sistēmā un nacionālās drošības aspektus, valdība ir deklarējusi uzdevumu arī turpmāk revidēt riskanto klientu segmentu – NVS klientu ekspozīciju mazinot līdz kontrolējamam līmenim (5-6% apmērā), izvērtējot arī t.s. citu valstu noguldījumus, kas aiz tiem slēpjas, koncentrējoties uz Eiropas Savienības klientu loka plašāku piesaisti. Tādējādi mainīsies mūsu banku sistēmas pamati, kas veidoti iepriekšējos 25 gadus kopš pašiem pirmsākumiem, jo nākotne ir cits klientu profils. Pēc šīs transformācijas visticamāk saplūds līdzšinējās divas Latvijas banku grupas, un nebūs vairs tādu specifisku ārvalstu klientu banku. Fundamentālu pārmaiņu posms Latvijas banku sektorā konsekventi turpināsies FKTK vadībā un sadarbībā ar stratēģiskajiem sabiedrotajiem, kā arī nodrošināsim to citos tirgus segmentos, ieviešot jaunāko normatīvo ietvaru un attīstīto valstu praksi.

Finanšu uzrauga uzdevums šajā transformācijas procesā ir spēt laikus saredzēt iespējamus negludumus jaunajos biznesa plānos un stratēģijās, kas tagad top no jauna. Mūsu finanšu uzņēmumi ir tehnoloģiski attīstīti, visticamāk varoši arī FinTech jomā, šī iespēja būtu jāizmanto kā atspēriena punkts jaunam sākumam. Klientūras ziņā patiesībā notiekošās pārmaiņas ir vērtējamas kā atgriešanās Latvijai dabiskajā ģeopolitiskajā vidē, ievērojot pašu izvēlētas robežas. Mūsu lielākie reputācijas riski turpina iet projām,

veidojas jauns spēles laukums ar jauniem dalībniekiem, un kārtības uzturēšana tajā ir mūsu rokās. Par FKTK pārmaiņu vadības komandu esmu drošs, jo šādā likumsakarīgu, bet arī dažu negaidītu notikumu pārpilnā vēstures posmā, ar savu darbu esam nodrošinājuši to, ka kopumā Latvijas finanšu sektorā joprojām valda stabilitāte un kārtība. Paldies kolēģiem un partneriem par veikumu līdz šim!

Pēters Putniņš

FKTK priekšsēdētājs

PADOMES ZIŅOJUMS

FKTK kā autonoma valsts iestāde darbojas kopš 2001. gada 1. jūlija, regulējot un pārbaudot Latvijas finanšu un kapitāla tirgu, nodrošinot tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzību un veicinot visas nozares stabilitāti, konkurētspēju un attīstību. FKTK darbu vada tās padome, kas sastāv no pieciem padomes locekļiem – FKTK priekšsēdētāja, viņa vietnieka un trim padomes locekļiem, kas vienlaikus ir arī departamentu direktori.

2017. gadā notika izmaiņas FKTK padomes sastāvā – 6. jūnijā par Uzraudzības departamenta direktori un

padomes locekli tika iecelta līdzšinējā Uzraudzības departamenta direktora vietniece Nora Dambure. Savukārt Jeļena Ļebedeva, kura FKTK padomes sastāvā strādāja kopš 2012. gada marta, turpina darbu FKTK un vada Noregulējuma un garantiju fondu daļu. Pārējais padomes sastāvs 2017. gadā palika nemainīgs – FKTK priekšsēdētājs Pēters Putniņš, priekšsēdētāja vietniece Gunta Razāne, Juridiskā un licencēšanas departamenta direktors Gvido Romeiko un Regulējošo prasību un statistikas departamenta direktore Ludmila Vojevoda.

FOTO: FKTK padome 2018. gada sākumā

Pēters Putniņš**Gunta Razāne****Nora Dambure****Ludmila Vojevoda****Gvido Romeiko**

Svarīgāko jautājumu izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai FKTK priekšsēdētājs reizi nedēļā sasauca un vada padomes sēdes. 2017. gadā notika 55 padomes sēdes, kurās tika pieņemti 218 lēmumi (2016. gadā – 45 sēdes, kurās tika pieņemti 223 lēmumi).

Lai sekmētu finanšu un kapitāla tirgus pārraudzības efektivitāti, nodrošinot FKTK sadarbību ar finanšu sektora profesionālajām asociācijām, regulāri tiek rīkotas arī Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes sēdes. 2017. gadā notika 14 šādas sēdes, kurās tika izskatīti 40 finanšu un kapitāla tirgum saistoši normatīvo aktu projekti (2016. gadā – 33 projekti).

2017. gada 4. novembrī apritēja trīs gadi, kopš izveidots Vienotais uzraudzības mehānisms, un Latvijas nozīmīgo banku uzraudzības jomā FKTK darbinieki turpināja aktīvi piedalīties Eiropas Centrālās bankas VUM kopējo uzraudzības darba grupu darbā un uzraudzības prakses veidošanā. Trīs sistēmiski nozīmīgu Latvijas banku – "Swedbank", "SEB banka" un "ABLV Bank" – uzraudzība tiek īstenota, sadarbojoties ECB un FKTK darbiniekiem, un tas ir nozīmīgs banku ikdienas uzraudzības pamats. FKTK uzrauga arī mazāk nozīmīgās bankas, savukārt ECB šādu banku uzraudzībai turpināja noteikt vienotas pamatnostādnes un vadlīnijas.

FKTK, nodrošinot tirgus dalībnieku nepārtrauktu uzraudzību, veica tirgus dalībnieku rezultātu monitoringu, finanšu pārskatu analīzi un darbības pārbaudes, tostarp klātienē pārbaudes.

Kopumā 2017. gadā FKTK veica 43 tirgus dalībnieku klātienē pārbaudes, t.sk. 17 pārbaudes bankās, četras pārbaudes apdrošināšanas sabiedrībās, trīs pārbaudes elektroniskās naudas iestādēs, divas pārbaudes ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā, četras pārbaudes krājaizdevu sabiedrībās un viena ieguldījumu pārvaldes sabiedrībā, tika veikta arī viena valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāja darbības klātienē pārbaude un divas privātā pensiju fonda pārbaudes. 2017. gadā FKTK veica klātienē informācijas sistēmu pārbaudes trīs bankās, vienā apdrošināšanas sabiedrībā, divās apdrošināšanas sabiedrību filiālēs un trijās maksājumu iestādēs.

2017. gadā FKTK sadarbībā ar ASV Federālo izmeklēšanas biroju konstatēja, ka piecas Latvijas bankas – AS "Baltikums Bank", AS "Privatbank", AS "Reģionālā investīciju banka", AS "NORVIK BANKA" un AS "Rietumu Banka" – nav ievērojušas regulējošo normatīvo aktu prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma finansēšanas novēršanas (NILLTFN) jomā. Visas iesaistītās bankas sadarbojās ar FKTK un konstatētos trūkumus atzina. FKTK ar minētajām bankām ir noslēgusi administratīvos līgumus, kas visefektīvāk ļauj nodrošināt neatliekamu pasākumu izpildi – savlaicīgi konstatēt darījumus, kas noveda pie starptautisko sankciju apiešanas, un rīkoties atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Šīm piecām kredītiestādēm tika piemērota soda nauda kopumā 3 532 785 eiro apmērā un noteikta virkne pienākumu banku iekšējās kontroles sistēmu sakārtošanai un pilnveidošanai. Papildus tam trīs

gadījumos piecām par NILLTFN atbildīgajām kredītiestāžu amatpersonām tika izteikti brīdinājumi.

Tāpat 2017. gadā FKTK padome piemēroja soda naudu AS "Meridian Trade Bank" 889 651 eiro apmērā, jo konstatēja, ka tā nav nodrošinājusi pienācīgu iekšējās kontroles sistēmas darbību kredītriska pārvaldīšanas jomā.

FKTK padome 2017. gadā pieņēma svarīgu lēmumu vērsties ar pieteikumu tiesā par LAS "TRASTA KOMERCBANKA" administratora atcelšanu no

administratora pienākumu pildīšanas. FKTK konstatēja, ka LAS "TRASTA KOMERCBANKA" administrators neatbilst Kredītiestāžu likumā noteiktajām prasībām un tā rīcība uzskatāma par ļaunprātīgu.

FKTK 2017. gadā izteica brīdinājumu AS "SEB banka", jo tā nebija pilnībā ievērojusi "Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības normatīvo noteikumu" prasības, proti, noteiktajā termiņā (1. aprīlī) nebija nodrošinājusi noteiktos

limitus vienkāršotajam internetbankas autorizācijas rīkam – kodu kartei.

2017. gadā, ņemot vērā FKTK padomes lēmumu atļaut *Nordea Bank AB* nodot AS "DNB banka" īpašumā *Nordea Bank AB* Latvijas filiāles aktīvus un saistības, tika apvienotas divas savstarpēji konkurējošas bankas, kas tagad darbojas ar nosaukumu Luminor Bank AS.

GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AAF – Apdrošināto aizsardzības fonds

AIFP – alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks

AKUI – Arodpensijas kapitāla uzkrāšanas institūcija

CET1 – pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs

DIN – darba izpildes novērtēšana

EAAPI – Eiropas Apdrošināšanas
un aroda pensiju iestāde

EBI – Eiropas Banku iestāde

ECB – Eiropas Centrālā banka

EEZ – Eiropas Ekonomikas zona

ES – Eiropas Savienība

ESRK – Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

EVTI – Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

FATF – Finanšu darījumu darba grupa
(*Financial Action Task Force*)

FinTech – informācijas tehnoloģijās balstītas
finanšu pakalpojumu inovācijas

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija

FSN – finanšu stabilitātes nodeva

GA – garantētā atlīdzība

IKP – iekšzemes kopprodukts

IT – informācijas tehnoloģija

LSR – likviditātes seguma rādītājs

MFI – monetārā finanšu iestāde

NGF – Noguldījumu garantiju fonds

NIILTF – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
un terorisma finansēšana

NIILTFN – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
un terorisma finansēšanas novēršana

OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības
organizācija

PKR – pretcikliskā kapitāla rezerve

PRIIP – komplekts privāto ieguldījumu
un apdrošināšanas ieguldījumu produkts

ROE – kapitāla atdeves rādītājs

SFPS – starptautiskais finanšu pārskatu standarts

SNS – sabiedriskas nozīmes struktūra

SRB – Vienotā noregulējuma valde
(*Single Resolution Board*)

TKB – AS "TRASTA KOMERCBANKA"

UPNP – uzraudzības pārbaudes un
novērtēšanas process

VFPS – valsts fondēto pensiju shēma

VNF – Vienotā noregulējuma fonds

VUM – Vienotais uzraudzības mehānisms

FKTK DARBĪBA 2017. GADĀ

UZRAUDZĪBA

Kredītiestādes

Uzraudzības principi

FKTK ciešā sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku VUM ietvaros un ar Eiropas uzraudzības iestādēm un atbilstoši labākajai starptautiskajai kredītiestāžu uzraudzības praksei un darbības pamatprincipiem regulē un pārrauga Latvijas komercbanku sektoru.

Uzraudzības galvenais princips ir iespējami savlaicīgi identificēt problēmas finanšu tirgū vai individuāla tirgus dalībnieka darbībā, lai nekavējoties sniegtu uzrauga viedokli un rekomendācijas vai pieprasītu novērst un samazināt problēmas.

Uzraudzība ir stabilas finanšu sistēmas viens no galvenajiem pīlāriem, kas papildina finanšu tirgu pašregulāciju un katras finanšu iestādes iekšējās kontroles mehānismus. Uzraudzības pamatmērķis ir nodrošināt, ka katra uzraugāmā iestāde tiek profesionāli un piesardzīgi pārvaldīta atbilstoši tās darbības specifikai un risku lielumam.

Ar mērķi veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti FKTK veic nepārtrauktu un visaptverošu tirgus dalībnieku uzraudzību:

- pamatojoties uz risku novērtējumu un finanšu

tirgus tendencēm, nosaka katras finanšu nozares uzraudzības prioritātes nākamajam gadam;

- pamatojoties uz noteiktajām prioritātēm, izstrādā uzraudzības programmas gan katrai nozarei, gan katram tirgus dalībniekam;
- uztur pastāvīgu dialogu ar tirgus dalībniekiem un profesionālajām asociācijām par jaunām prasībām un tendencēm sektoros un ar tām saistītiem riskiem un problēmu jautājumiem;
- nodrošina jaunu tirgus dalībnieku ar stabilu kapitāla bāzi un skaidru un dzīvotspējīgu stratēģiju ienākšanu tirgū;
- neklātienē analizē tirgus dalībnieku darbību raksturojošos rādītājus, riskus un risku pārvaldīšanas sistēmas, pastāvīgi pievēršot uzmanību finanšu rādītāju kvalitatīvajām un kvantitatīvajām izmaiņām, regulējošo prasību ievērošanai un korporatīvās pārvaldības efektivitātei;
- savas kompetences ietvaros nodrošina patiesas un skaidras informācijas atklāšanu par tirgus dalībnieku darbību;
- veic klātienē pārbaudes un horizontālās neklātienē pārbaudes;
- savas kompetences ietvaros vērtē finanšu pakalpojumu kvalitāti un nodrošina klientu aizsardzību;
- regulējošo prasību neievērošanas gadījumos savlaicīgi piemēro tirgus dalībniekiem preventīvus un korektīvus pasākumus.

FKTK nepārtraukti pilnveido visu tirgus dalībnieku uzraudzībā izmantotās metodes.

FKTK 2017. gadā turpināja stiprināt intensīvās uzraudzības ietvaru, kura mērķis ir veikt uz risku izvērtējumu balstītus un uz rezultātu orientētus uzraudzības pasākumus un nodrošināt FKTK iespēju laikus iejaukties banku darbībā un veikt nepieciešamos pasākumus iespējamu un esošu problēmu novēršanai vai zaudējumu samazināšanai.

Pamatojoties uz kredītiestāžu darbības risku un finanšu sistēmas tendenču novērtējumu, FKTK 2017. gada sākumā noteica uzraudzības prioritātes.

2017. gadā noteiktās kredītiestāžu uzraudzības prioritātes:

- kredītiestāžu stratēģiju, biznesa modeļu un peļņitēšanas vērtēšana, fokusējoties uz ilgspējas un peļņitēšanas līdzsvarošanu;
- atbilstības un risku pārvaldīšanas funkciju stiprināšana, fokusējoties uz bankas stresa testu veikšanas procesu un efektivitāti, darbības atjaunošanas plānu pilnveidošanu un piemērošanu praksē, kā arī pārskatu kvalitāti;
- kredītrisks un uzkrājumu pietiekamības novērtēšana, fokusējoties uz problemātiskajiem kredītiem un atgūšanas procesu; paralēli uzraugu fokusā bija 9. SFPS ieviešanas pasākumi un banku gatavība tiem.

Pamatojoties uz prioritātēm, tika noteikts minimālais uzraudzības pasākumu apjoms, un, ņemot vērā esošos resursus, tika izstrādāts 2017. gada uzraudzības

pasākumu plāns, kas ietver gan klātienes, gan arī neklātienes uzraudzības pasākumus.

Banku uzraudzība 2017. gadā nemainīgi balstījās uz savstarpēji saistītām metodēm – banku darbības rezultātu neklātienes monitoringu, pamatojoties uz finanšu pārskatu un citas FKTK rīcībā esošās operatīvās informācijas analīzi, un klātienes pārbaudēm.

Biznesa modeļa un peļņitēšanas vērtēšanai tika veikta virkne neklātienes pasākumu saskaņā ar apstiprināto uzraudzības pasākumu plānu, t.sk. analizēti banku iesniegtie pārskati, darbības radītāji un cita uzraugu rīcībā esošā informācija, kā arī novērtēti banku darbībai piemītošie būtiskie riski. Biznesa modeļa un peļņitēšanas vērtēšanas ietvaros tika vērtēti tādi radītāji kā aktīvu atdeve (ROE), izdevumu un ienākumu attiecība (cost-income ratio), ienākumu stabilitāte, maksājumu skaita un klientu skaita izmaiņas, procentu un tarifu politikas u.tml.

Atbilstības un risku pārvaldīšanas funkciju stiprināšanas prioritātes fokuss tika vērsts uz iekšējās kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu stiprināšanu bankās, darbības atjaunošanas plānu pilnveidošanu un piemērošanu praksē, kā arī bankas sagatavoto atskaišu (COREP, FINREP) kvalitāti.

Kredītrisks un uzkrājumu pietiekamības novērtēšanas jomā galvenā uzmanība tika pievērsta banku darbam ar problemātiskajiem kredītiem un to atgūšanas procesu, kā arī 9. SFPS ieviešanas ietekmei uz peļņu nenesošo aktīvu identificēšanu, to pārvērtēšanu un uzkrājumu veidošanu.

Banku darbības rezultātu neklātienes monitorings

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem nemainīgi ir uz riskiem balstīta uzraudzība. Ievērojot šo principu, FKTK, izmantojot informāciju, kas atspoguļota banku iesniegtajos pārskatos, un citu tai pieejamo informāciju, pastāvīgi vērtē banku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti un, pamatojoties uz šo risku monitoringa rezultātiem, plāno nepieciešamos uzraudzības pasākumus, tostarp klātienes pārbaudes.

FKTK 2017. gadā veica intensīvu banku darbības neklātienes uzraudzību un monitoringu, kas balstījās uz banku regulāri iesniegto pārskatu analīzi un uz šādu papildu operatīvo pārskatu, informācijas un ziņojumu par banku darbību analīzi:

- ikdienas pārskats par noguldījumu dinamiku;
- atskaite par saistībām pret radniecīgajām finanšu iestādēm;
- banku kredītkomiteju, valdes un padomes sēžu protokoli, kā arī banku iekšējā audita ziņojumi par veiktajām pārbaudēm;
- ziņojumi par riskiem un stresa testu rezultātiem.

Bankas tika aicinātas arī prezentēt daļu no minētās operatīvās informācijas, tādējādi veicinot FKTK un banku savstarpējo dialogu.

FKTK, pamatojoties uz banku darbības analīzes rezultātiem un veikto pārbaudžu rezultātiem, jau vairākus gadus veic banku darbības risku novērtēšanu, piešķirot katrai bankai reitingu, kas raksturo tās risku lielumu un to pārvaldīšanas kvalitāti.

2016. un 2017. gadā FKTK veiktās uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process (UPNP) būtiski tika pilnveidots, ievērojot EBI izstrādātās uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa vadlīnijas, kā arī ECB pamatnostādnes attiecībā uz mazāk nozīmīgu banku UPNP.

Risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts divas reizes gadā, un tajā tiek ņemti vērā gan risku līmeni raksturojošie kvantitatīvie rādītāji un to robežvērtības atbilstoši ECB metodoloģijai¹, gan informācija par risku pārvaldīšanu, kas izriet no klātienes pārbaudēm, tematiskajām un horizontālajām pārbaudēm, FKTK rīcībā esošās informācijas par regulējošo prasību ievērošanu kredītiestādēs, konstatētajiem iekšējās kontroles sistēmas trūkumiem, kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu kvalitāti un darbības atjaunošanas plāna vērtējumu.

Risku vērtējums UPNP ietvaros tiek noteikts skalā no "1" līdz "4", un 2017. gadā bankām Latvijā tika piešķirti šādi risku vērtējumi:

Riska līmenis:	1.0-1.7 Zems risks	1.8-2.5 Vidēji zems risks	2.6-3.3 Vidēji augsts risks	3.4-4.0 Augsts risks
Banku skaits ² :	0	6	8	1

Nozīmīgo banku, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā, risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts reizi gadā, izmantojot ECB noteikto metodoloģiju.

Atbilstoši institūcijai piešķirtajam risku vērtējumam tiek plānota tās uzraudzība – institūcijai, kuras vērtējums ir viszemākais (institūcijas darbībai piemīt zems risks, un risku pārvaldīšana ir pietiekama), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, savukārt institūcijai, kuras risku vērtējums ir visaugstākais (institūcijas darbībai piemīt augsts risks, un risku pārvaldīšana ir vāja), nepieciešama pastāvīga un pastiprināta uzraudzība.

UPNP rezultāti tika ņemti vērā, nosakot pašu kapitāla prasības banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai.

Sankcijas un korektīvie pasākumi

Īstenojot banku darbības uzraudzību, FKTK 2017. gadā par trūkumiem iekšējās kontroles sistēmā kredītriska un iekšējās pārvaldības jomā vienai bankai piemēroja soda naudu, savukārt citai izteica brīdinājumu par

FKTK noteikumu prasību pārkāpumiem.

FKTK arī veica korektīvos pasākumus, izvirzot 10 bankām papildu prasības kredītriska jomā.

Grupu uzraudzība

FKTK 2017. gadā sadarbojās ar dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestādēm, kuras atbilstoši normatīvo aktu prasībām īsteno kredītiestāžu grupu uzraudzību. FKTK darbinieki 2017. gadā piedalījās piecās dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestāžu kolēģijās, t.sk. vadīja vienu uzraudzības iestāžu kolēģiju kā atbildīgā uzraudzības iestāde.

Nozīmīgākie virzieni kolēģiju darbā 2017. gadā bija uzraudzības pasākumu koordinēšana, banku iekšējā kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa un risku profila novērtēšana grupas līmenī, kā arī banku izstrādāto darbības atjaunošanas plānu novērtēšana.

Klātienes pārbaudes kredītiestādēs

Pārskata gadā FKTK bankās veica 17 pārbaudes, kurās īpaša uzmanība tika pievērsta kapitāla pietiekamības novērtēšanai, kredīšanas procesam, kā arī risku vadības funkcijām – kredītriska, operacionālā riska, likviditātes riska, tirgus riska, stratēģijas un biznesa riska pārvaldīšanai un darbības atbilstības kontroles funkcijai. Pārbažu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar banku vadību, un tika saskaņoti

¹ Pieejama tikai uzraudzības iestādēm Vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros.

² Tai skaitā bankas, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā.

pasākumu plāni nepieciešamo uzlabojumu veikšanai. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienas uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna trūkumu novēršanai īstenošanas gaitu.

FKTK pārstāvji arī piedalījās ECB iniciētajās pārbaudēs, kas tika veiktas nozīmīgajās kredītiestādēs kredītriska jomā.

Horizontālās neklātienas pārbaudes kredītiestādēs

Horizontālās pārbaudes viens no mērķiem ir gūt visaptverošu un salīdzinošu ieskatu viena riska vai kādas darbības jomas izvērtējumā. FKTK 2017. gadā veica divas horizontālās neklātienas pārbaudes. 2017. gadā horizontālās pārbaudes aptvēra tādus jautājumus kā:

- aktīvu atgūšanas process un pārņemto aktīvu pārvaldīšana;
- riska darījumu riska svērto vērtību aprēķināšana kredītriskam.

Papildus minētajam, ņemot vērā izmaiņas finanšu instrumentu vērtēšanā, kas stājās spēkā no 2018. gada 1. janvāra līdz ar 9. starptautiskā finanšu pārskatu standarta "Finanšu instrumenti" (9. SFPS) ieviešanu, FKTK izvērtēja banku gatavību piemērot minētā standarta prasības.

Horizontālo pārbažu un izvērtējuma par banku gatavību ieviest 9. SFPS rezultāti ļāva FKTK gūt visaptverošu skatījumu uz pārbaudāmiem jautājumiem, identificēt banku darbībā kopējās tendences un praksi un noteikt pamatprasības, kas veido labāko praksi. Pamatojoties uz pārbažu rezultātiem, FKTK izstrādāja

bankām labākas prakses rekomendācijas, kā arī pārbažu un izvērtējuma par banku gatavību ieviest 9. SFPS rezultātus izmantos turpmākajā banku ikdienas uzraudzībā.

Kapitāla pietiekamība

Banku kapitalizācijas līmenis saglabājās augsts, un 2017. gada beigās sektora kopējais kapitāla rādītājs sasniedza 21.4%, savukārt pirmā līmeņa pamata kapitāla (CET1) rādītājs – 19.0%. Banku sektora kapitāla kvalitāti augstā līmenī nodrošina banku pašu kapitāla galvenā sastāvdaļa – CET1 kapitāls, kas Latvijas banku gadījumā pašlaik sakrīt ar pirmā līmeņa kapitālu.

2017. gadā 11 bankas izmantoja iespēju stiprināt kapitāla bāzi, iekļaujot tajā kārtējā gada (starpposma) auditēto peļņu. Kapitalizācijas līmeņa paaugstināšanos veicināja arī banku kredītportfeļa kvalitātes uzlabošanās un paaugstinātu riska darījumu mazināšanās. 2017. gadā apmaksāto pamatkapitālu palielināja viena banka par 4.08 milj. eiro, savukārt divas bankas, izmaksājot dividendes no iepriekšējo gadu (starpposma) nesadalītās peļņas, samazināja pašu kapitālu kopsummā par 26 milj. eiro.

FKTK uzraudzības procesa ietvaros pievērsa uzmanību un vērtēja banku izveidoto uzkrājumu pietiekamību paredzamajiem zaudējumiem. Pozitīva starpība starp paredzamo zaudējumu apmēru un saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām izveidotajiem uzkrājumiem tika ņemta vērā, novērtējot banku kapitāla pietiekamību.

Bankas katru gadu veic iekšējo kapitāla pietiekamības

novērtēšanu, lai pārliecinātos, ka bankas kapitāls apmēra, elementu un to īpatsvara ziņā ir pietiekams bankas pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai, kā arī tiek nodrošināta pietiekama kapitāla rezerve iespējamu bankas darbībai būtiski nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā.

FKTK veikto pārbažu rezultāti atklāja jomas, kurās bankām bija nepieciešami uzlabojumi (t.sk. banku pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo būtisko risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmēra noteikšanas kārtība, stresa testos izmantotās metodes un to rezultātu analīze). Atsevišķos gadījumos FKTK pieprasīja aktualizēt iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa rezultātus un iesniegt tos atkārtoti. Vienlaikus FKTK turpināja uzturēt dialogu ar bankām par to biznesa modeli, stratēģiju un kapitāla plānošanas procesu.

Banku kapitāla pietiekamības vērtēšanas gaitā FKTK pievērsa pastiprinātu uzmanību tam, vai banku kapitāla pietiekamība ir atbilstoša banku turpmākās darbības stratēģijai, ar plānoto bankas darbību saistīto risku lielumam un šo risku pārvaldīšanas metodēm.

UPNP ietvaros FKTK 2017. gadā novērtēja banku risku, kas minēti ES Regulas Nr. 575/2013 92. pantā (1. pīlāra riski), un citu kredītiestāžu darbībai piemītošo un varbūtējo risku (2. pīlāra riski) līmeni un pārvaldību un saskaņā ar Kredītiestāžu likumā piešķirtajām tiesībām noteica prasību visām bankām uzturēt augstāku pašu kapitāla līmeni to banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku un to elementu segšanai, kuri nav segti saskaņā ar ES Regulā Nr. 575/2013 noteiktajām pašu kapitāla prasībām.

Likviditāte

Pietiekama kredītiestāžu likviditāte nodrošina spēju izturēt potenciālo noguldījumu bāzes samazinājumu ārējās makrofinansiālās vides risku ietekmē, un atbilstošas likviditātes nodrošināšanai FKTK ir tiesīga noteikt kredītiestādēm īpašas likviditātes prasības. FKTK izvērtē kredītiestādes darbībai piemītošos un varbūtējos riskus, ņemot vērā tās komercdarbības modeli, risku pārvaldīšanas principus un iespējamo sistēmisko likviditātes risku, kas var apdraudēt Latvijas Republikas finanšu tirgus stabilitāti.

Arī 2017. gadā FKTK ir novērtējusi, vai kredītiestāžu stratēģija, procedūras un īstenotie pasākumi nodrošina pietiekamu risku pārvaldību, vai kredītiestāžu likviditātes rezervju apmērs ir pietiekams to darbībai piemītošo likviditātes un finansēšanas risku segšanai un atbilst komercdarbības modeļiem. FKTK ir novērtējusi kredītiestāžu pārskatus par likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu un īpašo likviditātes prasību 2017. gadā bija noteikusi 13 bankām, kuru darbība galvenokārt orientēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu.

Risku vadības funkcija

Bankām, sniedzot finanšu pakalpojumus, jānodrošina ne tikai katras biznesa vienības vai darbības veida efektivitāte, bet arī tās darbībai svarīgās kopīgās risku vadības funkcijas izveide un efektīva īstenošana. FKTK 2017. gadā, veicot banku darbības pārbaudes, turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību katra būtiskā riska pārvaldīšanas kvalitātei. Katras risku vadības funkcijas novērtējumā tika ņemts vērā attiecīgā riska lielums un izmaiņu ietekme uz bankas darbību kopumā, kā

arī iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un vadības darba efektivitāte, identificējot, mērot un pārvaldot attiecīgo risku. Īpaša uzmanība tika pievērsta tam, vai bankas, pārvaldot būtiskos riskus, izmanto tādus rīkus kā stresa testi un scenāriju analīze, kā arī tika vērtēta šo stresa testu un izvēlēto scenāriju kvalitāte un atbilstība katras bankas darbības specifikai. Nepieciešamības gadījumā bankām tika lūgts veikt uzlabojumus.

Vienotais uzraudzības mehānisms

2017. gada 4. novembrī apritēja trīs gadi, kopš tika izveidots Vienotais uzraudzības mehānisms jeb VUM. Tā trīs galvenie mērķi ir:

- Eiropas banku sistēmas drošības un stabilitātes nodrošināšana;
- finanšu integrācijas un stabilitātes paaugstināšana;
- saskaņotas uzraudzības nodrošināšana.

VUM 2017. gadā tiešajā un netiešajā uzraudzībā bija 21 triljons eiro zonas banku sektora aktīvu. Pavisam īsā laikā VUM ir kļuvis par lielāko banku uzraugu pasaulē. Bez ECB VUM ietvaros darbojas 26 kompetentās iestādes (19 nacionālās kompetentās iestādes un septiņas nacionālās bankas) no 19 ES dalībvalstīm. Kopā uzraudzībā ir iesaistīti apmēram 6000 darbinieki. 2017. gadā ECB tiešajā uzraudzībā bija 114 nozīmīgās bankas (82% no eirozonas banku sektora aktīviem), savukārt nacionālo kompetento iestāžu uzraudzībā bija ap 3500 mazāk nozīmīgās bankas (18% no eirozonas banku sektora aktīviem).

Trīs Latvijas bankas - "Swedbank", "SEB banka" un

"ABLV Bank" - 2017. gadā uzraudzīja ECB un no 2018. gada 10. februāra, apvienojoties "DNB banka" un *Nordea Bank* Latvijas filiālei, tiešā ECB uzraudzībā nonāk *Luminor Bank*. Šo banku uzraudzība tiek īstenota, ECB un FKTK darbiniekiem līdzdarbojoties kopējās uzraudzības darba grupās, kas ir nozīmīgo banku ikdienas uzraudzības pamats.

FKTK turpināja uzraudzīt mazāk nozīmīgās bankas un vienlaikus, sadarbojoties ar ECB un citām nacionālajām kompetentajām iestādēm, pilnveidot un precizēt vienotas pamatnostādnes un vadlīnijas šādu banku uzraudzībai. FKTK aktīvi piedalījās ECB vadītajos procesos, proti, pie banku pelnītspējas analīzes, 9. SFPS ieviešanas, ienākumus nenesošu kredītu jautājuma (*non-performing loans*), izstrādājot attiecīgas vadlīnijas bankām. Tika veikti dažādi pasākumi, lai uzlabotu eirozonas banku sektora maksātspēju, kā arī FKTK aktīvi piedalījās vienotu uzraudzības standartu pilnveidē, uzlabojot vienu no galvenajiem banku uzraudzības rīkiem - uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu.

FKTK priekšsēdētājam piedaloties ECB Uzraudzības valdē, arī FKTK līdzdarbojās VUM lēmumu pieņemšanas procesā, pieņemot lēmumus gan par visām VUM tiešā uzraudzībā esošajām nozīmīgajām bankām, gan arī par metodoloģiskiem jautājumiem, kas nosaka banku uzraudzības procesu īstenošanas kārtību eirozonā kopumā. 2017. gadā ECB Uzraudzības valde pieņēma 2308 lēmumus (visbiežāk pieņemti lēmumi šādos jautājumos: 1057 lēmumi licencēšanas jautājumos, 188 lēmumi pašu kapitāla jautājumos un 342 lēmumi par UPNP), notika 32 valdes sēdes un lēmumprojekti tika

saskaņoti un apstiprināti 1888 rakstveida procedūru ietvaros. FKTK eksperti izvērtēja un sniedza savu redzējumu gan par valdes sēdēs izskatāmajiem jautājumiem, gan rakstveida procedūrās virzītajiem dokumentiem.

Atbilstoši VUM darbības principiem, kas paredz visu dalībvalstu iesaisti uzraudzības plānošanas un īstenošanas procesos, FKTK eksperti pastāvīgi piedalījās ECB izveidotajās komitejās un darba grupās, sniedzot savu ieguldījumu ECB uzraudzības vienotās metodikas izstrādē un pilnveidošanā, kā arī tālākā normatīvā regulējuma saskaņošanā Eiropas banku savienības telpā.

Apdrošinātāji

2017. gadā apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības procesa prioritāte bija uzraudzības nodrošināšana atbilstoši Apdrošināšanas un pārpadrošināšanas likumā noteiktajām prasībām, proti, iesniegto dokumentu un pārskatu atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un apdrošināšanas sabiedrību darbības klātienēs pārbaudes. FKTK 2017. gadā veica divu apdrošināšanas sabiedrību darbības pilna apjoma klātienēs pārbaudes un divu apdrošināšanas sabiedrību darbības tematiskās klātienēs pārbaudes, novērtējot tehnisko rezervju veidošanas atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. FKTK veica neklātienēs uzraudzību un monitoringu, kas balstās uz apdrošināšanas sabiedrību iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi, kā arī apdrošināšanas sabiedrības tika aicinātas prezentēt FKTK savas apstiprinātās darbības stratēģijas, tādējādi veicinot

FKTK un apdrošināšanas sabiedrību savstarpējo dialogu.

FKTK, pamatojoties uz apdrošināšanas sabiedrību darbības analīzes rezultātiem, veica apdrošināšanas sabiedrību risku novērtēšanu, piešķirot katrai apdrošināšanas sabiedrībai riska pakāpi atbilstoši tās risku lielumam un to pārvaldīšanas kvalitātei, kā arī atbilstoši apdrošināšanas sabiedrības ietekmei apdrošināšanas tirgū.

FKTK 2017. gadā veica visu apdrošināšanas sabiedrību darbības tematisko neklātienēs pārbaudi par to risku

un maksātspējas novērtējuma veikšanas procesu un izvērtēja saņemtos risku un maksātspējas novērtējuma ziņojumus. Par neklātienēs pārbaudes rezultātiem tika organizēta diskusija ar apdrošināšanas sabiedrību atbildīgajiem darbiniekiem.

2017. gadā veiktajā uzraudzības procesā tika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārpadrošināšanas likumā noteikto prasību pārkāpumi, par kuriem vienai apdrošināšanas sabiedrībai tika izteikts brīdinājums.

FKTK 2017. gadā sadarbojās ar ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārpadrošināšanas uzraudzības

Riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas process ir daļa no uzraudzības procesa, kas balstās uz risku ietekmes novērtēšanu. Tas ir līdzeklis, ko FKTK izmanto, lai identificētu, analizētu un novērtētu apdrošināšanas sabiedrības darbībai piemītošos riskus un noteiktu to lietoto risku pārvaldības metožu un instrumentu kvalitāti, pietiekamību un atbilstību to darbības raksturam, apjomam un sarežģītībai. 2017. gadā FKTK veiktā riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa rezultātā apdrošināšanas sabiedrībām piešķirtas šādas riska pakāpes:

Riska pakāpe	1 (zems risku līmenis un lietotās risku pārvaldības metodes ir pietiekamas)	2 (mērens risku līmenis un/vai apdrošināšanas sabiedrības lietotās risku pārvaldības metodes ir apmierinošas, bet iespējami uzlabojumi)	3 (paaugstināts risku līmenis un/vai apdrošināšanas sabiedrības lietotās risku pārvaldības metodes ir neapmierinošas, jo ir būtiski trūkumi)	4 (augsts risku līmenis un apdrošināšanas sabiedrības lietotās risku pārvaldības metodes ir nepietiekamas – tās darbībai piemītošajiem riskiem, darbības apmēriem un sarežģītībai neatbilstošas)
Apdrošināšanas sabiedrību skaits	0	3	4	0

iestādēm, kuras uzrauga apdrošināšanas grupas un pārapsdrošināšanas grupas, kurās ietilpst Latvijā licencētas apdrošināšanas sabiedrības. FKTK darbinieki 2017. gadā piedalījās trijās ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas uzraudzības iestāžu kolēģijās un sagatavoja un sniedza informāciju atbilstoši grupas uzraudzības iestāžu pieprasījumiem.

FKTK 2017. gadā sadarbojās arī ar apdrošināšanas uzraudzības iestādēm Igaunijā un Lietuvā, piedalījās Lietuvas uzraudzības iestādes organizētajā Baltijas valstu apdrošināšanas uzraugu kopīgajā sanāksmē, kā arī Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) darbā apdrošināšanas uzraudzības jomā un sniedza informāciju atbilstoši Starptautiskās Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācijas un OECD prasībām.

Apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas starpnieki

FKTK 2017. gadā veica tās uzturētajā apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas starpnieku reģistrā reģistrēto apdrošināšanas brokeru un ES dalībvalstu apdrošināšanas brokeru sabiedrību filiāļu Latvijā darbības neklātienas uzraudzību, kas balstās uz to iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi.

FKTK pārskata gadā veica sešu apdrošināšanas brokeru darbības tematiskās klātienas pārbaudes, novērtējot to darbības atbilstību Apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteiktajām prasībām.

2017. gadā veiktajā uzraudzības procesā tika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteikto prasību pārkāpumi, par kuriem vienam apdrošināšanas brokerim tika anulēts ieraksts FKTK uzturētajā apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas starpnieku reģistrā.

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonds

FKTK 2017. gadā veica biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" administrētā sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaudi un informēja Finanšu ministriju un biedrību "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" par veiktās pārbaudes rezultātiem.

Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību uzraudzība 2017. gadā tika veikta, gan izmantojot to darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz finanšu pārskatu analīzi, īpaši pievēršot uzmanību krājaizdevu sabiedrību izveidoto uzkrājumu nedrošajiem parādiem pietiekamībai, zaudējumu segšanai, gan veicot klātienes pārbaudes. Pārskata gadā FKTK eksperti veica četras klātienes pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas

un terorisma finansēšanas riska pārvaldīšanu, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Īstenojot kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības uzraudzību, FKTK 2017. gadā divām krājaizdevu sabiedrībām ierosināja administratīvo lieto. Vienai sabiedrībai 2017. gadā tika anulēta licence.

Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes

2017. gada beigās Latvijā darbojās 22 maksājumu iestādes. Līdz ar tirgus konkurences palielināšanos maksājumu pakalpojumu, izmantojot elektroniskos maksāšanas līdzekļus, sniegšanā un maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu, kas piedāvā maksājumu pakalpojumus, skaita samazināšanos par vairāk nekā 20%, būtiski samazinājās arī maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu veikto maksājumu kopējais apmērs.

FKTK maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzības pasākumus 2017. gadā īstenoja, ņemot vērā iestāžu sniegto pakalpojumu biznesa modeli, ar to saistītos riskus un riska līmeni, kuram arī tika pievērsta pastiprināta uzmanība, veicot klātienes pārbaudes.

Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzība 2017. gadā tika veikta, ņemot vērā arī iestāžu darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz darbības apjomu un attīstības tendenču analīzi, kā arī iesniegto finanšu pārskatu analīzi. 2017. gadā īpaša uzmanība tika pievērsta maksājumu iestāžu un

elektroniskās naudas iestāžu klientu bāzes analīzei, kuru plānots turpināt arī 2018. gadā.

Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu pienākums ir sniegt pārskatu par klientu līdzekļiem, kurā maksājumu iestādes atspoguļo informāciju par iestādes sāktiem un pabeigtiem darījumiem, norādot iepriekšējos 12 mēnešos veikto maksājumu vidējo aritmētisko vērtību, bet elektroniskās naudas iestādes atspoguļo apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējo apmēru par pēdējiem sešiem mēnešiem, kā arī informāciju par atpirktās elektroniskās naudas apmēru.

Papildus 2017. gadā tika pievērsta uzmanība maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu finanšu stabilitātei: FKTK pieprasīja informāciju par iestāžu pašu kapitāla apmēru un bilances pārskatu ne tikai licencētajām iestādēm, bet arī reģistrētajām iestādēm.

2017. gadā tika veiktas klātienēs pārbaudes trīs elektroniskās naudas iestādēs. Pārbaudu mērķis bija novērtēt elektroniskās naudas iestāžu darbības modeli un vadības darba atbilstību normatīvo aktu prasībām, īpaši Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasībām.

Īstenojot maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu darbības uzraudzību, FKTK 2017. gadā ierosināja četras administratīvās lietas. Septiņām maksājumu iestādēm un trim elektroniskās naudas iestādēm tika anulēta reģistrācija FKTK maksājumu iestāžu reģistrā (tika pārtraukta maksājumu

pakalpojumu sniegšana).

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu

2017. gadā tika veikta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu neklātienēs uzraudzība, novērtējot to finansiālo stāvokli, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Tikavērtēta ieguldītājiem paredzētās pamatinformācijas atbilstība, kā arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrību noteikto ieguldījumu fondu sintētisko rādītāju atbilstība fondu ienesīguma svārstīgumam.

Tāpat pastiprināta uzmanība tika pievērsta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas un iekšējā audita neklātienēs analīzei, kā arī tika vērtēts sabiedrībai piemītošo būtisko risku izvērtējums, stratēģiskie mērķi, izmaiņas vadības informācijas sistēmā, sūdzību izskatīšanas procesa vadība, saņemto ārpuspakalpojumu risku izvērtējums, kā arī plānotās izmaiņas ieguldījumu pārvaldīšanas jomā.

2017. gadā tika veikts visu ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu riska profilu izvērtējums.

Pārskata gadā tika veikta arī viena ieguldījumu pārvaldes sabiedrības klātienēs pārbaude. Pārbaudes mērķis bija novērtēt sabiedrību būtiskākās darbības jomas un to atbilstību normatīvo aktu prasībām. Īpaša vērība pārbaudes laikā tika pievērsta sabiedrības izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai un risku

pārvaldībai, izvērtējot arī iekšējo normatīvo aktu bāzes atbilstību un pielietojamību. Tāpat pārbaudes laikā tika izvērtēta sabiedrības darbības caurskatāmība un atbilstība labākās prakses principiem, kā arī tas, kā tiek ievērotas klientu intereses.

Pārbaudes laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar sabiedrības vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem sabiedrības funkciju sekmīgai nodrošināšanai.

Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienēs uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki un alternatīvo ieguldījumu fondu

2017. gadā FKTK veica alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku (AIFP) neklātienēs uzraudzību, novērtējot to pārvaldīšanā esošo alternatīvo ieguldījumu fondu ieguldījumu struktūru, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Īpaša uzmanība tika pievērsta aktīvu vērtēšanas metožu izmantošanai aktīvu vērtības noteikšanai. Neklātienēs uzraudzības ietvaros tika veikts klātienēs pārbaudu pēcpārbaudes monitorings, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Valsts fondēto pensijas shēmas līdzekļu pārvaldītāji un ieguldījumu plāni

2017. gadā tika veikta valsts fondēto pensiju shēmas (VFPS) līdzekļu pārvaldītāju neklātienas uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

2017. gadā mainījās neklātienas pārskatu taksonomija, tāpēc īpaša vērība tika pievērsta saņemto pārskatu atbilstībai jaunajai taksonomijai. Tāpat neklātienas uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta VFPS līdzekļu pārvaldītāju sniegtā kritiskās situācijas analīze katra ieguldījumu plāna ieguldījumu portfelim. Tika vērtēti norādītie riska faktori, iespējamie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumā.

Neklātienas uzraudzības ietvaros tika vērtēta arī līdzekļu pārvaldītāju iekšējā audita darbība, pieprasot iesniegt un izvērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus. Tāpat notika apspriedes ar līdzekļu pārvaldītāju vadību, lai sekotu līdzi līdzekļu pārvaldītāju darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienes pārbaudīto starplaikos. 2017. gadā tika veikts apjomīgs VFPS ieguldījumu plānu riska profila izvērtējums.

Kā arī:

- tika saņemta un izskatīta visu VFPS ieguldījumu plānu dalībniekiem paredzētā pamatinformācija atbilstoši FKTK 2014. gada 10. decembra normatīvajiem noteikumiem Nr. 295 "Valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekiem paredzētās pamatinformācijas

sagatavošanas normatīvie noteikumi";

- tika vērtēti ieguldījumu plānu izdevumi, padziļināti analizējot to struktūru;
- tika veikts VFPS līdzekļu pārvaldītāju kapitāla palielināšanas procesa monitorings, lai pārliecinātos par atbilstību jaunajām kapitāla prasībām.

2017. gadā tika veikta viena VFPS līdzekļu pārvaldītāja darbības klātienes pārbaude. Tās laikā īpaši tika vērtēta līdzekļu pārvaldītāja iekšējās kontroles sistēma, līdzekļu pārvaldītāja funkciju sadalījuma atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, vadības lēmumu pieņemšana un izpilde, iekšējo normatīvu bāzes un izveidotās pārskatu sistēmas atbilstība un izmantojamība. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot līdzekļu pārvaldītāja ieviestās kontroles sistēmas ārpalpojumu izvērtēšanai. Tāpat tika izvērtēta līdzekļu turētāja darbība. Pārbaudes laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar VFPS līdzekļu pārvaldītāja vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamo uzlabojumu veikšanai, lai nodrošinātu sekmīgu funkciju izpildi. Pēc pārbaudes monitorings tiek veikts neklātienas uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Privātie pensiju fondi un pensiju plāni

2017. gadā neklātienas privāto pensiju fondu uzraudzība tika veikta, novērtējot privāto pensiju fondu finansiālo stāvokli, pensiju plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības

atbilstību normatīvo aktu prasībām. 2017. gadā mainījās neklātienas pārskatu taksonomija, tāpēc īpaša vērība tika pievērsta saņemto pārskatu atbilstībai jaunajai taksonomijai.

Pārskata gadā tika veiktas arī divas privāto pensiju fondu klātienes pārbaudes, lai novērtētu pensiju fondu darbību, pildot likumā "Par privātajiem pensiju fondiem" noteiktās funkcijas. Pārbaudīto laikā īpaša uzmanība tika pievērsta pensiju fondu izveidotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstībai un ilgtspējai, kā arī būtisko risku identificēšanai un pārvaldībai. Tika analizēts pensiju fondu funkciju sadalījums un atbilstība tās organizatoriskajai struktūrai, kā arī pensiju fondu izveidotās informācijas apmaiņas un pārskatu sistēmas spēja nodrošināt pietiekamu un viegli izsekojamu informāciju iekšējiem un ārējiem lietotājiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot pensiju fondu kontroles sistēmas ārpalpojumu izvērtēšanai. Tāpat katra pensiju fondu pārbaudes ietvaros tika izvērtēta tā līdzekļu pārvaldītāja un līdzekļu turētāja darbība. Pārbaudēs FKTK vērtēja arī pensiju fondu piedāvāto produktu riska tendences.

Pārbaudīto laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar privāto pensiju fondu vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamo uzlabojumu veikšanai, lai sekmīgi nodrošinātu pensiju fondu funkciju izpildi. Pēc pārbaudes monitorings tiek veikts neklātienas uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Tāpat neklātienas uzraudzības ietvaros tika vērtēta privāto pensiju fondu iesniegtā kritiskās situācijas

analīze katra pensiju plāna ieguldījumu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska faktori, iespējamie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Neklātienes uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta arī privāto pensiju fondu iekšējā audita darbība, vērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus.

Pārskata gadā tika veikta arī viena pārbaude, lietojot noslēpumainā klienta (*Mystery Shopping*) metodi, lai pārlicinātos, vai potenciālajiem dalībniekiem informācija tiek izskaidrota atbilstoši likuma "Par privātajiem pensiju fondiem" prasībām.

Tika veikts apjomīgs privāto pensiju fondu pensiju plānu riska profila izvērtējums. Tāpat notika apspriedes ar privāto pensiju fondu vadību, lai sekotu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienes pārbaūžu starplaikos.

Pārskata gadā notika arī aktīvs darbs privāto pensiju fondu uzraudzības jomā Eiropas līmeņa komitejās. FKTK pārstāvji aktīvi piedalījās EAAPI darbā pensiju fondu uzraudzības jomā, gan sniedzot atbildes uz aptaujām un pašnovērtējumus, gan piedaloties Aroda pensiju komitejas (*Occupational Pensions Committee*) darbā, kurā tiek izskatīti aktuālie pensiju fondu uzraudzības jautājumi Eiropas līmenī. Tāpat notika aktīva dalība Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes *Task Force on Personal Pensions* un *Review Panel*. Tika sākts projekta koordinēšanas darbs *Peer Review on Prudent Person Rule for IORPs*.

Pārskata gada laikā FKTK pārstāvji piedalījās OECD organizēto komiteju darbā pensiju jomā.

Lai stiprinātu uzraudzības ietvaru, pārskata gadā tika aktualizēti iekšējie normatīvie dokumenti klātienes pārbaūžu jomā un sankciju un korektīvo pasākumu piemērošanas jomā.

Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji

2017. gadā ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā kopā tika veiktas divas pilnās klātienes pārbaudes, tika organizēta viena noslēpumainā klienta (*Mystery Shopping*) vizīte un sešas tikšanās ar tirgus dalībnieku ieguldījumu pakalpojumus sniedzozo struktūrvienību vadību, kuru laikā tirgus dalībnieki prezentēja savu darbību ieguldījumu pakalpojumu sektorā, kā arī to veiktos pasākumus un plānus attiecībā uz iekšējās kontroles pasākumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā. Veicot pārbaudes, FKTK līdzīgi kā iepriekšējos gados vērtēja ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas atbilstību tiesību aktu prasībām, piemēram, klienta statusa piešķiršanas procesu, informācijas atklāšanu klientiem par finanšu instrumentiem un ar tiem saistītajiem riskiem, labākā darījuma izpildes rezultāta nodrošināšanu klientam, ieguldījumu pakalpojuma atbilstības un piemērotības klienta zināšanām, pieredzei, ieguldījumu mērķim un spējai finansiāli uzņemt attiecīgu risku noteikšanu. Tāpat FKTK vērtēja ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju iekšējo procesu un dokumentu aktualitāti un atbilstību tiesību aktu prasībām.

Pārskata gadā veikta virkne neklātienes pasākumu, kas galvenokārt ir saistīti ar tirgus dalībnieku iesniegto pārskatu un zvērināto revidentu sniegto ziņojumu izvērtēšanu, kā arī ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju klientu sūdzību un iesniegumu izskatīšanu un konsultāciju sniegšana.

Tā kā 2017. gada otrajā pusē FKTK un visi ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji aktīvi gatavojās jaunās direktīvas ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā (MiFID II) un virkni ar to saistīto tieši piemērojamo regulu ieviešanai, tad FKTK eksperti sniedza atbalstu Finanšu ministrijai attiecīgo grozījumu sagatavošanā Finanšu instrumentu tirgus likumā, izstrādāja un saskaņoja ar nozari vairākus jaunus normatīvos noteikumus, kas ir saistīti ar MiFID II prasību ieviešanu, sniedza konsultācijas un informatīvu atbalstu tirgus dalībniekiem, tostarp publicējot jautājumus un atbildes FKTK tīmekļa vietnē.

2017. gadā par pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem un trūkumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā netika piemērotas sankcijas vai cita veida korektīvie pasākumi. 2017. gada sākumā FKTK papildināja "Vadlīnijas par atsevišķu ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu regulējošo Finanšu instrumentu tirgus likuma normu piemērošanu" ar mērķi norādīt tirgus dalībniekiem uz tipiskiem trūkumiem, kas tika konstatēti uzraudzības gaitā, stiprināt ieguldītāju aizsardzību un veicināt ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Finanšu instrumentu tirgus

Finanšu instrumentu tirdzniecības vietu un Centrālā vērtspapīru depozitārja uzraudzība

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās viens regulētais tirgus *Nasdaq Riga* (Birža) un viena daudzpusējā tirdzniecības sistēma jeb alternatīvais tirgus - *First North Latvia*. Abus šos tirgus organizē *Nasdaq Riga, AS*.

2017. gadā, veicot finanšu instrumentu tirdzniecības vietu darbības uzraudzību, FKTK regulāri sekoja līdzi, vai tirdzniecības vietas izpilda to darbību regulējošo tiesību aktu prasības, t.sk. atklāj informāciju par iesniegtajiem rīkojumiem un noslēgtajiem darījumiem, un izvērtēja to iesniegtos dokumentus, novērtējot iekšējās kontroles un informācijas tehnoloģiju sistēmu darbības atbilstību.

Tā kā 2017. gadā noslēdzās Latvijas Centrālā depozitārja pārlīcencēšana atbilstoši Regulas Nr. 09/2014 prasībām - 2017. gada 22. augustā *Nasdaq CSD* saņēma atļauju sniegt centrālā vērtspapīru depozitārja pakalpojumus Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, un *Nasdaq CSD* ar 2017. gada 15. septembri ir pievienoti Igaunijas un Lietuvas centrālie vērtspapīru depozitāriji. Līdz ar to FKTK kļuva par galveno uzraugošo iestādi tirgus infrastruktūrai, kurai tagad ir būtiska loma ne tikai Latvijas, bet arī kaimiņvalstu vērtspapīru tirgus darbībā. FKTK izveidoja un vada *Nasdaq CSD SE* uzraudzības kolēģiju, cieši sadarbojoties ar uzraudzības iestādēm un centrālajām bankām Lietuvā, Igaunijā un Latvijā. 2017. gada decembrī starp FKTK, Latvijas Banku, Igaunijas

uzraudzības iestādi, Igaunijas Banku un Lietuvas Banku tika parakstīts sadarbības un informācijas līgums, kas nosaka *Nasdaq CSD* uzraudzības kolēģijas darbības principus.

Regulētajā tirgū iekļauto finanšu instrumentu emitentu darbība un uzraudzības pasākumi

2017. gada beigās regulētajā tirgū (Biržā) kopā bija iekļautas 24 akciju sabiedrību (emitentu) akcijas, no tām piecu emitentu emitētās akcijas bija iekļautas Oficiālajā sarakstā un 19 emitentu akcijas - Otrajā sarakstā. Parāda vērtspapīru sarakstā 2017. gadā tika iekļautas divu jaunu emitentu obligācijas, un gada beigās kopā tajā bija iekļautas 16 emitentu kopskaitā 48 dažādu parāda vērtspapīru emisijas - no tām 10 emisijas bija Latvijas valsts parāda vērtspapīri un 38 emisijas bija korporatīvie parāda vērtspapīri.

FKTK, īstenojot uzraudzības funkciju, kontrolēja, vai emitenti savlaicīgi un atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likuma un Regulas Nr. 596/2014 prasībām atklāj regulēto informāciju. FKTK sekoja līdzi, vai visi emitenti savlaicīgi un atbilstoši tiesību aktu prasībām ir publicējuši finanšu pārskatus (gan gada revidēto, gan starpperiodu), un nekavējoties rīkojās, ja secināja, ka emitents attiecīgās prasības nav ievērojis (piemērojot kopskaitā sešus korektīvos pasākumus), pēc tam emitenti nekavējoties attiecīgās neatbilstības novērsa. Par tādas regulētās informācijas, kas uzskatāma par iekšējo informāciju, savlaicīgu neatklāšanu 2016. gadā viens no emitentiem 2017. gada sākumā saņēma FKTK aizrādījuma vēstuli.

Pret emitentiem, kuru pārkāpumi attiecībā uz

finanšu pārskatu publicēšanu bija būtiski, ilgstoši vai atkārtoti, tika sākti administratīvie procesi; četrās administratīvajās lietās ir pieņemti lēmumi, par Finanšu instrumentu tirgus likuma pārkāpumiem piemērojot attiecīgajiem uzņēmumiem soda naudu par kopējo summu 19 650 eiro (soda naudas apmērs no 500 līdz 10,650 eiro).

2017. gadā FKTK veica emitentu sagatavotās finanšu informācijas (pārskatu) neklātienas (*off-site*) padziļinātās pārbaudes, kontrolējot, vai emitenti ievēro pārskatu sagatavošanas prasības. Būtiski trūkumi vai pārkāpumi pārskatu sagatavošanā netika konstatēti.

Kopš 2017. gada 1. janvāra, kad stājās spēkā jaunais regulējums, kas nosaka revīzijas komiteju izveidošanu un to darbību, FKTK veica gan skaidrojošo darbu, lai veicinātu jauno tiesību normu pareizu piemērošanu, gan arī kontrolējošo darbu, pārbaudot, vai visas kapitālsabiedrības ir rīkojušās atbilstoši jaunajām tiesību normām.

Lai sekmētu ieguldītāju interešu aizsardzību un veicinātu tirgus dalībnieku rīcību atbilstoši tiesību normām, FKTK arī 2017. gadā tupināja iepriekšējos gados iesāktu praksi - veikt informatīvos pasākumus (semināri un informatīvas vēstules), emitentus gan informējot par jaunu prasību spēkā stāšanos, gan skaidrojot atsevišķu tiesību aktu prasību piemērošanu, gan vērsot emitentu uzmanību uz biežāk pieļautajām kļūdām.

Divu sabiedrību akcijas 2017. gada beigās bija iekļautas daudzpusējā tirdzniecības sistēmā - *First North Latvia*, tostarp viena no šīm sabiedrībām kā jauns akciju emitents tika iekļauts 2017. gadā.

Alternatīvajam tirgum nav ES regulētā vērtspapīru tirgus statusa. *First North Latvia* tirgū iekļautajiem uzņēmumiem ir saistoši *First North Latvia* noteikumi, un uz tiem nav attiecināmas regulētajā tirgū iekļautajiem uzņēmumiem noteiktās prasības (tostarp prasības par regulētās informācijas atklāšanu), kas parasti ir stingrākas.

Finanšu instrumentu tirdzniecība (regulētajā un alternatīvajā tirgū) un ieguldītāju darbības uzraudzība

Latvijas regulētajā tirgū (Biržā) 2017. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija vērojams būtisks akciju tirdzniecības aktivitātes pieaugums, kas lielā mērā skaidrojams ar AS "Latvijas kuģniecība" lielākā akcionāra izteikto obligāto akciju atpiršanas piedāvājumu attiecībā uz AS "Latvijas kuģniecība" akcijām. Ja kopējais darījumu skaits akciju tirgū 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, pieauga par 10.3%, tad tirgots akciju skaits palielinājās par 706.3%, un kopējais apgrozījums akciju tirgū 2017. gadā bija 49.4 milj. eiro, kas bija par 257.8% lielāks nekā 2016. gadā. 58.2% no kopējā 2017. gada apgrozījuma Biržā nodrošināja darījumi ar AS "Latvijas kuģniecība" akcijām – uzņēmuma akciju apgrozījums pērn bija 28.8 milj. eiro. Biržas akciju tirgus kapitalizācija 2017. gada beigās, salīdzinot ar 2016. gada beigām, bija palielinājusies par 54.6% un bija 1 240.8 milj. eiro.

2017. gadā palielinājās aktivitāte arī alternatīvajā tirgū *First North Latvia*, jo 2017. gada novembrī tika sākta viena jauna emitenta akciju tirdzniecība. Kopējais *First North Latvia* akciju apgrozījums 2017. gadā sasniedza

241.4 tūkst. eiro.

Lai sekmētu finanšu instrumentu tirgus stabilitāti un tā darbības caurskatāmību, FKTK nodrošināja pastāvīgu finanšu instrumentu tirdzniecības uzraudzību, sekojot līdzī akcionāru un obligacionāru veiktajiem darījumiem, analizējot Biržā, kā arī *First North Latvia* iesniegtos pirkšanas un pārdošanas uzdevumus un veiktos darījumus, lai konstatētu un novērstu tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas izmantošanu darījumos ar finanšu instrumentiem. Gadījumos, kad tika saskatītas tirgus manipulāciju vai iekšējās informācijas izmantošanas pazīmes, tika veiktas padziļinātas pārbaudes – kopumā tādas bija četras. Dīvos gadījumos FKTK veica korektīvos pasākumus un ieguldītājam norādīja, ka tā darījumos saskatāmas tirgus manipulāciju pazīmes, un pieprasīja nekavējoties pārtraukt rīcību, kas var maldināt citus ieguldītājus par akciju cenu, pieprasījumu un piedāvājumu. Vienā gadījumā pret darījumos iesaistītajām personām tika sākta administratīvā lieta par tirgus manipulācijām, bet 2017. gada beigās minētajā administratīvajā lietā lēmums vēl nebija pieņemts. Papildus tika veikta arī regulāra uzraudzība, vai ir atklāta informācija par izmaiņām nozīmīgā līdzdalībā (5% un vairāk) un vai personas, kas veic emitenta pārvaldības pienākumus, vai ir ar tām cieši saistītās personas, ir atbilstoši tiesību aktu prasībām paziņojušas par saviem veiktajiem darījumiem ar emitenta vērtspapīriem. FKTK 2017. gadā pret vienu no ieguldītājiem sāka administratīvo procesu par Regulas Nr. 596/2014 pārkāpumu (faktu par Regulas Nr. 596/2014 pārkāpumu pievienojot pret personu 2016. gada nogalē sāktai administratīvai lietai, kas bija par cita veida pārkāpumu) un gada otrajā pusē

pieņēma lēmumu šajā administratīvajā lietā, piemērojot personai par abiem tās izdarītajiem pārkāpumiem soda naudu 1,500.00 eiro apmērā. Gadījumos, kad personas pārkāpums bija mazāk nozīmīgs, piemēram, tika konstatēts, ka personas, kurām bija jāpaziņo informācija par pārvaldītāja vai ar to cieši saistītas personas darījumu, nav to izdarījušas savlaicīgi, FKTK dīvos gadījumos piemēroja korektīvos pasākumus – nosūtīja personām aizrādījuma vēstules ar aicinājumu turpmāk rīkoties atbilstoši tiesiskajam regulējumam.

Atbilstības uzraudzība NILLTFN jomā

2017. gadā aktīvi tika turpināts iepriekšējos gados sāktais darbs gan normatīvās bāzes, gan banku un nebanku finanšu institūciju NILLTFN atbilstības uzraudzības procesu pilnveidošanai, kā arī FKTK veiktās NILLTFN uzraudzības funkcijas stiprināšanai.

Turpinot NILLTFN IV direktīvas prasību pārņemšanu, kā arī nodrošinot Finanšu darījumu darba grupas (FATF) un *Moneyval* ekspertu ieteikumu ieviešanu, FKTK piedalījās Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma grozījumu izstrādē. Minētie grozījumi paredz pienākumu likuma subjektam regulāri pārskatīt un aktualizēt politikas un procedūras un veikt NILLTFN riska novērtējuma pārskatīšanu un aktualizēšanu, kā arī pienākumu nodrošināt klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu un informācijas uzglabāšanu, izvērtēšanu un aktualizēšanu ne retāk kā reizi piecos gados. Ar grozījumiem noteiktas juridiskā veidojuma identificēšanas prasības atbilstoši FATF rekomendācijām, kā arī definēts termins "gadījuma rakstura darījums", papildinot

klienta izpētes un darījumu uzraudzības prasības šāda veida darījumiem. Piemēram, situācijās, kad veicama klienta padziļinātā izpēte, noteikta prasība to veikt arī gadījuma rakstura darījumiem. Noteikts pienākums likuma subjektam veikt padziļināto izpēti arī likumā nenoteiktos gadījumos, ja pastāv paaugstināts NILLTF risks. Atbilstoši FATF prasībām noteikta prasība likuma subjektam, kas ir kādas grupas sastāvā, grupas līmenī nodrošināt, ka par atbilstību, auditu un NILLTFN funkciju izpildi atbildīgajām struktūrvienībām ir pieejama šo funkciju izpildei nepieciešamā informācija no filiālēm un meitas uzņēmumiem. Pazeminātas robežvērtības (no 15 000 uz 10 000 eiro) skaidras naudas aprītei, ievērojot, ka personām, kuras tirgojas ar precēm un maksājumus saņem vai veic 10 000 eiro vai lielākā skaidras naudas apmērā, ir risku paaugstinoši apstākļi, atbilstoši kuriem ir jāveic klientu izpēte. Tāpat ar grozījumiem noteikta prasība likuma subjektiem iekšējās kontroles sistēmas izveidē paredzēt kārtību, kādā tiek nodrošināta neatkarīga anonīma iekšējā ziņošana par minētā likuma prasību pārkāpumiem un šādu ziņojumu izvērtēšana. Grozījumi precīzē patiesā labuma guvēja definīciju atbilstoši starptautiskajiem standartiem, nosakot, ka identificējami visu juridisko personu patiesie labuma guvēji – fiziskas personas, kuras īsteno īpašumtiesības vai kontroli pār to. Likumā iekļauta čaulas veidojuma definīcija. Papildus tam Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums ir papildināts ar jaunu nodaļu, kas nosaka atbildību par pārkāpumiem NILLTFN jomā un kompetenci sankciju piemērošanā. Izpildot NILLTFN IV direktīvas prasības, ir paredzēti sodi un pasākumi saistībā ar nopietniem, atkārtotiem

vai sistemātiskiem prasību pārkāpumiem attiecībā uz klienta izpētes pasākumiem, informācijas uzglabāšanu, ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem un atbildīgo subjektu iekšējo kontroli.

Ņemot vērā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā noteikto deleģējumu, FKTK izdeva normatīvos noteikumus, nosakot minimālās prasības kredītiestādēm, licencētām maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm maksājumu pakalpojumu sniedzēju izpētes un darījumu uzraudzības nodrošināšanai, kā arī kredītiestādēm saistošus noteikumus par to klientu – loro korespondentu – izpēti un darījumu uzraudzību darījumu attiecību laikā. Lai pārvaldītu NILLTF risku, tostarp riskus, kas saistīti ar maksājumu pakalpojumu sniegšanu, līdzekļu izvietošanu un starpbanku finanšu plūsmu pārvaldību, FKTK izdeva pārskatu par kredītiestāžu klientu veiktajiem maksājumiem, izmantojot korespondentbanku tīklu, sagatavošanas normatīvos noteikumus.

Ņemot vērā, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums nenosaka aizdomīgu darījumu pazīmes, bet sniedz vispārīgu aizdomīga darījuma definīciju, FKTK, apkopojot kredītiestāžu uzraudzības procesā konstatētās nepilnības un labās prakses piemērus aizdomīgu darījumu konstatēšanā, kā arī ārvalstu organizāciju ieteikumus, vadlīnijas un labāko praksi, izstrādāja ieteikumus kredītiestādēm aizdomīgu darījumu pazīmju konstatēšanai. Savukārt, lai sekmētu vienotu kredītiestāžu izpratni par īstenojamajiem pasākumiem klientu izpētē, pēc iespējas novēršot kredītiestāžu iesaistīšanos NILLTF, FKTK, apkopojot

kredītiestāžu uzraudzības procesā konstatētās nepilnības un labās prakses piemērus klientu izpētē un uzraudzībā, izstrādāja ieteikumus kredītiestādēm klientu izpētei pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā.

Vienlaikus FKTK turpināja regulāro uzraudzību NILLTFN jomā un 2017. gadā piecām kredītiestādēm piemēroja soda naudu par NILLTFN likuma prasību neievērošanu kopsummā par 3 532 785 eiro, kā arī noteica virkni pienākumu, kas jāveic, lai sakārtotu un pilnveidotu banku iekšējās kontroles sistēmas. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus tam trīs gadījumos piecām par NILLTFN atbildīgajām kredītiestāžu amatpersonām tika izteikti brīdinājumi.

FKTK turpināja regulāro uzraudzību NILLTFN jomā arī nebanku sektorā un 2017. gadā vienai elektroniskās naudas iestādei un vienai maksājumu iestādei tika anulēts ieraksts elektroniskās naudas iestāžu reģistrā un maksājumu iestāžu reģistrā, vienai maksājumu iestādei tika izteikts brīdinājums, kā arī vienai krājaizdevu sabiedrībai tika apturēta darbība un noteikts tiesiskais pienākums sasaukt biedru kopsapulci un lemt par darbības turpināšanu un iekšējās kontroles sistēmas NILLTFN jomā būtisku uzlabošanu.

2017. gadā FKTK pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas *Moneyval* darbā, kur tika izskatīti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumi.

Saskaņā ar FKTK neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu reģistru Noziedzīgi iegūtu līdzekļu

legalizācijas novēršanas dienestam 2017. gadā tika nosūtīti 22 ziņojumi.

Finanšu pakalpojumu un informācijas sistēmu drošība

2017. gadā FKTK veica klātienē informācijas sistēmu pārbaudes trīs bankās, vienā apdrošināšanas sabiedrībā, divās apdrošināšanas sabiedrību filiālēs un trijās maksājumu iestādēs. Pastiprināta uzmanība tika pievērsta attālināto pakalpojumu sniegšanas drošībai, kibernetiskai drošībai un darbības nepārtrauktības nodrošināšanai.

Nozīmīgs darbs tika ieguldīts tirgus dalībnieku jaunu pakalpojumu pieteikumu un jaunu tirgus dalībnieku pieteikumu reģistrācijai vai licencēšanai, vērtējot atbilstību informācijas sistēmu normatīvo noteikumu prasībām. FKTK 2017. gadā konsultēja tirgus dalībniekus par jaunajām prasībām attiecībā uz maksājumu drošību un vērtēja tirgus dalībnieku izvēlētos risinājumus šo prasību nodrošināšanai.

FKTK pārskata gadā cieši sadarbojās ar informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūciju CERT.LV un piedalījās Informācijas tehnoloģiju un informācijas sistēmu drošības ekspertu grupas (DEG) darba grupu sanāksmēs, daloties pieredzē par aktuālajiem informācijas sistēmu drošības apdraudējumiem un to novēršanas metodēm.

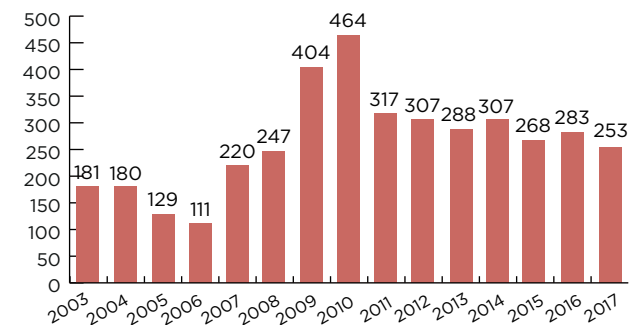
Klientu sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana

FKTK viena no finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības sastāvdaļām arī 2017. gadā bija tirgus dalībnieku klientu tiesību aizsardzība un sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana.

2017. gadā FKTK saņēma un izskatīja 253 iesniegumus par dažādu finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku rīcību - 189 sūdzības par kredītiestādēm, 42 par apdrošināšanas sabiedrībām, 12 par maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, no kurām 9 sūdzības bija par elektroniskās naudas iestādi SIA "FSC EU". FKTK 2017. gadā pieņēma lēmumu anulēt šīs iestādes ierakstu elektroniskās naudas iestāžu reģistrā. Tāpat 2017. gadā FKTK saņēma un izskatīja trīs sūdzības par ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem, trīs klientu sūdzības par emitentiem un vienu sūdzību par ieguldījumu pārvaldes akciju sabiedrības darbību. Tika saņemtas arī trīs sūdzības, kas saistītas ar akcionāra darbību finanšu instrumentu tirgū.

1. attēls.

Saņemto sūdzību skaits pa gadiem

Ņemot vērā, ka kredītiestāžu uzraudzības procesā tiek kontrolēts, vai kredītiestādes ievēro Kredītiestāžu likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu prasības, FKTK eksperti pārbaudīja, vai kredītiestāžu rīcībā nebija saskatāmi šo normatīvo aktu pārkāpumi. Izskatot 163 sūdzības, FKTK kredītiestāžu rīcībā nekonstatēja Kredītiestāžu likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu pārkāpumus, 54 sūdzībā minēto FKTK izmantos uzraudzības vajadzībām. Savukārt, izskatot piecās sūdzības minēto, FKTK konstatēja trūkumus kredītiestādes operacionālā riska pārvaldīšanā.

2017. gadā FKTK saņēma un izskatīja kopumā 45 iesniegumus par apdrošināšanas tirgus dalībnieku rīcību - 27 iesniegumus par apdrošināšanas sabiedrībām, 15 par ES dalībvalstu apdrošinātāju filiālēm Latvijā un trīs par apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpniekiem.

Visos gadījumos FKTK lūdza tirgus dalībniekiem sniegt paskaidrojumus, pēc kuru izvērtēšanas klientiem FKTK kompetences ietvaros sniedza atbildes vai konsultācijas pēc būtības.

Izskatot 45 apdrošinātāju un apdrošināšanas un pārapirošināšanas starpnieku klientu sūdzības, FKTK nekonstatēja normatīvo aktu prasību pārkāpumus, par kuriem būtu bijis jāpiemēro Apdrošināšanas un pārapirošināšanas likumā vai Apdrošināšanas un pārapirošināšanas starpnieku darbības likumā paredzētās sankcijas. 27 gadījumos klients un apdrošinātājs savstarpējos jautājumus ir turpinājuši risināt civiltiesiskā strīdā, astoņus iesniegums FKTK nosūtīja izskatīšanai Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojam.

TIRGUS DALĪBNIKU DARBĪBA 2017. GADĀ

Banku sektors

Vispārīgā informācija

2017. gada beigās Latvijas Republikā darbojās 16 bankas un piecas ES dalībvalstu banku filiāles. Pārskata gada pavasarī līdz ar stratēģijas maiņu un koncentrēšanos uz bankas pakalpojumu sniegšanu tikai vietējā tirgū tika slēgta Igaunijas bankas *Eesti Krediidipank* filiāle Latvijā. Savukārt pārskata gada rudenī vairākas Latvijas bankas paziņoja par nosaukuma maiņu, t.sk. *Baltikums Bank AS* demonstrējot biznesa modeļa paplašināšanos, darbību turpina ar zīmolu *AS BlueOrange Bank*, kas ir vieglāk uztverams starptautiskos tirgos. Līdz ar izmaiņām akcionāru sastāvā *Bank M2M Europe* nosaukumu mainīja uz *Signet Bank*, tādējādi atspoguļojot bankas lielākā akcionāra *Signet Global Investors* apņēmību

veicināt bankas starptautisko attīstību. Gada nogalē Latvijas Republikas Komercreģistrā tika reģistrēta arī AS "Latvijas Pasta banka" nosaukuma maiņa uz *AS LPB Bank*. 2017. gada rudenī Baltijas valstīs tika īstenots *DNB Bank ASA* un *Nordea Bank AB* apvienošanās projekts (turpmāk tekstā – banku apvienošanās process) – apvienotai bankai turpinot darboties kā *Luminor Bank AB*.

Latvijas banku sektors sašaurinās

2017. gadā bija vērojama banku sektora apmēra pakāpeniska sašaurināšanās, ko galvenokārt ietekmēja ar ārvalstu klientu apkalpošanu saistītā biznesa apjoma samazināšanās, negatīvi ietekmējot arī banku sektora peļņas rādītājus.

Bankas ar būtisku ārvalstu klientu īpatsvaru turpināja pārskatīt savu klientu bāzi, pakāpeniski pārtraucot sadarbību ar augsta riska ārvalstu klientiem. Tā ietekmē ārvalstu noguldījumu apmērs Latvijas bankās 2017. gadā turpināja samazināties un saruka arī banku aktīvu apmērs. Neskatoties uz ārvalstu klientu noguldījumu un banku biznesa apmēru samazināšanos, bankas saglabāja augstu kapitalizācijas un likviditātes līmeni.

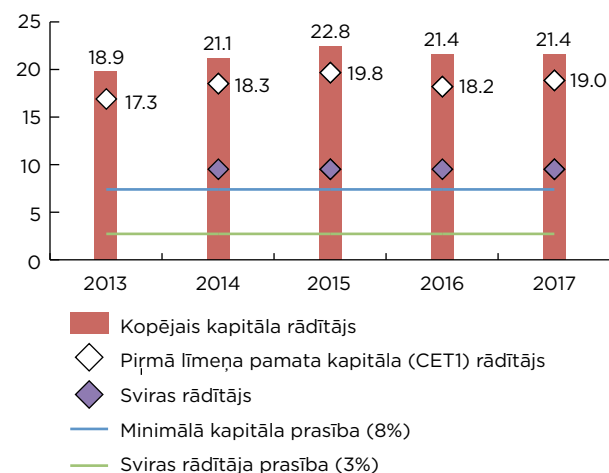
Līdz ar stabilu tautsaimniecības izaugsmi, pozitīvu darba tirgus attīstību un mājsaimniecību ienākumu līmeņa pakāpenisku pieaugumu, turpināja uzlaboties mājsaimniecību maksātspēja un tai līdzīgi arī kredītportfeļa kvalitāte. Saglabājās stabils iekšzemes mājsaimniecību noguldījumu pieaugums, kompensējot noguldījumu samazinājumu citos klientu segmentos, tādējādi kopējais iekšzemes klientu noguldījumu apmērs gandrīz neizmainījās, bet to īpatsvars banku sektora noguldījumos sasniedza 60%.

Banku sektora darbības rādītāji

Banku kapitalizācijas līmenis saglabājās nemainīgi augsts, 2017. gada beigās kopējam kapitāla rādītājam (KKR) sasniedzot 21.4%, bet pirmā līmeņa kapitāla rādītājam (CET1) – 19.0%. Individuālām bankām 2017. gada beigās KKR rādītājs bija robežās no 12.5% līdz 38.1%, savukārt CET1 no 10.9% līdz 38.1%.

2. attēls.

Banku kapitāla rādītāji (%)

Augstā līmenī bankas nodrošina arī sviras rādītāju³, un pārskata gada beigās tas sasniedza 9.8%, savukārt individuālām bankām tas bija robežās no 5.1% līdz 20.3% (Bāzeles Banku uzraudzības komitejas noteiktā minimālā robeža ir 3%).

Banku likviditāte. Ārvalstu noguldījumu atlikuma sarukums nav ietekmējis banku spēju uzturēt pietiekamu likvīdo aktīvu apjomu, lai pildītu FKTK likviditātes prasību⁴. Likviditātes rādītājs joprojām saglabājās augstā līmenī – banku sektorā kopumā pārskata gada beigās tas bija 59.4% (individuālām bankām tas bija robežās no 35.7% līdz 117.9%).

Kopš 01.10.2015. ES stājās spēkā vienots likviditātes seguma rādītājs (LSR) bankām, t.i., bankas "likvīdo aktīvu" attiecība pret "neto likviditātes izejošajām naudas plūsmām" 30 kalendāro dienu stresa periodā, bankām līdz 2017. gada beigām bija jānodrošina LSR izpildi vismaz 80% apmērā. Latvijas banku sektora vidējais LSR decembra beigās sasniedza 313%, savukārt individuālām bankām tas bija robežās no 158% līdz 917%, tādējādi būtiski pārsniedzot minimālās prasības. Augstā prasību izpilde neradīs bankām grūtības izpildīt LSR prasību arī pēc 2018. gada 1. janvāra, kad LSR būs jānodrošina 100% apmērā.

Kopējā banku sektora kredītu un noguldījumu attiecība gandrīz nemainījās un gada beigās bija 71%. Iekšzemes kredītportfelim samazinoties, iekšzemes kredītu un noguldījumu attiecība samazinājās līdz 102% (2016. gada beigās – 105%), tas nozīmē, ka kopumā tikai nelielu daļu no iekšzemes kredītportfeļa bankas finansē no ārvalstu resursiem (galvenokārt mātesbanku aizdevumi).

Pelnītspēja. Banku peļņas⁵ apmērs 2017. gadā sasniedza 236.1 milj. eiro (2016. gadā 453.8 milj. eiro), tostarp ar peļņu darbojās 10 Latvijas bankas un četras ārvalstu banku filiāles (to tirgus daļa kopējos banku sektora aktīvos veidoja ~92%).

Peļņu negatīvi ietekmējošie faktori pārskata gadā bija vairāki, t.sk. iepriekšējā gadā banku gūtie vienreizējie ienākumi no Latvijas bankām piederošo VISA EUROPE

³ Sviras rādītāju aprēķina kā kredītiestādes pirmā līmeņa kapitālu, dalītu ar tās kopējo riska nesvērtu aktīvu apmēru procentos.

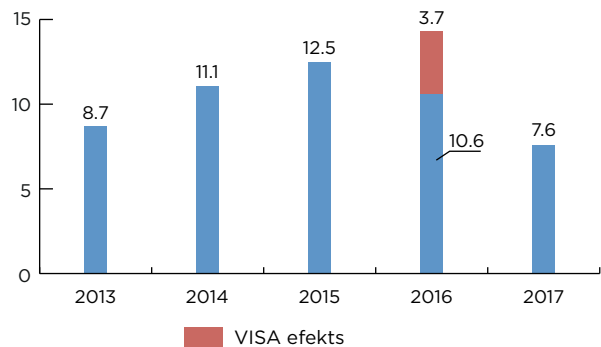
⁴ Līdz 31.12.2017 spēkā minimālā likviditātes rādītāja prasība – 30%. Likviditātes rādītājs = Likvidie aktīvi/tekošās saistības (ar atlikušo termiņu līdz 30 dienām), kur Likvidie aktīvi = nauda kasē + prasības pret centrālajām bankām un citām kredītiestādēm + centrālo valdību parāda vērtspapīri un pārējie likvidie vērtspapīri, savukārt Tekošās saistības = saistības uz pieprasījumu un saistības, kuru atlikušais termiņš nepārsniedz 30 dienas.

⁵ Neauditēta

akciju atpiršanas (kas 2016. gadā nodrošināja augstu peļņas bāzes līmeni), kā arī ārvalstu klientus apkalpojošo banku biznesa apjomu sarukums (kas ievērojami mazināja gūto ienākumu apmēru) un banku apvienošanās process. Minētie faktori negatīvi ietekmēja banku sektora kopējo tīro pamatdarbības ienākumu apmēru – salīdzinot ar iepriekšējo gadu, tie saruka par -22%, kamēr galvenais banku izdevumu postenis – administratīvie izdevumi – nedaudz pieauga (-1%). Banku sektora kapitāla atdeves rādītājs (ROE) 2017. gada beigās sasniedza 7.6% (2016. gada beigās - 14.3%; 10.4%⁶), t.sk. bankās, kurās būtisku biznesa daļu ieņem ārvalstu klientu apkalpošana, biznesa apjomam sarūkot, peļņitspēja turpināja samazināties un to ROE decembra beigās bija 5.7% (2016. gada beigās - 17.7%; 11.6%⁶), savukārt uz iekšzemes klientiem orientēto banku peļņitspēja saglabājās stabila, to ROE decembra beigās sasniedzot 9.5% (2016. gada beigās - 11%; 9.2%⁶).

3. attēls.

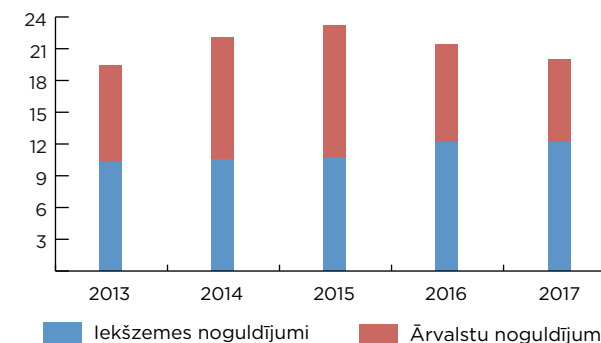
Kapitāla atdeves rādītājs (ROE), %

Noguldījumu apmērs. Pārskata gada laikā noguldījumu apmērs kopumā saruka par 1.1 mljrd. eiro jeb 5.1%. 2016. gadā ieviestās stingrākas NIILTFN prasības un banku darbs ar ārvalstu klientu bāzi saistītā riska mazināšanā, turpināja ietekmēt ārvalstu noguldījumu apmēra samazināšanos Latvijas bankās arī 2017. gadā. Lai arī lēnākā tempā nekā iepriekšējā gadā, tomēr ārvalstu noguldījumi gada laikā saruka par 12% jeb 1.1 mljrd. eiro (5.5% ar USD/EUR valūtas kursa korekciju). Ārvalstu noguldījumu sarukumu ietekmēja arī vājā ekonomikas attīstība klientu izcelsmes valstīs. Savukārt iekšzemes noguldījumu atlikums 2017. gadā nebūtiski pieauga, t.i., par 5 milj. eiro. Eiropas Savienības fondu apguve, kā arī labvēlīga ekonomiskā vide galvenajās tirdzniecības partnervalstīs veicināja privāto nefinansu uzņēmumu investīciju pieaugumu, kā rezultātā uzņēmumu uzkrātie līdzekļi bankās samazinājās. Saruka arī valdības un finanšu institūciju noguldījumi. Savukārt iekšzemes mājsaimniecību noguldījumu spēcīgais pieaugums (par 479 milj. eiro) kompensēja pārējo iekšzemes noguldījumu samazinājumu. Tādējādi pārskata gada beigās kopējais iekšzemes klientu noguldījumu apmērs saglabājās praktiski nemainīgs 12.2 mljrd. eiro apmērā. Pretēju iekšzemes un ārvalstu noguldījumu tendenču rezultātā ārvalstu noguldījumu īpatsvars gada laikā samazinājās līdz 39.7% (2016. gada beigās - 42.9%) un lielāko daļu noguldījumu Latvijas bankās pārskata gada beigās veidoja iekšzemes klientu noguldījumi.

4. attēls.

Banku klientu noguldījumu dinamika (mljrd. eiro)

Banku piesaistītais finansējums. Banku finansējuma struktūrā arvien lielāku lomu ieņem iekšzemes noguldījumi un pārskata gada beigās to īpatsvars pieauga līdz 43% (2016. gada beigās - 41.4%). Savukārt ārvalstu noguldījumu sarukuma ietekmē to īpatsvars finansējuma struktūrā samazinājās līdz 28.4% (2016. gada beigās - 31%).

Saistību apmērs pret radniecīgām institūcijām jau otro gadu pēc kārtas nav būtiski mainījies - to īpatsvars kopējās saistībās veidoja -10% (2016. gada beigās - ~ 9%), savukārt saistības pret pārējām MFI turpināja samazināties un saglabājās nenozīmīgas.

Emitēto parāda vērtspapīru atlikums pārskata gada laikā nedaudz saruka un pārskata gada beigās sasniedza 2.3% no kopējām saistībām.

6 Izslēdzot VISA darījuma ietekmi (pēc FKTK aprēķiniem)

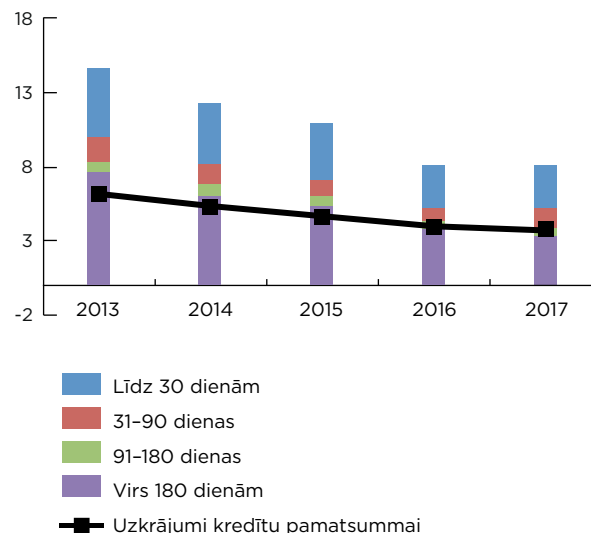
Kredītportfelis. Kopējais kredītportfelis 2017. gadā saruka par 4.6%, ko, galvenokārt, ietekmēja banku apvienošanās process. Latvijas uzņēmumu kredītportfeļa atlikums gada laikā samazinājās par 4.0%, mājsaimniecību – par 0.9%, savukārt ārvalstu klientu – par 14%. Izslēdzot apvienošanās procesa ietekmi, kopējais kredītportfelis samazinājās par 0.3%, savukārt uzņēmumu kredītportfelis pieauga par 3.8%⁷.

Kopumā pārskata gada laikā iekšzemes klientiem no jauna tika izsniegti kredīti 2.3 mljrd. eiro apmērā, t.i., par 23.6% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Samazinājumu noteica par trešdaļu mazāks no jauna izsniegto kredītu apmērs iekšzemes nefinanšu uzņēmumu segmentā. Savukārt iekšzemes mājsaimniecību segmentā ceturto gadu pēc kārtas bija vērojams mērens no jauna izsniegto kredītu apmēra pieaugums, t.i., par 5% 2017. gada laikā.

Kredītportfeļa kvalitāte. Kredītportfeļa kvalitāte turpināja uzlaboties, virs 90 dienām kavēto kredītu īpatsvaram sarūkot līdz 4.1%. Kredītu kvalitātes uzlabojums vērojams, galvenokārt, iekšzemes klientu segmentā, kur virs 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars samazinājās līdz 2.9%. To, galvenokārt, ietekmēja iekšzemes mājsaimniecību virs 90 dienām kavēto kredītu īpatsvara samazinājums līdz 3.5%, savukārt iekšzemes uzņēmumiem tas saglabājās praktiski nemainīgs (2.5%). Pretējas tendences vērojamas ārvalstu klientu segmentā, kur virs 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars pārskata periodā pieauga līdz 11.1%. Kopējais kavēto kredītu īpatsvars kredītportfelī gada laikā saglabājās nemainīgs.

5. attēls.

Kavētie kredīti un uzkrājumi (% no kredītportfeļa)

Apdrošināšanas sektors

Apdrošināšanas sektora darbības rādītāji

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās septiņas apdrošināšanas sabiedrības (divas dzīvības apdrošināšanas un četras nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības), kā arī 11 ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāles (četras dzīvības apdrošināšanas un septiņas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāles). Gada vidū *Compagnie francaise d'assurance pour le commerce exterieur* Latvijas filiāle (Francija) pameta Latvijas tirgu, darbību pārceļot uz Lietuvu. Savukārt 2017. gada beigās stājās spēkā AAS "BTA Baltic Insurance Company" un "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS reorganizācija, t.i., apvienošanās pievienošanas ceļā, līdz ar to "InterRis Vienna Insurance Group" AAS beidza pastāvēt.

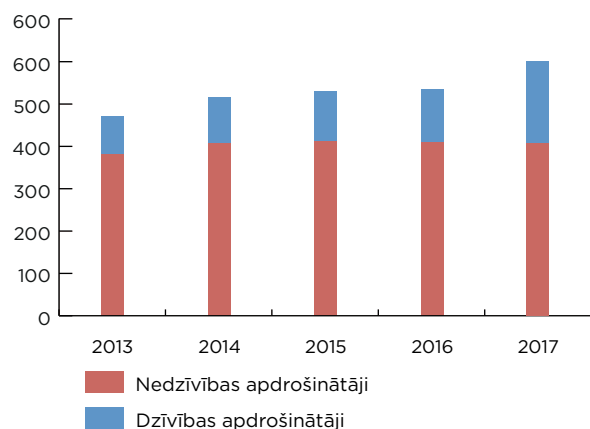
Parakstītās prēmijas. Gan Latvijas ekonomikas izaugsme, gan apdrošinātāju izvērsta darbība ārpus Latvijas veicināja apdrošināšanas tirgus attīstību un apdrošinātāju (apdrošināšanas sabiedrību un ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu) parakstīto bruto prēmiju apmērs 2017. gada laikā strauji pieauga (par 21%), decembra beigās sasniedzot 646 milj. eiro (t.sk. ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu parakstītās bruto prēmijas bija 227 milj. eiro jeb 35% no kopējām parakstītajām prēmijām). Tostarp Latvijā parakstītās bruto prēmijas kopējā apdrošināšanas tirgū veidoja 68%, un to apmērs uz vienu iedzīvotāju sasniedza pirmskrīzes līmeni – 228 eiro (2008. gadā – 216 eiro). Savukārt

⁷ FKTK aplēses

pārējās parakstītās bruto prēmijas bija parakstītas citās Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) dalībvalstīs.

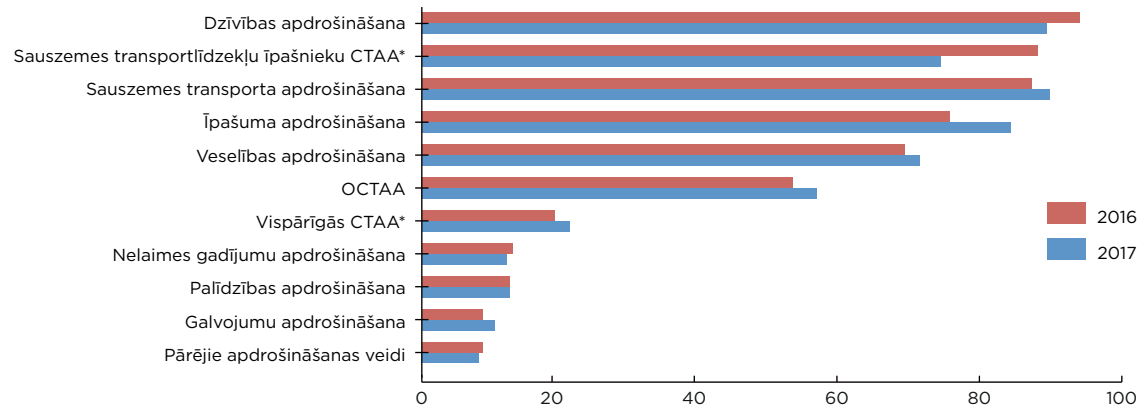
6. attēls.

Apdrošinātāju parakstītās prēmijas (milj. eiro)

7. attēls.

Parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā (milj. eiro)

* Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana

Pārskata gadā turpināja pieaugt parakstītās bruto prēmijas visos lielākajos apdrošināšanas veidos (izņemot vispārīgās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu -0.2%), neizraisot būtiskas izmaiņas struktūrā. Gandrīz puse (47%) no bruto parakstītajām prēmijām bija par transporta apdrošināšanu – sasniedzot 301 milj. eiro (2016. gadā – 229 milj. eiro). Otrs nozīmīgākais apdrošināšanas veids bija dzīvības apdrošināšana, kopējās parakstītajās bruto prēmijās sasniedzot 18% (jeb 115 milj. eiro), kam sekoja īpašuma un veselības apdrošināšana (attiecīgi 13% jeb 84 milj. eiro un 12% jeb 79 milj. eiro).

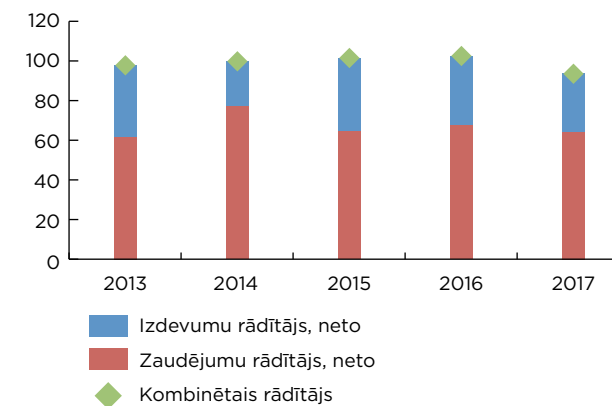
Savukārt ES dalībvalstīs parakstīto bruto prēmiju lielākais īpatsvars aizvien bija par sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, īpašuma apdrošināšanu un sauszemes transporta apdrošināšanu (attiecīgi – 60%, 13% un 15%).

Pelnītspēja. Apdrošināšanas sabiedrību peļņa 2017. gadā sasniedza 16 milj. eiro, t.sk. nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību peļņa bija 15 milj. eiro, bet dzīvības apdrošināšanas sabiedrības kopumā nopelnīja 1 milj. eiro.

Nopelnītās prēmijas pieauga daudz straujāk par piekritušām atlīdzībām un darbības izdevumiem, kas arī nodrošināja kombinētā rādītāja (raksturo nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību peļņaspēju gada laikā) strauju uzlabojumu, t.i., no 102.2% 2016. gada beigās līdz 95.7% pārskata gada beigās (virs 100% norāda uz zaudējumiem no nedzīvības apdrošināšanas darbības, neietverot investīciju ienākumus).

8. attēls.

Kombinētais rādītājs (%)

Lai gan pārskata gadā ieguldījumu atdeve apdrošināšanas sabiedrībām bija nedaudz zemāka, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, tomēr tas uzskatāms par labu sniegumu, jo visas apdrošināšanas sabiedrības

darbojās ar pozitīvu ieguldījumu ienesīgumu, t.i., dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām vidējais ieguldījumu ienesīgums bija 3.1%, nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām - 0.8%.

Maksātspēja. Apdrošināšanas sabiedrības ir labi kapitalizētas un to vidējais maksātspējas rādītājs (pašu kapitāla atbilstība maksātspējas kapitāla prasībai, kas Maksātspēja II uzraudzības režīmā tiek noteikta pamatojoties uz risku novērtēšanu) pārskata gada beigās bija 135%, t.sk. nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām - 132%, bet dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām - 157% (rādītāja zemākā pieļaujamā robeža ir 100%).

Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības

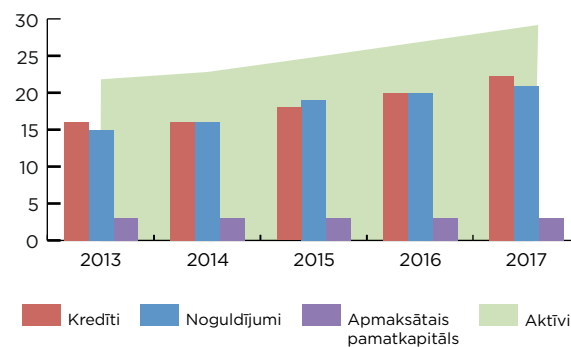
Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības rādītāji

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 33 kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības un to kopējais aktīvu apmērs gada laikā palielinājās par 7.4%, jeb 2 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 29.3 milj. eiro. Aktīvu pieaugumu ietekmēja biedru noguldījumu apmēra kāpums (par 6%). Biedru noguldījumi ir lielākais sabiedrību piesaistīto līdzekļu avots (99%) un decembra beigās to apmērs sasniedza 20.9 milj. eiro, t.sk. vairums jeb ~88% bija privātpersonu noguldījumi.

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību pašu kapitāla attiecība pret aktīvu un ārpusbilances posteņu kopsummu, t.i., kapitāla pietiekamības rādītājs decembra beigās bija 22.5% (noteiktā minimālā kapitāla pietiekamības prasība - 10%).

9. attēls.

Krājaizdevu sabiedrību aktīvi, kredīti, noguldījumi un apmaksātais pamatkapitāls (milj. eiro)

Krājaizdevu sabiedrību darbības galvenais virziens ir savu biedru kredīvēšana. Biedriem izsniegto kredītu atlikums turpināja augt līdzīgā apmērā kā iepriekšējā gadā, t.i., par 2.8 milj. eiro jeb 14% un decembra beigās sasniedza 22.3 milj. eiro, t.sk. -99% no kredītportfeļa bija izsniegti privātpersonām. Pieaugumu galvenokārt nodrošināja patēriņa kredīti (par 1.6 milj. eiro) un kredīti mājokļa iegādei (par 0.9 milj. eiro), kas arī bija nozīmīgākie veidi kredītportfelī (attiecīgi 42% un 46% no kopējā kredītportfeļa).

Kredītportfeļa kvalitāte nedaudz pasliktinājās un decembra beigās 57.4% no krājaizdevu sabiedrību kredītportfeļa bija novērtēti kā standarta, 38.1% - kā uzraugāmie, savukārt 4.5% no kredītu kopsummas bija novērtēti kā zemstandarta, šaubīgie un zaudētie (2016. gada beigās attiecīgi - 63.3%, 31.9% un 4.9%).

Pārskata gadā pieauga nedrošiem parādiem izveidoto uzkrājumu apmērs un decembra beigās tie veidoja 7.2% no kopējā sabiedrību kredītportfeļa (2016. gada beigās - 6.9%).

Nedaudz vājinoties kredītportfeļa kvalitātei, attiecīgi pieauga izdevumi uzkrājumiem nedrošiem parādiem, kas negatīvi ietekmēja gūtās peļņas apmēru. Pārskata gadā kopumā kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības nopelnīja 347 tūkst. eiro, t.i., par 18.5% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Ar peļņu pārskata periodā strādāja lielākā daļa krājaizdevu sabiedrību, t.i., 23 (kopumā no 33), kopā nopelnot 363 tūkst. eiro.

Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes

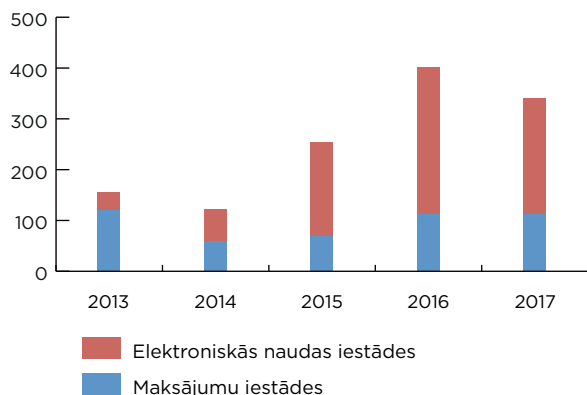
Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu darbības rādītāji

Pārskata gada laikā samazinājās Latvijā strādājošo maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaits un decembra beigās darbojās 22 maksājumu iestādes (t.sk. 19 reģistrētas un trīs licencētas) un 13 elektroniskās naudas iestādes (t.sk. 10 reģistrētas un trīs licencētas).

Maksājumu pakalpojumu sniedzēju skaitam samazinoties (t.i., gada laikā maksājumu iestāžu skaits saruka par septiņām, savukārt elektroniskās naudas iestāžu skaits - par divām), būtiski samazinājās arī šo iestāžu veikto maksājumu kopējais apmērs - pārskata gada laikā kopumā tika veikti maksājumi 321 milj. eiro apmērā, t.i., par 20.3% mazāk nekā iepriekšējā gadā.

10. attēls.

Veikto maksājumu kopējais apmērs gadā (milj. eiro)

Maksājumu iestāžu likvīdo aktīvu kopējais apmērs (līdzekļi klientu ierosināto maksājumu izpildei) decembra beigās sasniedza 1.5 milj. eiro (t.sk. prasības pret bankām maksājumu pakalpojumu nodrošināšanai – 1.4 milj. eiro) un tas nodrošināja saistību pret maksājumu pakalpojumu izmantotājiem (1.5 milj. eiro) segšanu.

Elektroniskās naudas iestāžu atpirtās elektroniskās naudas kopējais apmērs, kas raksturo emitētās elektroniskās naudas apmaiņu pret naudu, pārskata gadā pieauga par 24.3 milj. eiro jeb 65.7%, sasniedzot 61.2 milj. eiro. Šo iestāžu likvīdo aktīvu kopsumma (līdzekļi, kas nodrošina emitētās elektroniskās naudas segumu, un līdzekļi klientu ierosināto maksājumu izpildei) decembra beigās bija 21.8 milj. eiro (t.sk. prasības pret bankām emitētās elektroniskās naudas saistību nodrošināšanai – 6.4 milj. eiro un prasības pret

bankām maksājumu pakalpojumu nodrošināšanai – 15.4 milj. eiro), kas nodrošināja saistību segšanu gan pret elektroniskās naudas turētājiem, gan pret maksājumu pakalpojumu izmantotājiem (attiecīgi 7 milj. eiro un 10.9 milj. eiro).

leguldījumu pārvaldes sabiedrības un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki**leguldījumu pārvaldes sabiedrību un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku darbības rādītāji**

2017. gada beigās Latvijā darbojās 12 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un 16 alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki (t.sk. četras ieguldījumu pārvaldes sabiedrības). Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs pārskata gada beigās sasniedza gandrīz 4 mljrd. eiro, savukārt alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs decembra beigās sasniedza 113.3 milj. eiro.

leguldījumu fondu darbības rādītāji

2017. gada beigās darbojās 27 FKTK reģistrētie ieguldījumu fondi, t.sk. 15 obligāciju fondi, 3 jauktie fondi un 9 akciju fondi.

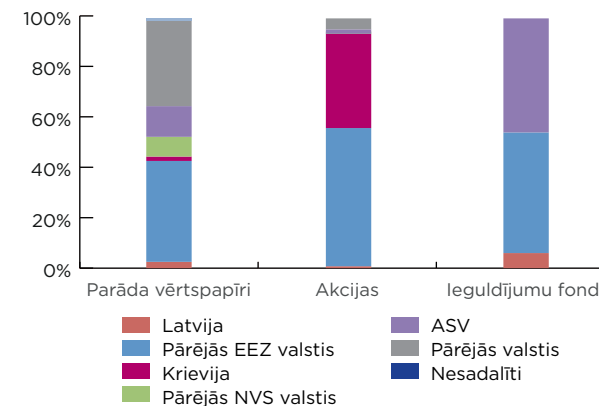
Gada laikā nedaudz samazinājās obligāciju un akciju fondu aktīvi (attiecīgi par 1.3% un 2.6%), savukārt jaukto fondu aktīvi pieauga par 5.6%. Kopējie ieguldījumu fondu aktīvi gada laikā samazinājās par 1%, decembra beigās sasniedzot 216.1 milj. eiro, t.sk. obligāciju fondu aktīvu apmērs veidoja 178.1 milj. eiro, jaukto fondu – 13.9

milj. eiro, un akciju fondu – 24.1 milj. eiro.

Ieguldījumu fondu kopējā vērtspapīru portfeli lielāko daļu veidoja parāda vērtspapīri (84%), kam sekoja ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības (12%), kā arī akcijas un citi vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu (4%). Visās aktīvu klasēs nozīmīgu daļu veidoja ieguldījumi EEZ valstu emitentu vērtspapīros. Ieguldījumi parāda vērtspapīros fokusējās augsta ienesīguma/augsta riska segmentā, proti, 63% no parāda vērtspapīriem bija ar kredītreitingu zem investīciju līmeņa (zem BBB-). Lielākā daļa, t.i., 67% no ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībām bija biržā tirgotie fondi (ETF) (avots: *Bloomberg*). Savukārt ieguldījumi akcijās fokusējās finanšu, enerģētikas, plaša patēriņa preču un izejvielu nozarēs.

11. attēls.

leguldījumu fondu vērtspapīru portfelis finanšu instrumentu un valstu grupu (pēc emitenta reģistrācijas valsts) dalījumā 31.12.2017.

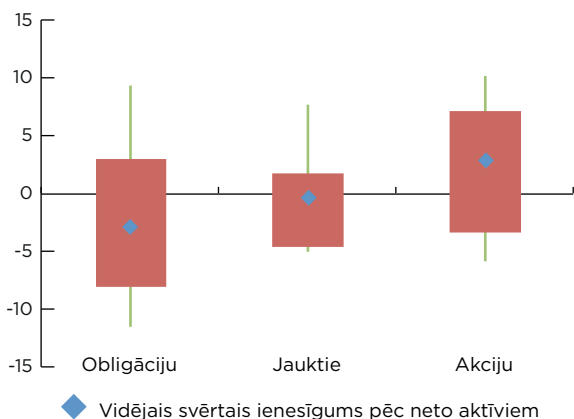

Vairums ieguldījumu fondu 2017. gadā darbojās ar negatīvu ienesīgumu, un to sniegumu lielā mērā noteica fondu ieguldījumu valūta, proti, labāku sniegumu eiro izteiksmē uzrādīja tie fondi, kuru ieguldījumu valūta ir eiro.

Obligāciju fondiem gada ienesīgums bija robežās no -11.5% līdz 9.3%, jauktajiem fondiem no -5% līdz 7.7%, savukārt akciju fondiem no -5.8% līdz 10.2%.

12. attēls.

Ieguldījumu fondu gada ienesīgums fondu veidu dalījumā 31.12.2017. (%)

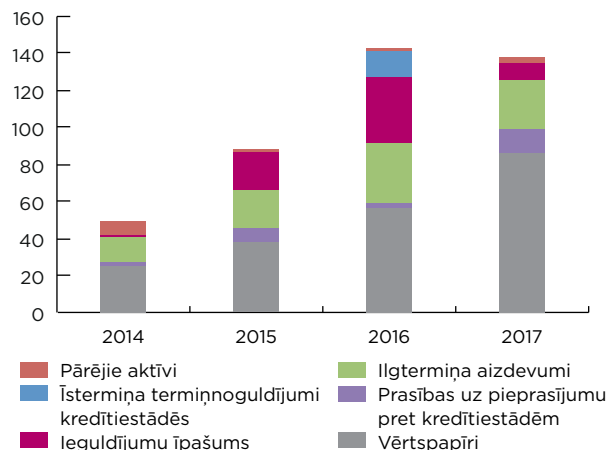
Alternatīvo ieguldījumu fondu darbības rādītāji

Pārskata gada beigās darbojās 20 alternatīvie ieguldījumu fondi. Gada laikā to aktīvi samazinājās par 4.2%, decembra beigās sasniedzot 137.5 milj. eiro.

Ieguldītājiem veicot jaunas iemaksas, privātā kapitāla ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi pieauga par 29%, gada beigās sasniedzot 103 milj. eiro, savukārt līdz ar ieguldījumu daļēju vai pilnīgu izmaksu ieguldītājiem, nekustamā īpašuma ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi samazinājās par 46%, gada beigās sasniedzot 34.5 milj. eiro. Lielāko daļu no kopējiem alternatīvo fondu aktīviem veidoja vērtspapīri (85.9 milj. eiro), ilgtermiņa aizdevumi (27.2 milj. eiro) un ieguldījumu īpašums (8.9 milj. eiro). Gada beigās 78% no alternatīvo fondu aktīviem bija ieguldīti Latvijā, 16% Igaunijā un 5% Lietuvā.

13. attēls.

Alternatīvo ieguldījumu fondu aktīvu dinamika (milj. eiro)

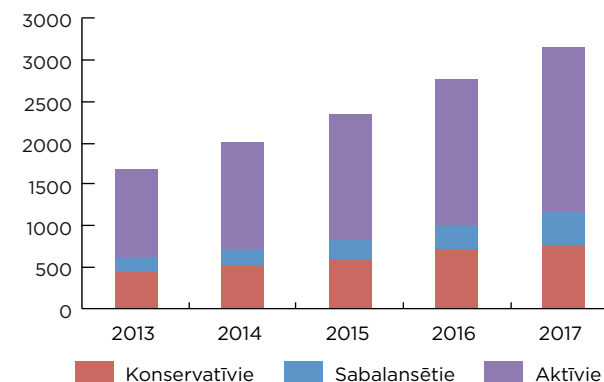
Valsts fondēto pensiju shēma (pensiju otrais līmenis)

Valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānu darbības rādītāji

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 23 valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plāni, t.sk. astoņi konservatīvie, četri sabalansētie un vienpadsmit aktīvie plāni. Gada laikā ieguldījumu rezultātā tika gūta peļņa 90.2 milj. eiro apmērā, t.i., par 69% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Ieguldījumu plānos uzkrātais pensiju kapitāls 2017. gadā pieauga par 18.6% jeb par pusmiljardu eiro, gada beigās sasniedzot 3.28 mljrd. eiro. Neto aktīvi pieauga visiem ieguldījumu plānu veidiem.

14. attēls.

Uzkrātais pensiju kapitāls ieguldījumu plānu dalījumā (milj. eiro)

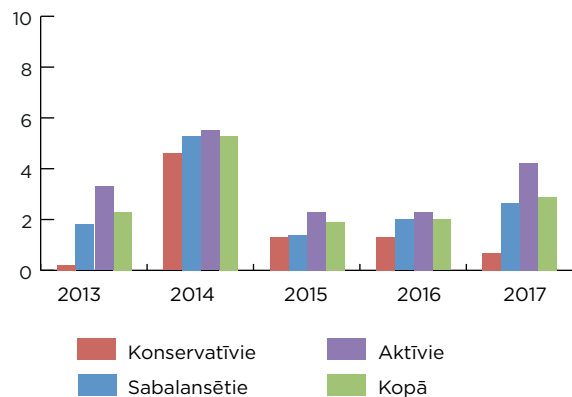

Eiropas, ASV, kā arī pasaules akciju tirgū 2017. gadā bija vērojams cenu pieaugums, ko veicināja

makroekonomiskās vides uzlabošanās Eirozonā un ASV. Tas atspoguļojās ieguldījumu plānu darbības rezultātos. Visi aktīvie un sabalansētie plāni pārskata gadā darbojās ar pozitīvu ienesīgumu (aktīvajiem plāniem tas bija robežās no 3.4% līdz 13.4%, savukārt sabalansētajiem – no 1.6% līdz 10%). Zemo procentu likmju vidē konservatīvo plānu pelnītspēja saglabājās ierobežota un to gada ienesīgums bija no -0.8% līdz 3.7%.

15. attēls.

Ieguldījumu plānu vidējais svērtais (pēc neto aktīviem) gada ienesīgums (%)

Pārvaldniekiem meklējot ieguldījumu iespējas ar potenciāli augstāku ienesīgumu, pārskata gadā turpināja pieaugt ieguldījumu fondu apliecībās īpatsvars, proti, gada beigās tas sasniedza jau 46.2% no kopējā ieguldījumu portfeļa. 55% no ieguldījumu fondu apliecībām fokusējās uz ieguldījumiem akcijās vai to

fondos un 39% uz fiksēta ienākuma instrumentiem (avots: Bloomberg). Nedaudz pieauga arī ieguldījumi alternatīvajos ieguldījumu fondos, gada beigās sasniedzot 2.5% no kopējiem ieguldījumiem (2016. gada beigās – 2.1%). Saglabājoties zemo procentu likmju videi, pārskata gadā turpināja samazināties prasību uz pieprasījumu un termiņnoguldījumu kredītiestādēs īpatsvars. Arī parāda vērtspapīru īpatsvars kopējā ieguldījumu portfelī salīdzinājumā ar 2016. gada beigām nedaudz samazinājās, gada beigās sasniedzot 44.2%. 85% no parāda vērtspapīriem gada beigās bija ar investīciju līmeņa kredītreitingu (avots: Bloomberg).

Samazinoties ieguldījumu plānu noguldījumiem kredītiestādēs kā arī ieguldījumiem Latvijas valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīros, Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā samazinājās par ceturto daļu un decembra beigās sasniedza 710.4 milj. eiro jeb 21.7% no kopējiem ieguldījumiem (t.sk. 377.2 milj. eiro bija ieguldīti valsts emitētajos vai garantētajos vērtspapīros, 74.1 milj. eiro – komercsabiedrību emitētajos parāda vērtspapīros, 3.3 milj. eiro – akcijās, 28.8 milj. eiro – ieguldījumu fondos, 8.2 milj. eiro – riska kapitāla tirgū un 218.4 milj. eiro bija izvietoti kredītiestādēs). Savukārt no visiem ārvalstu ieguldījumiem 93% bija veikti Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Privātie pensiju fondi un pensiju plāni (Trešā līmeņa pensiju plāni)

Privāto pensiju fondu darbības rādītāji

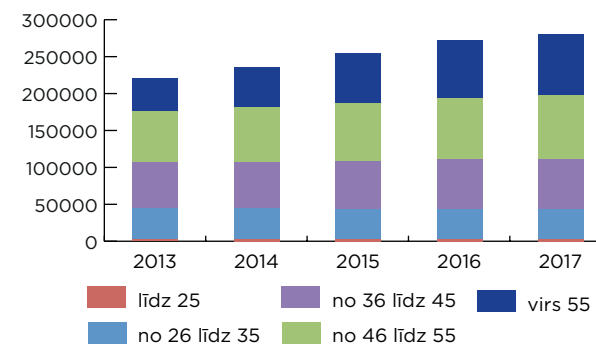
2017. gada beigās Latvijā darbojās pieci atklātie pensiju fondi un viens slēgtais pensiju fonds, kas kopumā

administrēja 18 pensiju plānus. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā arī 2017. gadā saglabājās augsta iedzīvotāju interese par pensijas uzkrājumu veidošanu un turpinājās tādas tendences kā dalībnieku skaita pieaugums un jauna vēsturiskā maksimuma sasniegšana attiecībā uz dalībnieku veiktajām iemaksām. Kā liecina 3. pensiju līmeņa dalībnieku vecuma struktūra, aktīvāk privātās pensijas uzkrājumu veidošanā iesaistās tie dalībnieki, kuriem tuvojas pensijas vecums.

Kopējais privāto pensiju plāniem pievienojošos dalībnieku skaits gada laikā pieauga par 14.3 tūkstošiem jeb par 5.3% un gada beigās sasniedza 286 507, t.i., 29.2% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem.

16. attēls.

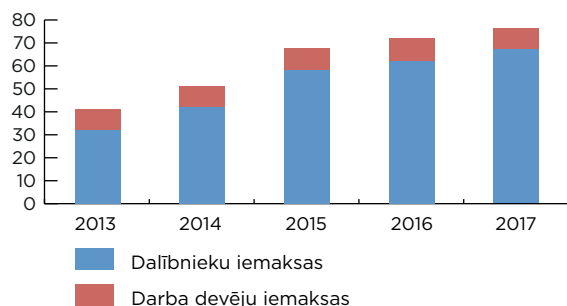
Pensiju plānu dalībnieku skaita dinamika dalījumā pēc dalībnieka vecuma

2017. gadā pensiju plānos kopā tika iemaksāti 77.6 milj. eiro, t.i., par 8.1% vairāk nekā pērn. Salīdzinājumā ar 2016. gadu dalībnieku iemaksas pieauga par 8.9%, savukārt darba devēju iemaksas par 4.8%.

17. attēls.

Iemaksas pensiju plānos (milj. eiro)

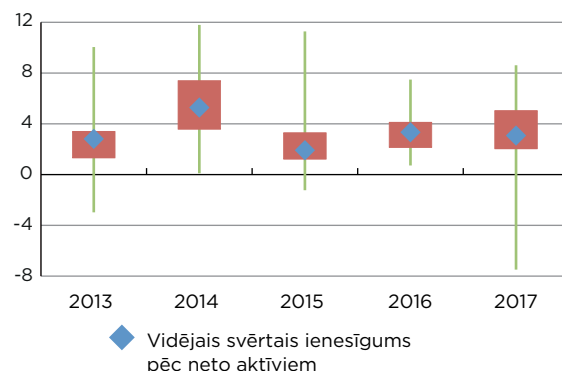

Gada beigās pensiju trešā līmeņa plānos uzkrātais kapitāls sasniedza 434.5 milj. eiro, gada laikā pieaugot par 14.1%. Uzkrātā pensiju kapitāla pieaugumu galvenokārt nodrošināja augošās pensiju plānu dalībnieku iemaksas, turklāt gada laikā tika gūta arī peļņa 12.4 milj. eiro apmērā, t.i., par 11% vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Vidējais pensiju plānu ienesīgums pārskata gadā bija 3.1% un individuāliem plāniem tas bija robežās no -7.5% līdz 8.6%. Gada ienesīgums bija negatīvs tikai diviem plāniem, kuru ieguldījumu valūta ir ASV dolārs.

18. attēls.

Pensiju plānu vidējais svērtais gada ienesīgums (%)

Pensiju plānu portfeļa struktūrā lielākais īpatsvars bija ieguldījumu fondu apliecībām (54%), no kurām 52% fokusējās uz akcijām vai to indeksiem un 42% - uz ieguldījumiem fiksēta ienākuma instrumentos. Gada laikā pieauga ieguldījumu fondu apliecību īpatsvars un samazinājās parāda vērtspapīru un termiņnoguldījumu īpatsvars, ko veicināja zemo procentu likmju vide. 84% no parāda vērtspapīriem bija ar investīciju līmeņa kredītreitingu (avots: *Bloomberg*).

Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā samazinājās par 14.1 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 94.4 milj. eiro, un arī šo ieguldījumu īpatsvars kopējā portfeli samazinājās līdz 21.7% gada beigās. Ieguldījumi pārējās EEZ valstīs veidoja 76.5% no visiem ieguldījumiem.

Pieaugot pensijas vecumu sasniegušo dalībnieku skaitam, no pensiju plānu kapitāla gada laikā tika

izmaksāti 35,2 milj. eiro jeb par 14% vairāk nekā 2016. gadā.

Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji**Ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības rādītāji**

No piecām ieguldījumu brokeru sabiedrībām pārskata gadā ar peļņu darbojās trīs, kopumā nopelnot 1.7 milj. eiro. 98% no visiem ieguldījumu brokeru sabiedrību ienākumiem veidoja komisijas naudas ienākumi u.c. līdzīgi ienākumi par klientiem sniegtajiem pakalpojumiem, savukārt būtiskākais izdevumu postenis bija administratīvie izdevumi, kas veidoja 69% no visiem izdevumiem.

2017. gadā četras ieguldījumu brokeru sabiedrības nodarbojās ar klientu finanšu instrumentu turēšanu, ko paredzēja tām izsniegtās licences ieguldījumu blakus pakalpojumu veikšanai, savukārt nevienai no trim sabiedrībām, kurām ir licences ieguldītāju finanšu instrumentu individuālai pārvaldīšanai, klientu aktīvi pārvaldīšanā nebija nodoti. Savukārt ieguldījumu brokeru sabiedrību turējumā esošo klientu naudas līdzekļu apmērs darījumu ar finanšu instrumentiem veikšanai pārskata gada laikā saglabājās praktiski nemainīgs 11.6 milj. eiro apmērā (-0.8%).

Ieguldījumu brokeru sabiedrību kopējais kapitāla rādītājs⁸ pārskata gada beigās bija 24.2% (individuāliem tirgus dalībniekiem robežās no 10.9% līdz 141.3%), t.i. 3 reizes pārsniedzot minimālo kapitāla prasību 8%.

⁸ Ieguldījumu brokeru sabiedrību, kurām ir jāievēro Regulā Nr. 575/2013 noteiktās kapitāla pietiekamības prasības

LICENCĒŠANA

2017. gadā bija vērojamas nelielas izmaiņas visos finanšu tirgus segmentos. Banku licencēšanā turpinājās VUM pilnveide un kā būtiskākais notikums ir jāmin uzsāktais *DNB Bank* un *Nordea Bank* apvienošanās projekts Baltijas līmenī, kā rezultātā *Nordea Bank* Latvijas filiāles klientu portfelis tika nodots DNB bankai. Tāpat 2017. gadā ECB pieņēma vairākus lēmumus attiecībā uz būtiskas līdzdalības atļaujas sniegšanu un nozīmīgo kredītiestāžu amatpersonu apstiprināšanu amatā. Šajā procesā aizvien aktīvi darbojās arī FKTK, kas joprojām ir atbildīgā institūcija par iesniegto dokumentu izskatīšanu un lēmumprojekta, kas vēlāk tiek iesniegts ECB galīgā lēmuma pieņemšanai, sagatavošanu. 2017. gadā divas bankas mainīja nosaukumu: *Baltikums Bank* kļuva par *BlueOrange Bank*, savukārt akcionāru maiņas rezultātā *Bank M2M Europe* kļuva par *Signet Bank*.

Izmaiņas 2017. gadā bija arī apdrošināšanas jomā, proti, tika pabeigta *InterRisk Vienna Insurance Group* reorganizācija, to pievienojot *BTA Baltic Insurance Company*. Savu darbību Latvijā pārtrauca arī *Compagnie française d'assurance pour le commerce extérieur* Latvijas filiāle. 2017. gadā ir izsniegta licence IPAS "Indexo" ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniegšanai un tā reģistrēta valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāju reģistrā.

2017. gadā ir anulēta reģistrācija septiņām maksājumu iestādēm un trīs elektroniskās naudas iestādēm, un šīs izmaiņas galvenokārt bija saistītas ar pašu sabiedrību vēlmi pārveidot savu darbību, bet atsevišķos gadījumos anulēšana saistīta ar konstatētajiem ilgstošajiem normatīvo aktu prasību pārkāpumiem.

Pārskata gadā reģistrēti divi alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki, kā arī izsniegtas divas licences alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieka darbībai.

1. tabula.

2017. gadā notikušās izmaiņas licencēto tirgus dalībnieku skaitā

	2017. GADA SĀKUMS	2017. GADA BEIGAS	2017. GADĀ JAUNI TIRGUS DALĪBNIKI
Bankas	16	16	0 ⁹
ES dalībvalstu banku filiāles	7	5 (-2 filiāles)	0 ¹⁰
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	34	33 (-1 sabiedrība)	0 ¹¹
Banku pakalpojumu sniedzēji no EEZ	327	353 (-1 banka)	+27
Apdrošināšanas sabiedrības	7	6 (-1 sabiedrība)	0 ¹²
ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles	12	11 (-1 sabiedrības)	0 ¹³
Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji no EEZ	526	531 (-13 sabiedrības)	+18
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	12	13 (-1 sabiedrība)	+1 ¹⁴

9 Bankas:

01.10.2017. *Nordea Bank AB* Latvijas filiāles klientu portfelis tiek nodots AS DNB banka un 03.10.2017. AS DNB banka maina nosaukumu uz Luminor Bank AS

09.2017. Baltikums Bank AS maina nosaukumu uz AS BlueOrange Bank.

10.10.2017. Bank M2M Europe AS maina nosaukumu uz Signet Bank AS

10 ES dalībvalstu banku filiāles:

30.06.2017. darbību pārtrauc *Aktsiaselts Eesti Krediidipank* Latvijas filiāle

01.10.2017. *Nordea Bank AB* Latvijas filiāles klientu portfelis nodots AS DNB banka (Luminor Bank AS) un uzsākta filiāles likvidācija

11 Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības:

12.09.2017. anulēta licence Hanzas kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai.

12 Apdrošināšanas sabiedrības:

27.12.2017. stājās spēkā "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS reorganizācija, kuras rezultātā "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS tika pievienota AAS "BTA Baltic Insurance Company". Reorganizācijas ietvaros visi "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS noslēgtie apdrošināšanas līgumi ir nodoti AAS "BTA Baltic Insurance Company" un "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS ir beiguši pastāvēt bez likvidācijas procesa.

09.01.2018. anulēta licence "InterRisk Vienna Insurance Group" AAS.

13 ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāles:

15.05.2017. darbību izbeiguši *Compagnie française d'assurance pour le commerce extérieur* Latvijas filiāle;

14 Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības:

09.05.2017. anulēta IPS AS "Hipo Fondi aktīvu pārvalde" licence ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniegšanai un anulēts ieraksts valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāju reģistrā

17.05.2017. IPAS "Indexo" izsniegta licence ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniegšanai un tā reģistrēta valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāju reģistrā

	2017. GADA SĀKUMS	2017. GADA BEIGAS	2017. GADĀ JAUNI TIRGUS DALĪBNIKĒKI
Ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniedzēji no EEZ	20	21	+1
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	4	5	+1 ¹⁵
ES dalībvalstu ieguldījumu brokeru sabiedrības	2	2	0
Ieguldījumu brokeru pakalpojumu sniedzēji no EEZ	1960	2034 (-63 sabiedrības)	+137
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti no EEZ	30	37 (- 1 sabiedrība)	+8
Privātie pensiju fondi	6	6	0
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības	83	80 (-6 sabiedrības)	+3 ¹⁶
Apdrošināšanas aģenti	494	459 (-55 aģenti)	+20
Maksājumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ	331	362 (-18 sabiedrības)	+49
Maksājumu iestādes (reģistrētās)	26	19 (-7 sabiedrības)	0 ¹⁷
Maksājumu iestādes (licencētās)	3	3	0

15 Ieguldījumu brokeru sabiedrības:

24.10.2017. AS "Alpari Europe IBS" izsniegta licence ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai

16 Apdrošināšanas brokeri:

Anulēti: SIA "RC7 Brokeri", SIA "Mobilus RE", SIA "McKay & Poulton Ltd", SIA "IIZI", SIA "Apdrošināšanas reģionālais brokeris", SIA "Apdrošināšanas Brokeri Ločmelis un Rusmane"

Reģistrēti: SIA "Molleno, SIA "JVC Risk management & Insurance", SIA "BA ROOT"

17 Maksājumu iestādes:

2017. gadā anulēti ieraksti maksājumu iestāžu reģistrā: SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde", SIA "Alfapay", SIA "PAYTECH", SIA "BalticPay Corporation", AS "StreamPay", SIA "ECOMMPAY", SIA "PAYDELTA"

	2017. GADA SĀKUMS	2017. GADA BEIGAS	2017. GADĀ JAUNI TIRGUS DALĪBNIKI
Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētās)	12	10 (-3 sabiedrības)	1 ¹⁸
Elektroniskās naudas iestādes (licencētās)	3	3	0
Elektroniskās naudas iestādes no EEZ	104	153	+49
Licencēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	5	7	+2 ¹⁹
Reģistrēti alternatīvo fondu pārvaldnieki	8	10	+2 ²⁰

¹⁸ Elektroniskās naudas iestādes:

2017. gadā anulēti ieraksti elektroniskas naudas iestāžu reģistrā: SIA "FSC EU", SIA "E-Money Systems", SIA "QR Pay".

¹⁹ Alternatīvi ieguldījumu fondu pārvaldnieki:

16.11.2016. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "SG CAPITAL PARTNERS AIFP"

Licencēti alternatīvi ieguldījumu fondu pārvaldnieki:

05.07.2017. izsniegta licence alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieka darbībai akciju sabiedrībai "AIFP Baltic Asset Management"

11.07.2017. izsniegta licence alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieka darbībai akciju sabiedrībai "BIB Alternative Investment Management"

²⁰ Reģistrēti alternatīvi ieguldījumu fondu pārvaldnieki:

24.01.2017. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "EcoEnergy AIFP" reģistrāciju

05.07.2017. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "Alfa Asset Management AIFP"

NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS

Noregulējuma mehānisma principi

Atbilstoši ES direktīvai (*Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD)*) par kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanu un noregulējumu ir izveidots viens no trim banku sistēmas stabilitātes balstiem – noregulējuma mehānisms.

Galvenie noregulējuma mehānisma ieviešanas mērķi ir šādi:

- noteikt vienotu pieeju un efektīvus instrumentus visā ES, lai laikus novērstu ar banku krīzēm saistītās sekas;
- aizsargāt banku finanšu stabilitāti un nodrošināt banku kritiski svarīgo funkciju nepārtrauktību;
- būtiski samazināt zaudējumu iespēju nodokļu maksātājiem, nosakot, ka izdevumus par finanšu sektoram un valsts ekonomikai svarīgas bankas glābšanu sedz bankas akcionāri un kreditori;
- izveidot efektīvu pārrobežu banku grupu noregulējuma mehānismu.

Par noregulējumu atbildīgā iestāde Latvijā ir FKTK, un tā ir atbildīga par noregulējumu plānu sagatavošanu, par noregulējuma darbību veikšanu jeb tādu iestāžu glābšanu, kuru noregulējums ir nepieciešams sabiedrības interesēs, vai par lēmumu pieņemšanu par noregulējuma nepiemērošanu.

Noregulējuma mehānisms attiecināms arī uz ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kurām noteikta minimālā pašu kapitāla prasība 750 000 eiro.

Ar 2016. gada 1. janvāri pilnībā ir stājusies spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par vienoto noregulējuma mehānismu.

Vienotais noregulējuma mehānisms

Ņemot vērā, ka Latvija ir eirozonas valsts, tā automātiski ir vienotā noregulējuma mehānisma dalībvalsts. Lai īstenotu vienotā noregulējuma mehānisma efektīvu un saskaņotu darbību, ir izveidota Vienotā noregulējuma valde (SRB), kura sadarbībā ar iesaistīto ES dalībvalstu nacionālajām noregulējuma iestādēm (t.sk. FKTK) ir atbildīga par Vienotā noregulējuma fonda (VNF) līdzekļu pārvaldīšanu un izmantošanu, kā arī par noregulējuma iestādes funkciju veikšanu bankām, kas ir tiešā SRB kompetencē.

VNF uzdevums ir nodrošināt finanšu līdzekļus, kurus krīzes gadījumā var izmantot bankas noregulējuma finansēšanai. VNF tiek finansēts no dalībvalstu, tostarp Latvijas, banku iemaksām ar mērķi pakāpeniski līdz 2024. gadam sasniegt apmēru, kas veido vismaz 1% no segtajiem noguldījumiem visās bankās visās iesaistītajās dalībvalstīs, kas ir apmēram 55 mljrd. eiro.

Latvijas banku, kuras pakļautas ECB tiešai uzraudzībai VUM ietvaros, kā arī pārrobežu grupu banku noregulējuma iestādes funkcijas veic SRB, bet FKTK sagatavo SRB lēmumus un īsteno pieņemto lēmumus. Lēmumu pieņemšana par noregulējuma piemērošanu vai nepiemērošanu pārējām Latvijas bankām ir FKTK kompetencē.

Lai nodrošinātu efektīvu tādu banku grupu noregulējumu, kuras veic pārrobežu darbību, ES ietvaros ir organizētas noregulējuma kolēģijas, kuru darbībā piedalās arī FKTK eksperti. 2017. gadā tika izstrādāti pieci banku noregulējuma plāni.

REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS

FKTK 2017. gadā turpināja pilnveidot finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku tiesisko regulējumu. Izmaiņas regulējošo prasību ietvarā pamatojas ne tikai uz finanšu krīzes laikā gūto pieredzi, bet arī uz jaunākajām finanšu un kapitāla tirgus tendencēm un labākās starptautiskās prakses principiem. FKTK, balstoties uz ES institūciju izdotajiem normatīvajiem aktiem, kā arī ņemot vērā Latvijas finanšu sektora specifiku un dinamisko vidi, piešķirto pilnvaru ietvaros veica nepieciešamās izmaiņas nacionālajos normatīvajos aktos, lai ne tikai regulētu Latvijas tirgus dalībnieku darbību, bet arī lai veicinātu ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību.

Kopumā 2017. gadā bija plašas izmaiņas regulējošo prasību ietvarā. Izmaiņas skāra tādas jomas kā aktīvu kvalitātes novērtēšana un uzkrājumu veidošana, 9. Starptautisko finanšu pārskatu standartu piemērošana, *Maksātspējas* // režīma ieviešana, atalgojuma politika, pārvaldības sistēmu izveide, kā arī virkni citu jomu.

Nacionālie normatīvie akti

Regulējums revīzijas pakalpojumu jomā

No 2017. gada stājās spēkā jauns regulējums revīzijas pakalpojumu jomā – papildus ES tieši piemērojam tiesību aktam Regulai (ES) Nr. 537/2014 (piemērojama jau no 2016. gada jūnija) ir pieņemtas jaunas Revīzijas pakalpojumu likuma normas, kas būtiski maina revīzijas pakalpojumu regulējumu un nosaka kompetento iestāžu, kā arī revīzijas pakalpojumu sniedzēju tiesības un pienākumus, ieviešot prasību, ka visiem

uzņēmumiem, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras (SNS), ir saistoši nosacījumi par revīzijas komitejas izveidošanu. Jaunas prasības tika noteiktas arī Finanšu instrumentu tirgus likumā par revīzijas komitejas izveidošanu, tās darbību un uzraudzību. Saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likumā noteikto deleģējumu Finanšu ministrija atbild par valsts politikas īstenošanu revīzijas jomā un ir kompetentā iestāde par Regulā (ES) Nr. 537/2014 paredzēto uzdevumu izpildi, bet FKTK ir kompetentā iestāde, kas uzrauga, vai SNS ievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības par revīzijas komitejas izveidošanu, zvērināta revidenta iecelšanu SNS gada pārskata, tostarp arī konsolidēta pārskata (ja piemērojams), revīzijai un revīzijas uzdevuma veikšanas termiņa ilgumu vienā SNS. Lai veicinātu SNS pēc iespējas labāku izpratni un rīcību attiecībā uz revīzijas komiteju izveidošanu un to darbību, FKTK 2017. gada pirmajā pusē piedalījās pamatnostādņu par revīzijas komiteju izveidošanu un to darbību izstrādē. Gada beigās FKTK un Finanšu ministrija parakstīja starpresoru vienošanos par sadarbību un informācijas apmaiņu revīzijas pakalpojumu regulējuma jomā, kas var būtiski atvieglot katras kompetentās iestādes veicamās uzraudzības darbības.

Apdrošinātāju un pārāpdrošinātāju maksātspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķināšanas normatīvie noteikumi

2017. gadā tika izstrādāti normatīvie noteikumi, kas aizstāj FKTK iepriekš apstiprinātos noteikumus attiecībā uz maksātspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķinu, saglabājot tajos noteiktās prasības,

kā arī papildinot tās ar detalizētām prasībām attiecībā uz atsevišķiem kapitāla pietiekamības noteikšanas aspektiem atbilstoši EAAPI noteiktajam. Jaunajos noteikumos ir ietvertas jaunas prasības, lai identificētu apdrošinātāja vai pārapsdrošinātāja daļību finanšu iestāžu un kredītiestāžu kapitālā pašu kapitāla aprēķina vajadzībām un lai noteiktu saistītās sabiedrības maksātspējas kapitāla prasības, tiek papildinātas Regulā (ES) Nr. 2015/35 noteiktās caurskatīšanas pieejas prasības tirgus dalībniekiem, kā arī prasības attiecībā uz citu risku kapitāla prasību noteikšanu, ja ieguldījumi vērtspapīros (piemēram, katastrofu obligācijas) neatbilst riska mazināšanas metožu piemērošanas kritērijiem. Noteikumos ir noteiktas papildu prasības attiecībā uz bāzes risku, uz dzīvības apdrošināšanas parakstīšanas riska moduļa piemērošanu, izmaksājamo labumu vērtības noteikšanu, ilgtermiņa garantijas pasākumu īstenošanu, pašu kapitāla instrumentu klasificēšanu un citas prasības.

Apdrošinātāju un pārapsdrošinātāju risku un maksātspējas pašu novērtējuma normatīvie noteikumi

Lai ieviestu EAAPI pamatnostādnes, tika izstrādāti normatīvie noteikumi, kas nodrošina vienotu tirgus dalībnieku izpratni par apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas sabiedrību risku un maksātspējas pašu novērtējuma procesu. Normatīvajos noteikumos noteikta virkne prasību, tostarp prasības attiecībā uz risku un maksātspējas pašu novērtējuma procesa periodiskumu, tā dokumentēšanu, noteikti aspekti, kas papildus Regulā (ES) Nr. 2015/35 noteiktajam jāņem vērā, veicot vispārējo maksātspējas novērtēšanu,

kā arī precizēti elementi, kas jāizvērtē, nosakot, vai apdrošinātājs vai pārapsdrošinātājs spēj izpildīt tehnisko rezervju un kapitāla prasības.

Pārvaldības sistēmas izveides normatīvie noteikumi

2017. gadā stājās spēkā normatīvie noteikumi, kas nosaka detalizētus kritērijus un nosacījumus apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas sabiedrībām un nedalībvalstu apdrošināšanas filiālēm attiecībā uz personu atbilstības un piemērotības novērtēšanu, risku pārvaldību, piesardzīgas ieguldīšanas principiem, iekšējo kontroli, ārpakalpojumu izmantošanu, kā arī grupas pārvaldību. Normatīvie noteikumi veicinās pārvaldības sistēmām izvirzīto prasību harmonizāciju, un tirgus dalībniekiem sešu mēnešu laikā pēc noteikumu stāšanās spēkā bija jāpilnveido savas pārvaldības sistēmas un jānodrošina atbilstība jaunajām prasībām.

Komplektētie privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produkti (PRIIP)

No 2018. gada stājas spēkā Regulas (ES) Nr. 1286/2014 prasības attiecībā uz komplektētajiem privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktiem (PRIIPs). PRIIPs regulējums nosaka pienākumu tā izveidotājam, konsultantam un pārdevējam nodrošināt privāto ieguldītāju ar pamatinformācijas dokumentu standartizētā formā, tādejādi ne tikai veicinot neprofesionālo ieguldītāju izpratni par ieguldījuma riskiem, bet arī nodrošinot dažādu produktu salīdzināmību. Ņemot vērā neskaidrības, kas saistītas ar PRIIPs regulējuma praktisko piemērošanu, piemēram, produktu atbilstību PRIIPs definīcijai un

pamatinformācijas dokumenta sagatavošanu, FKTK 2017. gadā tikās ar tirgus dalībniekiem un diskutēja par problēmjautājumiem, kā arī sniedza atbildes uz jautājumiem par vairākām regulējuma prasībām, kuras pieejamas FKTK mājaslapā.

9. Starptautiskais finanšu pārskatu standarts (9. SFPS)

Sākot ar 2018. gadu, finanšu uzskaitē ir jāpiemēro 9. SFPS "Finanšu instrumenti". Šā standarta piemērošana ietekmē tos finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus, kuri sagatavo finanšu pārskatus saskaņā ar starptautiskajiem grāmatvedības standartiem un starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (kredītiestādes, apdrošinātāji, pārapsdrošinātāji, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, ieguldījumu brokeru sabiedrības, atvērte alternatīvo ieguldījumu fondi, privātie pensiju fondi un emitenti (konsolidēti)).

Būtiskākās izmaiņas attiecas uz finanšu instrumentu vērtības samazināšanās zaudējumu aprēķinu, kas paredz aplēst turpmāko 12 mēnešu laikā paredzamo kredītzaudējumu apmēru vai visa līguma darbības laikā paredzamo kredītzaudējumu apmēru, ja novērots būtisks kredītriska palielinājums, un attiecīgi šādiem iespējamiem zaudējumiem veidot uzkrājumus. Tāpat jaunais standarts paredz izmaiņas finanšu instrumentu klasifikācijā, nosakot, ka finanšu instrumentus klasificē atbilstoši biznesa modelim un naudas plūsmu raksturam.

2017. gadā gan tirgus dalībnieki, gan FKTK veica 9.SFPS ietekmes izvērtējumu, lai noteiktu iestāžu gatavību ieviest standartu, tā iespējamo ietekmi uz uzkrājumu apmēru un nodrošinātu konsekventu standarta

ieviešanu. FKTK veiktais izvērtējums liecina, ka vidēji uzkrājumu apmērs pieaugs par 16.25%, kas samazinātu iestāžu pirmā līmeņa pamata kapitāla apmēru robežās no 0.25% līdz 4%. Lai nodrošinātu veiksmīgu standarta ieviešanu, iestādēm jāpievērš pastiprināta uzmanība kārtībai, pēc kuras notiek aktīvu klasifikācija posmos, jāizvērtē, vai ar modeļiem noteiktie kredītrisku raksturojošie parametri (PD, LGD), izmantotie nākotnes notikumu attīstības scenāriji, to ietekme un integrēšana modelī precīzi atspoguļo konkrēto darījumu risku, kā arī jānodrošina piemērota modeļu validācijas kārtība.

Aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas normatīvie noteikumi

Normatīvie noteikumi 2018. gada sākumā tika pieņemti jaunā redakcijā un precizē uzraudzības iestādes prasības aktīvu kvalitātes novērtēšanā un uzkrājumu veidošanā pēc 9. SFPS stāšanās spēkā 2018. gada 1. janvārī. Neveicot aktīvu kvalitātes novērtēšanu un uzkrājumu veidošanu atbilstoši labākajai praksei un starptautiski atzītajiem standartiem, kapitāla pietiekamības rādītāji var tikt novērtēti nepareizi, tādējādi sniedzot maldinošu priekšstatu par iestāžu patieso kapitalizācijas līmeni. Lai nepieļautu iepriekš minēto situāciju, noteikumi nosaka detalizētas prasības nākotnes naudas plūsmu aplēsei, ko izmanto kredīta atgūstamās summas noteikšanā, nepieciešamību regulāri pārbaudīt izveidoto uzkrājumu atbilstību faktiskajiem zaudējumiem un veikt korekcijas aplēsēs, lai mazinātu atšķirības. Tiek izvirzītas arī stingrākas prasības nekustamā īpašuma, kas kalpo kā nodrošinājums ienākumus nenesošiem

kredītiem, vērtētājiem un vērtēšanas procesam, noteikti nosacījumi indeksācijas metodes piemērošanai, noteiktas prasības neatgūstamu aktīvu vai to neatgūstamās daļas laicīgai norakstīšanai no iestādes bilances, kā arī noteikts minimālais uzkrājumu līmenis prudenācijām vajadzībām un virkne citu prasību, kas balstās uz ECB norādījumiem par ienākumus nenesošo kredītu uzskaiti un EBI izdotajām pamatnostādņem par kredītiestāžu kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti. Papildus FKTK plāno pārstrādāt "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvos noteikumus", lai ieviestu iepriekš minēto EBI pamatnostādņu prasības un ECB norādījumus, kas attiecas uz kredītriska pārvaldību, kā arī ieviestu EBI pamatnostādnes par Regulas (ES) Nr. 575/2013 178. pantā ietvertās saistību neizpildes (*default*) definīcijas piemērošanu.

Normatīvie noteikumi par ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieka atalgojuma politikas pamatprincipiem

Normatīvajos noteikumos precizētas prasības attiecībā uz atalgojuma politiku un praksi, kas netika detalizēti noteiktas ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likumā, kā arī ieviesta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Direktīvas 2014/91/ES, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) attiecībā uz depozitārija funkcijām, atlīdzības politikas nostādņem un sankcijām un EVTI pamatnostādnes

par atalgojuma politiku un praksi. Noteikumi paredz vienotas prasības gan alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldītājiem, gan ieguldījumu fondu pārvaldītājiem, kā arī vienlaikus papildina iekšējās kontroles sistēmas izveides prasības atalgojuma jomā ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām saskaņā ar iepriekš minētajām pamatnostādņēm.

Noteikumi attiecībā uz Latvijas Republikā licencētajiem alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem paredz esošo prasību izmaiņas galvenokārt tādās jomās kā būtiskas un īpaši augstas atalgojuma mainīgās daļas proporcijas korekcija, riska profilu ietekmējošo amatu kategoriju precizēšana, prasības attiecībā uz atalgojuma politiku un praksi gadījumos, kad fonda pārvaldes tiesības tiek nodotas citai sabiedrībai un citam pārvaldniekam, kā arī gadījumos, kad pakalpojumi vai papildpakalpojumi tiek deleģēti citai sabiedrībai, atalgojuma komitejas sastāva veidošanas kritēriji un būtiskas un īpaši augstas atalgojuma mainīgās daļas atlikšanas un noteikšanas kārtība instrumentos.

Normatīvie noteikumi par parāda instrumentu modificētā ilguma korekciju

Normatīvie noteikumi nosaka kārtību, kādā jāveic korekcijas Regulas (ES) Nr. 575/2013 340. panta 3. punkta otrajā daļā noteiktajā modificētā ilguma aprēķinā. Korekcijas modificētā ilguma aprēķinā nepieciešamas, lai ņemtu vērā tirdzniecības portfeli klasificēto parāda instrumentu priekšapmaksas risku. Attiecīgi normatīvajos noteikumos precizēti gadījumi, kad jāveic parāda instrumentu modificētā ilguma

aprēķina korekcijas, noteikta aprēķina kārtība, kā arī papildināta terminoloģija.

Finansiālā atbalsta sniegšanas nosacījumu izpildes izvērtēšanas normatīvie noteikumi

Normatīvie noteikumi nosaka, kāda informācija jāpievieno kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību paziņojumam par lēmumu sniegt finansiālo atbalstu grupas ietvaros, precīzāk – finansiālā atbalsta sniegšanas mērķa pamatojums, pamatojums par finansiālo atbalstu saņemošās sabiedrības spēju attiecīgi samaksāt atlīdzību par atbalsta saņemšanu un atmaksāt aizdevumu nolīgumā noteiktajā termiņā, pamatojums par finansiālo atbalstu sniegšanas ietekmi uz Latvijas Republikas vai citas dalībvalsts finanšu stabilitāti, pamatojums par finansiālo atbalstu sniedošās sabiedrības spēju izpildīt, kā arī spēju nepārkāpt tai noteiktās darbību regulējošās prasības finansiālā atbalsta sniegšanas dēļ un pamatojums, kas apliecina Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un neregulējuma likuma nosacījumu izpildi atbilstoši Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2016/1075 III nodaļas prasībām.

Makroprudenciālie instrumenti

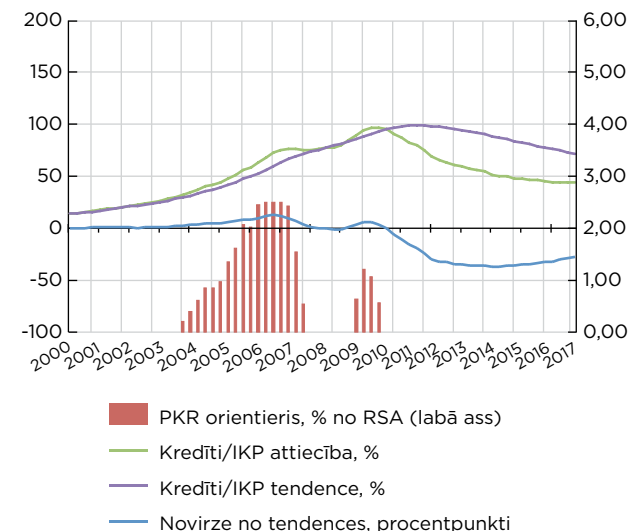
Globālā finanšu krīze parādīja, ka mikroprudenciālā uzraudzība, kas pārsvarā fokusējās uz stabilitātes nodrošināšanu individuālu finanšu iestāžu līmenī, nebija pietiekama, lai saglabātu finanšu sistēmas stabilitāti kopumā. Tāpēc papildus tradicionālajai uzraudzības

pieejai tika ieviesta makroprudenciālā uzraudzība, kas paredz atbilstošu pasākumu veikšanu gadījumos, kad pieaug **cikliskie** (piemēram, pārmērīgs kredītēšanas pieaugums) vai **strukturāli sistēmiskie** riski, piemēram, saistībā ar sistēmiski nozīmīgām kredītiestādēm. Šādos gadījumos var tikt piemēroti attiecīgi instrumenti, t.sk. noteiktas kapitāla rezerves normas, paaugstinātas minimālās kapitāla un likviditātes prasības, noteikti stingrāki lielo riska darījumu ierobežojumi.

Ciklisko risku kontekstā saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.⁵ pantu FKTK, sākot ar 2015. gadu, reizi ceturksnī nosaka un publisko **pretcikliskās kapitāla rezerves normu** darījumiem ar Latvijas rezidentiem. Pretcikliskā kapitāla rezerve ir paredzēta, lai nodrošinātu, ka kredītiestādes ekonomiskās izaugsmes laikā uzkrāj pietiekamu kapitāla bāzi, lai varētu absorbēt zaudējumus ekonomiskās lejupslīdes vai stagnācijas laikā. Pretcikliskā kapitāla rezerve kalpo kā sava veida drošības spilvens, kas ļauj kredītiestādēm turpināt kredītēšanu arī nelabvēlīgos ekonomiskajos apstākļos. FKTK Latvijas tautsaimniecības ciklisko risku vērtēšanā izmanto pretcikliskās kapitāla rezerves orientieri, kurā tiek ņemtas vērā gan kredītēšanas, gan IKP tendences. Ņemot vērā vājo kredītēšanu, FKTK 2017. gadā, kā arī 2018. gada sākumā saglabāja pretciklisko kapitāla rezerves normu darījumiem ar Latvijas rezidentiem 0% apmērā.

19. attēls.

Pretcikliskās kapitāla rezerves (PKR) orientieris²¹

Finanšu sektorā darbojas sistēmiski nozīmīgas kredītiestādes, kuru saskaršanās ar finansiālām grūtībām ietekmē ne tikai citus finanšu tirgus dalībniekus, bet arī reālo ekonomiku. Kritēriji tam, lai kredītiestāde tiktu uzskatīta par sistēmiski nozīmīgu, ir saistīti ar tās apmēru, aizstājamību, nozīmīgumu konkrētās finanšu sistēmas infrastruktūrā, darbības sarežģītību un pārrobežu darbību, kā arī savstarpējo sasaisti ar citām iestādēm. Ņemot vērā sistēmiski nozīmīgu kredītiestāžu aktivitāti un būtisko lomu finanšu sektorā, rodas nepieciešamība noteikt

²¹ PKR orientieris tiek aprēķināts, izmantojot kredītu/IKP novirzi no ilgtermiņa tendences (balstoties uz "šauru" kredītu definīciju).

papildu prasības, piemēram, paaugstinātas kapitāla rezerves normas atbilstoši iestādes nozīmīgumam. Makroprudenciālo instrumentu piemērošana ļauj kredītiestādes padarīt ievērojami noturīgākas pret neparedzētiem apstākļiem. Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.9 pantu FKTK reizi gadā identificē kredītiestādes, kas ir citas sistēmiski nozīmīgas iestādes (C-SNI)²² kā arī var tām noteikt C-SNI kapitāla rezerves prasību līdž pat 2% no riska darījumu apjoma. 2017. gadā FKTK identificēja sešas vietējā finanšu sektora C-SNI, kurām tiek noteikta C-SNI rezerves norma un stingrākas prasības korporatīvai pārvaldībai (saraksts publicēts FKTK tīmekļa vietnē). Identificētās C-SNI ir tās pašas kredītiestādes, kas tika identificētas

jau pagājušogad, izņemot vienu – AS "DNB banka" vietā identificēto C-SNI sarakstā ir iekļauta Luminor Bank AS, kura savu darbību sāka 2017. gada 1. oktobrī, Nordea Bank AB nododot AS "DNB banka" īpašumā Nordea Bank AS Latvijas filiāles aktīvus un saistības; pēc tam AS "DNB banka" tika pārdēvēta par Luminor Bank AS. Lai identificētās iestādes varētu laikus sagatavoties kapitāla rezerves normas ievērošanai, tika noteikts pārejas periods līdz 2018. gada 30. jūnijam. Būtiska C-SNI identificēšanas iezīme ir tā, ka tas ir preventīvs pasākums, lai piemērotu identificētajām C-SNI stingrākas kapitāla rezervju un citas prasības, kas nākotnē samazinātu to darbības pārtraukšanas vai traucējumu potenciāli radīto sistēmisko risku. Lemjot

par rīcību krīzes apstākļos, kredītiestāžu sistēmiskais nozīmīgums ir jāvērtē pēc citiem kritērijiem, ņemot vērā krīzes specifiku un jaunāko pieejamo informāciju par to darbību. Tādējādi kredītiestādei, kura iepriekš identificēta kā C-SNI, krīzes situācijā var netikt sniegts valsts atbalsts, ja attiecīgajos apstākļos tās darbības pārtraukšanas vai traucējumu potenciāls radīt sistēmisko risku tiek novērtēts kā pietiekami zems. 2018. gada sākumā šāds scenārijs īstenojās, kad darbību pārtrauca ABLV Bank AS, kura 2017. gada beigās tika identificēta kā C-SNI, bet 2018. gada 24. februārī Vienotā noregulējuma valde pieņēma lēmumu neveikt tās noregulējumu, pamatojot, ka tā veikšana neatbilstu sabiedrības interesēm²³.

2. tabula.

Citu sistēmiski nozīmīgu iestāžu kapitāla rezerves normas pārejas nosacījumi

KREDĪTIESTĀDE	UZTURAMĀ C-SNI REZERVES NORMA, % NO RISKĀ SVĒRTAJIEM AKTĪVIEM (SĀKOT AR 30.06.2017.)	UZTURAMĀ C-SNI REZERVES NORMA, % NO RISKĀ SVĒRTAJIEM AKTĪVIEM (SĀKOT AR 31.12.2017.)	UZTURAMĀ C-SNI REZERVES NORMA, % NO RISKĀ SVĒRTAJIEM AKTĪVIEM (SĀKOT NO 30.06.2018.)
ABLV Bank, AS	1%	1%	2%*
"Swedbank" AS	1%	1%	2%
AS "SEB banka"	1%	1%	2%
Luminor Bank AS	-	1%	2%
Akciju sabiedrība "Citadele banka"	0.75%	0.75%	1.50%
Akciju sabiedrība "Rietumu Banka"	0.75%	0.75%	1.50%

22 FKTK C-SNI identifikāciju veic saskaņā ar Eiropas Banku iestādes pamatnostādņiem (EBA/PN/2014/10). Bāzeles Komiteja (BCBS) sadarbībā ar Finanšu stabilitātes padomi (FSB) identificēja un publiskoja globāli sistēmiski nozīmīgo kredītiestāžu sarakstu (2017.11.21.), kurā nav Latvijā licencētu kredītiestāžu.

23 Lēmums tika pamatots t.sk. ar to, ka Eiropas Vienotās noregulējuma valdes vērtējumā ABLV Bank, AS uz to brīdi neveica kritiski svarīgas funkcijas un nebija paredzams, ka tās darbības pārtraukšana radīs būtisku negatīvu ietekmi uz finanšu stabilitāti Latvijā.

Eiropas Komisijas iniciatīvas 2017. gadā

2017. gads nav bijis pārāk bagāts ar jaunām Eiropas Komisijas iniciatīvām, jo no iepriekšējiem gadiem joprojām ir vairāki projekti, par kuriem sarunas aktīvi turpinās Padomes un Eiropas Parlamenta līmenī. Ir bijušas trīs jaunas iniciatīvas, kuru apspriešanā ES Padomes darba grupās piedalās Komisijas eksperti.

2017. gada jūnijā tika publicēts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par **Viseiropas privāto pensiju produktu (PEPP)**. Priekšlikuma būtība ir izveidot brīvprātīgu pensiju shēmu ar pārrobežu raksturu papildus nacionālajiem pensiju plāniem. Priekšlikums paredz licences saņemšanas kārtību šādam produktam, ieguldījumu politiku, kārtību, kādā ieguldītājs PEPP var turpināt veikt iemaksas, mainot dzīvesvietu no vienas dalībvalsts uz citu, uzraudzības kārtību un citus jautājumus.

2017. gada septembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu **Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas pārskatīšanai**. 2011. gadā tika izveidota Eiropas finanšu uzraudzības sistēma, kuras centrā ir trīs Eiropas uzraudzības iestādes – EBI, EAAP un EVTI –, Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) un nacionālās uzraudzības iestādes. Eiropas Komisija veica Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas darbības izvērtējumu. Tā rezultātā 2017. gada septembrī tika izstrādāti priekšlikumi Eiropas uzraudzības iestāžu un ESRK izveides regulu grozījumiem, kā arī saistīti grozījumi dažādos nozaru tiesību aktos. Priekšlikuma galvenais mērķis ir aktualizēt un pilnveidot Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas regulējumu, tostarp veikt nepieciešamos grozījumus saistībā ar banku savienības

un kapitāla tirgu savienības izveidi. Nozīmīgākās izmaiņas Eiropas uzraudzības iestāžu darbībā paredzētas, piešķirot tām lielākas pilnvaras finanšu tirgu dalībnieku tiešās uzraudzības jomā, tāpat plānots veikt izmaiņas iestāžu finansēšanā. Šobrīd par abiem jautājumiem dalībvalstīm ir būtiskas iebildes.

2017. gada nogalē Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes **direktīvai par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību** un Eiropas Parlamenta un Padomes **regulai par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālās uzraudzības prasībām**. Direktīvas priekšlikumā ir noteiktas prasības attiecībā uz ieguldījumu brokeru sabiedrību sākotnējo kapitālu, uzraudzības iestāžu pilnvarām un instrumentiem ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālajai uzraudzībai. Regulas priekšlikumā izklāstītas prasības visām ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kas nav sistēmiskas, attiecībā uz pašu kapitālu, minimālā kapitāla līmeņiem, koncentrācijas risku, likviditāti, ziņošanu un informācijas publisku atklāšanu.

Padomē **turpinājās** iepriekšējos gados sāktās **sarunas par grozījumiem kredītiestāžu kapitāla prasību un darbības atjaunošanas un noregulējuma ietvaros** un par Eiropas **noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidi**, kā arī par priekšlikumu regulai par **centrālo darījumu partneru darbības atjaunošanas un noregulējuma režīma** izveidi. Fināla fāzē ir sarunas par kārtējām izmaiņām direktīvā par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu **nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai**.

2017. gadā attiecībā uz finanšu sektoru tika **apstiprinātas un publicētas** šādas Eiropas Parlamenta un Padomes regulas un direktīvas:

- Regula (ES) 2017/2402, ar ko nosaka vispārēju regulējumu vērtspapīrošanai un izveido īpašu satvaru attiecībā uz vienkāršu, pārredzamu un standartizētu vērtspapīrošanu; un ar to saistītie grozījumi Regulā Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām;
- Regula (ES) 2017/2395, ar ko Regulu (ES) Nr. 575/2013 groza attiecībā uz pārejas kārtību tam, lai mazinātu 9. SFPS ieviešanas ietekmi uz pašu kapitālu, un lielo riska darījumu regulējumam noteiktiem publiskā sektora riska darījumiem, kuri denominēti jebkuras dalībvalsts vietējā valūtā;
- Direktīva (ES) 2017/2399, ar ko groza Direktīvu 2014/59/ES attiecībā uz nenodrošinātu parāda instrumentu prioritāti maksātnespējas hierarhiā;
- Regula 2017/1991, ar ko groza Regulu Nr. 345/2013 par Eiropas riska kapitāla fondiem un Regulu (ES) Regulu Nr. 346/2013 par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem;
- Regula (ES) 2017/1129 par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību regulētā tirgū;
- Direktīva (ES) 2017/828, ar ko groza Direktīvu 2007/36/EK attiecībā uz akcionāru ilgtermiņa iesaistīšanas veicināšanu;
- Regula (ES) 2017/113 par naudas tirgus fondiem.

2017. gadā ir pieņemta virkne **Eiropas Komisijas deleģēto un īstenošanas regulu**, nosakot tehniskos standartus atsevišķu iepriekš pieņemto ES tiesību normu piemērošanai, t.sk. *CRR/CRD IV*, *Maksātspējas II*, *PSD2*, *MIFID II/MIFIR* u.c. pirmā līmeņa tiesību aktu īstenošanai. Attiecīgie tiesību akti ir publicēti FKTK tīmekļa vietnē <http://www.fktk.lv/lv/tiesibu-akti/jaunumi.html> sadalījumā pa tirgus segmentiem.

GARANTIJU SISTĒMA

Noguldījumu garantiju fonds

Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību (noguldījumu piesaistītāji) noguldītājiem (ar atsevišķiem Noguldījumu garantiju likuma 23. pantā noteiktajiem izņēmumiem) garantētā atlīdzība ir 100 000 eiro katrā noguldījumu piesaistītājā. Noguldījumu garantiju likuma 4. pantā noteiktajos gadījumos garantētā atlīdzība ir 200 000 eiro.

Valsts garantē ikvienam noguldījumu piesaistītāja klientam Noguldījumu garantiju likumā noteikto atlīdzību neatkarīgi no tā, vai konkrētajā brīdī Noguldījumu garantiju fondā (NGF) ir pietiekami līdzekļi.

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu gadījumos, kad līdzekļi nav pietiekami, tie tiek nodrošināti, aizņemoties no Latvijā reģistrētas bankas vai ārvalsts bankas filiāles Latvijā, bet, ja līdzekļu joprojām nepietiek, aizņemoties no Valsts kases. FKTK risku pārvaldīšanas nolūkā, ja NGF jāsāk garantēto atlīdzību izmaksā Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā termiņā un ja NGF līdzekļi nav pietiekami, FKTK ir izstrādājusi kārtību, kādā tā slēdz aizdevumu līgumus par trūkstošās summas aizņemšanos.

3. tabula.

Latvijas noguldījumu piesaistītāju noguldījumi 31.12.2017.

	SUMMA	ĪPATSVARŠ, %
Noguldītāju skaits kopā	2 304 763	100.0
t.sk. rezidenti	2 215 036	96.1
t.sk. nerezidenti	89 727	3.9
Segto noguldījumu atlikuma summa, tūkst. eiro	8 452 301.8	100.0
t.sk. rezidenti	6 597 270.7	78.1
t.sk. nerezidenti	1 855 031.1	21.9
Noguldījumu piesaistītāju iemaksātā summa NGF līdz 31.12.2017., tūkst eiro	314 384.1	-

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu noguldījumu piesaistītāji (bankas un krājaizdevu sabiedrības) vienu reizi ceturksnī veic maksājumu NGF, kura apmērs ir 0.05% no segto noguldījumu vidējā atlikuma noguldījumu piesaistītājā iepriekšējā ceturksnī. Papildus FKTK nosaka katra konkrētā noguldījumu piesaistītāja maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu. Nosakot maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu, FKTK ņem vērā noguldījumu piesaistītāja kapitāla pietiekamības, likviditātes un lielo riska darījumu rādītājus, noguldījumu piesaistītāja kredītportfeļa kvalitāti iepriekšējā kalendārajā gadā, kā arī noguldījumu piesaistītāja komercdarbības plānu un stratēģiju. Vidējais piemērojamo korekcijas koeficients

bankām 2017. gadā bija 122.01%, bet krājaizdevu sabiedrībām – 97.10%, kas nozīmē, ka bankas iemaksāja

4. tabula.

LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem garantēto atbildību (GA) izmaksas nodrošinājums 31.12.2017.

	NOGULDĪTĀJU SKAITS	SUMMA, TŪKST. EIRO	SUMMAS ĪPATSVARŠ, %
Tiesības uz GA	220 604	478 705.7	100
Izmaksātās GA*	128 018	472 061.3	98.6
Neizmaksātās GA	92 586	6 644.7	1.4

* Neieskaitot pārmaksātās GA 347.6 eiro.

par 22.01% vairāk nekā tām būtu bijis jāmaksā no segto noguldījumu apmēra, bet krājaizdevu sabiedrības – vidēji par 2.9% mazāk. Noguldījumu piesaistītāji maksājumus par 2017. gadu NGF veica 17.3 milj. eiro apmērā.

Pārskata gadā FKTK turpināja nodrošināt valsts garantētās atbildības izmaksas ar AS "Citadele banka" (izmaksātājbankas) starpniecību likvidējamās AS "Latvijas Krājbanka" (LAS "Latvijas Krājbanka") noguldītājiem Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā apmērā.

Pārskata gadā garantētās atbildības tika izmaksātas 274.1 tūkst. eiro apmērā:

- 257.5 tūkst. eiro LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem;
- 16.6 tūkst. eiro maksātspējīgās Raunas kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības noguldītājiem.

5. tabula.

Uzkrātās saistības par izmaksājamām GA, 31.12.2017.

	UZKRĀTĀS SAISTĪBAS, TŪKST. EIRO	NOGULDĪTĀJU SKAITS
LAS "Latvijas Krājbanka" **	9 303.1	92 586
Likvidējamā AS "Ogres komercbanka"	31	10
Likvidējamā AS "VEF banka"	45.7	54
Maksātnespējīgā Raunas KKS	0.4	12
Kopā	9 380.2	92 662

**Uzkrātās saistības uzrādītas kopā ar potenciālajām GA, kas varētu tikt atzītas par izmaksājamām, bet noguldītāju skaitā uzrādīti tie noguldītāji, kuriem GA nodota izmaksai, bet kuri nav pieteikušies tās saņemšanai.

NGF ir pirmās kārtas prasījuma tiesības pret likvidējamo banku izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā, bet pret likvidējamām vai maksātnespējīgām kooperatīvajām krājaizdevu sabiedrībām – pārējo kreditoru prasījuma tiesības izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā. Neskatoties uz NGF pirmās kārtas prasījuma tiesībām pret likvidējamo banku, FKTK tomēr jāvērtē likvidējamās bankas spēja realizēt bankas aktīvus un noteikt to atgūstamo vērtību, lai novērtētu tās prasības NGF bilancē. Šim nolūkam NGF ir izveidoti uzkrājumi 213 979.7 tūkst. eiro apmērā, no tiem 2017. gadā ir izveidoti 16.6 tūkst. eiro apmērā.

Pēc pārskata perioda 2018. gada 27. februārī FKTK ir pieņēmusi lēmumu par AS ABLV Bank noguldījumu

nepieejamību, paredzot tās naudas līdzekļus 480 milj. eiro apmērā ieskaitīt NGF norēķinu kontā, nodrošinot līdzekļus garantēto atlīdzību izmaksai ABLV Bank AS noguldītājiem segto noguldījumu apmērā. FKTK 2018. gada 2. martā noslēdza līgumu ar AS "Citadele banka", lai nodrošinātu garantēto atlīdzību izmaksas ABLV Bank AS noguldītājiem.

Garantēto atlīdzību izmaksas no NGF tiks nodrošinātas likvidējamo vai maksātnespējīgo noguldījumu piesaistītāju noguldītājiem Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā termiņā.

FKTK 2017. gadā nodrošināja NGF līdzekļu uzkrāšanu un pārvaldīšanu, un gada beigās NGF kontā Latvijas Bankā bija 159.7 milj. eiro, no tiem garantēto atlīdzību

nodrošināšanai rezervēti 6.3 milj. eiro (likvidējamo noguldījumu piesaistītāju noguldītājiem).

FKTK nodrošina NGF uzskaiti saskaņā ar tās grāmatvedības politiku. Ar NGF 2017. gada finanšu pārskatiem un neatkarīgu revidentu ziņojumu var iepazīties FKTK tīmekļa vietnē (<http://www.fktk.lv/lv/statistika/valsts-garantiju-fondi.html>).

Garantēto atlīdzību izmaksas AS "TRASTA KOMERCBANKA" noguldītājiem

FKTK pieņēma lēmumu garantēto atlīdzību izmaksas veikt TKB no bankas pašas līdzekļiem, ņemot vērā:

- Noguldījumu garantiju likuma 25. panta noteikumu, ka garantēto atlīdzību no noguldījumu piesaistītāja un noguldījumu garantiju fonda līdzekļiem var izmaksāt ar tā noguldījumu piesaistītāja starpniecību, kuram iestājusies noguldījumu nepieejamība;
- to, ka, iestājoties noguldījumu nepieejamībai, TKB bija pietiekami līdzekļi, lai izmaksātu garantēto atlīdzību visiem TKB noguldītājiem, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, pilnā apmērā.

Līdz ar to garantēto atlīdzību izmaksām TKB noguldītājiem Noguldījumu garantiju fonda līdzekļi netika izmantoti.

6. tabula.

TKB noguldītājiem garantēto atlīdzību izmaksas nodrošinājums 31.12.2017.

31.12.2017.	NOGULDĪTĀJU SKAITS	GA SUMMA, TŪKST. EIRO	GA SUMMAS ĪPATSVARŠ, %
GA summa kopā	5 193	60 646.29	100%
Izmaksātās GA	2 832	55 921.52	92%
Neizmaksātās GA	2 361	4 724.77	8%

Apdrošināto aizsardzības fonds

Apdrošināto aizsardzības fonda (AAF) līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 0.1% apmērā no to bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem. Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai ir izmantoti 12.3 tūkst. eiro apmērā.

” Tā kā kopš 2015. gada beigām AAF līdzekļu apmērs bija pārsniedzis Apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas likuma 288. pantā noteikto apmēru, FKTK 2016. gadā apturēja iemaksas AAF. 2017. gada beigās AAF bija uzkrāti 18.9 milj. eiro.

Atlīdzības izmaksu apdrošinātāja saistību nepildīšanas gadījumā var saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs, kurš ir fiziska persona:

1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 14 230 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam, izņemot apdrošināšanu saistībā ar tirgum piesaistīto dzīvības apdrošināšanas līgumu;

2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2850 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam.

Ja AAF nepietiek līdzekļu apdrošināšanas atlīdzības izmaksai saskaņā ar Apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas likumu, FKTK var noslēgt aizdevuma līgumu par trūkstošās summas aizņemšanos no vienas vai vairām bankām vai apdrošinātājiem.

Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība

Ieguldītāju aizsardzības sistēmas pamatā ir ieguldītāju aizsardzības likums. Kompensācija vienam ieguldītājam tiek aprēķināta par neatgriezeniski pazudušiem finanšu instrumentiem vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums.

” Kompensācija vienam ieguldītājam ir 90% no neatgriezeniski pazudušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 20 000 eiro.

Kompensāciju izmaksu nodrošina FKTK, bet kompensāciju izmaksas uzraudzību veic FKTK Konsultatīvā finanšu un kapitāla tirgus padome.

Līdzekļus kompensāciju izmaksai nodrošina sistēmas dalībnieki jeb juridiskās personas, kas noteiktā kārtībā saņēmušas FKTK atļauju (licenci) ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai. Gada laikā šo līdzekļu kopsumma nedrīkst pārsniegt 4% no kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfeļa vērtības. Katra sistēmas dalībnieka maksājumus kompensāciju nodrošināšanai nosaka proporcionāli tā daļai kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfelī. Ja ar sistēmas dalībnieku maksājumiem nepietiek, lai izmaksātu kompensācijas saskaņā ar ieguldītāju aizsardzības likumu, FKTK ir tiesības ņemt aizņēmumu kompensāciju izmaksai.

Finanšu stabilitātes nodevas administrēšana

Finanšu stabilitātes nodevas (FSN) mērķis ir stiprināt visu finanšu sistēmu, lai nepieciešamības gadījumā finansētu pasākumus, kas mazinās finansiālās grūtībās nonākušo kredītiestāžu negatīvo ietekmi uz citiem

finanšu tirgus dalībniekiem, kā arī daļēji kompensētu valsts budžeta līdzekļus, kas tika novirzīti situācijas stabilizēšanas pasākumiem finanšu sektorā, no kuriem tiešu vai netiešu labumu guva banku sektors kopumā.

FSN maksā Latvijas Republikā reģistrētās bankas un to filiāles dalībvalstīs un ārvalstīs, kā arī dalībvalstīs un ārvalstīs reģistrēto banku filiāles Latvijā. Saskaņā ar Finanšu stabilitātes nodevas likuma 6. panta pirmo daļu finanšu stabilitātes nodevas administrēšanu veic FKTK.

7. tabula.

FSN maksātāju rādītāji

	2017	2016
FSN maksātāji	23	26
FSN objekts, milj. <i>eiro</i>	15 563.1	16 802.9
FSN, <i>eiro</i>	11 201 499	12 098 346
Valsts budžetā saņemtais FSN maksājums, <i>eiro</i>	11 249 954	14 973 548

FKTK 2017. gadā kontrolēja FSN maksāšanu valsts budžeta kontā, FSN aprēķinu, kā arī šajā aprēķinā iekļautās informācijas pilnīgumu un pareizību. FSN objektu veido nodevas maksātāja saistības, no kurām izslēgti segtie noguldījumi, kas pakļauti Latvijas Republikas vai citas dalībvalsts noguldījumu garantiju shēmai, emitētās hipotekārās ķīlu zīmes un pakārtotās saistības, kam piemēro FSN likmi 0.072% apmērā. FSN 2017. gadā tika iekasēta 11.2 milj. eiro apmērā, kas, salīdzinot ar 2016. gadu (15.0 milj. eiro), samazinājās par 25%.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Starptautiskajā līmenī FKTK darbība galvenokārt ir vērsta uz sadarbību ar citu valstu uzraudzības iestādēm vai nu divpusējā, vai daudzpusējā līmenī – dalība VUM un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbā. Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2017. gadā FKTK sniedza atbalstu ministrijām starptautiskos forumos par Latvijas finanšu tirgum būtiskiem projektiem un jautājumiem, piemēram, līdzdarbojoties Eiropas Savienības Padomes vai OECD komiteju darbā, u.c. forumos.

Pārskata gadā **Eiropas Savienības Padomē** turpinājās aktīvas diskusijas par **grozījumiem kredītiestāžu kapitāla prasībās un darbības atjaunošanu un noregulējumu**, kā arī Eiropas **noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidi**. Saistībā ar šiem projektiem FKTK eksperti gan klātienē piedalījās to apspriešanā, gan rakstveidā pauda savu viedokli un pozīciju Latvijas pārstāvjiem sanāksmēs. FKTK eksperti iesaistījās priekšlikuma par **grozījumiem Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu** darbību regulējošās regulās apspriešanā un sekoja līdzī jaunā priekšlikuma regulai par **Viseiropas privāto pensiju produktu** izskatīšanai.

Pēc iestāšanās **OECD** Latvijai atsevišķās jomās bija jāturpina darbs pie rekomendāciju izpildes. FKTK vadība piedalījās **OECD Pretkukuļošanas darba grupas** plenārsēdē, kurā Latvijas pārstāvji sniedza ziņojumu par Latvijas paveikto OECD 2. fāzes rekomendāciju

izpildē, tostarp par FKTK veiktajiem pasākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā. Citās komitejās darbs un informācijas apmaiņa notika ikdienas ritmā. FKTK regulāri ir sagatavojusi statistiku tādās jomās kā pensijas un apdrošināšana, ko OECD izmanto, sagatavojot apkopojumus par sektoru visās OECD valstīs.

2017. gada nogalē notika **Eiropas Padomes Moneyval** komitejas ekspertu vizīte Latvijā, lai izvērtētu Latvijas valsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēmas atbilstību starptautiskajiem standartiem. Arī FKTK savas kompetences ietvaros sniedza apjomīgu informāciju ekspertiem pirms vizītes un tās laikā, kā arī veica pasākumus šīs komitejas sniegto rekomendāciju ieviešanai.

2017. gadā turpinājās dialogs ar **Starptautisko Valūtas fondu (SVF)**, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma **IV panta konsultāciju ietvaru**. SVF pārstāvju vizīšu laikā tika sniegta informācija par finanšu tirgus rādītājiem un aktualitātēm sektorā, kā arī par pieņemtajām un plānotajām izmaiņām likumos. Lai apmainītos ar informāciju par finanšu sektora attīstības tendencēm un aktualitātēm uzraudzības jautājumos, FKTK vadība turpināja iepriekšējos gados iesākto praksi **SVF gada sanāksmes** laikā organizēt tikšanās ar ASV valsts pārvaldes un finanšu uzraudzības iestāžu pārstāvjiem.

Dalība Eiropas uzraudzības iestāžu darbā

Viens no būtiskākajiem starptautiskās sadarbības aspektiem ir FKTK dalība Eiropas uzraudzības iestāžu un ESRK darbā, lai ietekmētu Eiropas regulējuma un uzraudzības politikas un prakses veidošanos. Latvijai kā mazai valstij ir būtiski izteikt viedokli par izstrādājamā regulējuma ietekmi uz maziem finanšu tirgiem un censties panākt, ka tas tiek līdzsvarots tādā mērā, ka ir noderīgs un attīstību veicinošs ne tikai lielajās, bet arī mazajās valstīs. FKTK ekspertu līmenī darbs notika Eiropas uzraudzības iestāžu komitejās un darba grupās, savukārt FKTK vadība piedalījās šo iestāžu Uzraudzības padomes sēdēs.

EBI

EBI arī 2017. gadā turpināja darbu pie Eiropas banku sektora vienotā noteikumu kopuma (*Single Rulebook*) izveides. EBI fokusējās uz tehnisko standartu un pamatnostādņu izstrādi maksājumu konta direktīvas un maksājumu pakalpojumu direktīvas (*PSD 2*) ieviešanai, kā arī NIILTFN jomu, kredītriska un likviditātes risku un citām jomām. EBI notika gatavošanās un metodoloģijas izstrāde 2018. gada banku stresa testam, kā arī definēja vienotu pieeju turpmākajai darbībai attiecībā uz Apvienotās Karalistes tirgus dalībnieku darbību pēc tās izstāšanās no ES. 2017. gadā EBI veica vērtējumu (*peer review*) par dalībvalstu atbilstību EBI pamatnostādņēm par citām sistēmiskām iestādēm (O-Slls). Ziņojums pieejams EBI tīmekļa vietnē (<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1720738/Final+Peer+review+Report+on+EBA+O-Slls+Guidelines.pdf>).

EAAPI

EAAPI 2017. gadā apstiprināja tehniskos standartus *PRIIIPS* jomā un sniedza Eiropas Komisijai viedokli par apdrošināšanas izplatīšanas direktīvas ieviešanai deleģēto aktu izstrādi. Tāpat EAAPI pastāvīgi pārraudzīja un novērtēja apdrošināšanas un pensiju nozares stabilitātes riskus, nozares ievainojamību, lai veicinātu vai koordinētu uzraudzības darbību nepieciešamības gadījumā. Tika sākti arī viedokļu apmaiņa par nepieciešamību pēc vienota ietvara apdrošināšanas sabiedrību darbības atjaunošanai un noregulējumam.

EVTI

2017. gadā tika pabeigts nozīmīgs darbs pie tehnisko standartu un pamatnostādņu izstrādes un jautājumu un atbilžu sagatavošanas, jo no 2018. gada stājās spēkā jaunais finanšu instrumentu tirgus regulējums (*MIFID II/MIFIR*). Tāpat darbs noritēja pie standartu izstrādes tādās jomās kā tirgus ļaunprātīgu izmantošana, indeksi, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos, centrālie vērtspapīru depozitāriji, naudas tirgus fondi u.c. Joprojām aktuāli bija divi apjomīgi informācijas tehnoloģiju projekti (*FIRDS* un *TREM*), kuru mērķis bija izveidot datu bāzi informācijas par ārpusbiržas darījumiem ar atvasinājumiem finanšu instrumentiem centralizētai vākšanai un uzturēšanai, kā arī finanšu instrumentu atsauces datu bāzi; pārskata gadā notika šo sistēmu testēšana. Svarīgas bija EVTI sarunas ar Starptautiskajā Vērtspapīru komisiju organizācijā (IOSCO) esošajām valstīm, lai veiktu izmaiņas

informācijas apmaiņas līgumā atbilstoši Eiropas jaunajam regulējumam datu aizsardzības jomā. Ņemot vērā Apvienotās Karalistes finanšu tirgu, būtiski bija vienoties par kopīgu nostāju attiecībā uz sadarbību ar tās tirgus dalībniekiem pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES.

FKTK pārskata gadā organizēja Rīgā EVTI *European Enforcers Coordination Session* sanākumi.

ESRK pārskata gadā turpināja darbu, kas vērsts uz stabilas makrouzraudzības sistēmas analīzi un darbību visā ES. Tika publicēti ziņojumi par 9. SFPS ietekmi uz finanšu stabilitāti, ienākumus nenesošiem kredītiem un apdrošināšanas makroprudenciālajiem aspektiem, kā arī tika apkopota un publiskota informācija par dalībvalstu makroprudenciālajiem instrumentiem.

Sadarbība ar citu valstu uzraudzības iestādēm

Joprojām būtiska ir sadarbība ar Ziemeļvalstu un Baltijas valstu reģionu. Tika parakstīts jauns Saprašanās memorands par sadarbību un koordināciju starp Dānijas, Igaunijas, Somijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas un Zviedrijas attiecīgajām ministrijām, centrālajām bankām, finanšu uzraudzības iestādēm un noregulējuma iestādēm finanšu stabilitātes jomā. Saskaņā ar šo memorandu FKTK piedalās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu finanšu stabilitātes grupā, kuras uzdevums ir apmainīties ar viedokļiem par finanšu stabilitātes riskiem reģionā un tādiem finanšu tirgus satricinājumiem, kuri ietekmē pārrobežu

finanšu stabilitāti, koordinēt publiskos paziņojumus šādu satricinājumu gadījumā un veikt kopīgu krīzes simulāciju.

Saistībā ar izmaiņām centrālo vērtspapīru depozitāriju struktūrā jaunums reģiona sadarbībā ir arī 2017. gada decembrī starp FKTK, Latvijas Banku, Igaunijas uzraudzības iestādi, Igaunijas Banku un Lietuvas Banku noslēgtais līgums, kas nosaka *Nasdaq CSD* uzraudzības kolēģijas darbības principus.

KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA

Turpinot stratēģisko virzību, FKTK arī 2017. gadā ar mediju starpniecību nodrošināja plašu informāciju sabiedrībai par aktuālajiem jautājumiem, kā arī, lai stiprinātu finanšu pratību, veicināja sektora klientu izpratni par finanšu pakalpojumiem un to riskiem, jo īpaši digitālo pakalpojumu segmentā.

2017. gadā FKTK dažādos Latvijas medijos ir tikusi minēta 3043 reizes, kas ir ievērojami mazāk nekā iepriekšējā gadā (4269) un kas izskaidrojams ar stabilu un informatīvi kontrolētu periodu finanšu sektorā. FKTK eksperti snieguši vairāk nekā 70 interviju Latvijas un starptautiskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kā arī Komunikācijas daļa izplatījusi 114 paziņojumus (2016. gadā – 132) plašsaziņas līdzekļiem par FKTK padomes pieņemtajiem lēmumiem, regulējošo prasību aktualitātēm, finanšu tirgus dalībnieku darbību, FKTK piemērotajām sankcijām un citiem jautājumiem. Komunikācijas daļas vadībā tika izveidotas vairākas jaunas infografikas: "Stingrā autentifikācija maksājumiem internetā. Kas jāzina klientiem?", "Kas ir FKTK – struktūra un uzdevumi", "Kas ir regulatīvā smilškaite?", kā arī apskatu par banku darbību Latvijā 2016. gadā grafiskā formā.

Komunikācijas daļa pārskata gadā organizēja **trīs mediju pasākumus**: par banku darbības aktualitātēm 2016. gadā "Biznesa stratēģiju pielāgošana mainīgajiem apstākļiem", Finanšu pratības kompetenču standarta atvēršanas svētkus Latvijas Nacionālajā bibliotēkā piektās Finanšu izglītības nedēļas ietvaros un preses konferenci par sankciju piemērošanu Latvijas bankām, kuras iesaistītas Ziemeļkorejas starptautisko sankciju ieviešanā.

Pārskata gadā FKTK iesāka **jaunu korporatīvās komunikācijas aktivitāti "FKTK Dialogs"** – sarunu platformu ar tirgus dalībniekiem par būtiskiem attīstības jautājumiem. Gada nogalē, nodrošinot regulatīvās smilškastes ietvaru Latvijas FinTech jaunuzņēmumiem, Komunikācijas daļa FKTK mājaslapā papildus izveidoja virtuālu informatīvo vidi **Inovāciju smilškaste**, kurā ir iespēja vienuviet iegūt visu nepieciešamo informāciju, kā arī tiešā veidā uzrunāt FKTK ekspertus. Sadarbībā ar Ekonomikas un kultūras augstskolu 2017. gadā tika rīkota pirmā **starptautiskā ekspertu diskusija "Finanšu pratības aktualitātes Baltijā"**, kā arī īstenota ikgadējā **mediju kampaņa** – piektā Finanšu izglītības nedēļa Latvijā. Tāpat FKTK piedalījās valsts iestāžu ikgadējā pasākumā "Atvērtās durvis".

FKTK turpināja pastāvīgu divvirzienu komunikāciju arī sociālajos tīklos – uzturot oficiālo kontu "@FKTK_LV" mikroblogošanas vietnē "Twitter", kā arī "Youtube" un "Slideshare". Iedzīvotājiem FKTK mājaslapā bija pieejams ik ceturksni atjaunināts interaktīvais rīks BANKU KOMPASS, kurā jebkurš interesents var salīdzināt Latvijas komercbanku galvenos ceturkšņa darbības rādītājus.

Ikgadējais SKDS pētījums par Latvijas iedzīvotāju uzticēšanos finanšu sektoram liecina, ka **2017. gada laikā pieauga FKTK atpazīstamība – 65% iedzīvotāju bija informēti par FKTK un tās darbību** (2016. gadā – 60%), turklāt to iedzīvotāju skaits, kuri teju neko nezināja par finanšu sektora uzraugu, bija samazinājies līdz 29% (2016. gadā – 34%). Savukārt zināšanas par valsts garantijām banku sektorā (100 000 eiro apmērā) bija apmēram tādā pašā līmenī kā iepriekš – kopumā

53% iedzīvotāju zina par garantijām vai zina precīzu garantiju summu. Svarīgi, ka iedzīvotāji ar augstāko izglītību un lielākiem ienākumiem ir labāk informēti par garantēto atbildību, attiecīgi – 71% un 64% respondentu. Tomēr 2017. gadā uzticības līmenis samazinājās teju visiem tirgus dalībniekiem, vidēji paliekot apmēram iepriekšējā gada līmenī – 44.8% (2016. gadā – 45%), t.s. pozitīvais vērtējums bija tikai apdrošināšanas sabiedrībām.

Finanšu pratības stratēģija un citas aktivitātes

Viens no FKTK darba prioritārajiem virzieniem bija iedzīvotāju finanšu pratības veicināšana, nodrošinot nacionālo aktivitāšu koordināciju, pārstāvniecību OECD darba grupā *International Network on Financial Education* (INFE), kā arī pētniecisko darbību. Vērtējot plānošanas dokumenta "Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģija 2014–2020" (Stratēģija) izpildi, FKTK var secināt, ka finanšu pratības stratēģisko mērķu sasniegšanas visi indikatori uzrāda vēlamu virzību. Būtiskākās pozitīvās tendences – aizvien lielāka iedzīvotāju iesaiste e-pakalpojumu izmantošanā finanšu jomā, mainās plānošanas tradīcijas par labu ilgtermiņa uzkrājumiem, aug uzticība valsts garantiju sistēmai, kā arī sasniegta veselīgāka kredītu/noguldījumu attiecība – 90/100. Apkopojot datus par mājāsaimniecību finanšu ilgtspēju, FKTK eksperti secināja, ka 2017. gada finanšu stabilitātes un ilgtspējas indekss ar pārskata gada rezultātu +9,5 punkti (2016. gadā – +7.2 punkti) demonstrē jau noturīgu vēlamās attīstības posmu četru gadu periodā.

Finanšu izglītības nedēļa 2017

Arī šajā gadā vienlaikus ar *Child and Youth Finance International* rīkoto sesto *Globālo naudas nedēļu* (*Global Money Week*) FKTK kopā ar partneriem rīkoja piekto Finanšu izglītības nedēļu (FIN 2017) Latvijā, lai popularizētu finanšu pratību. 2017. gada devīze bija **"Ceļojums finanšu pratībā 2017 – Gudrītes revīzija!"** Tās mērķis bija aicināt ikvienu ieskatīties savās finanšu lietās – paradumos, plānos, budžetos un rēķinos, lai saprastu, kas būtu maināms, kas papildināms efektīvākai saimniekošanai ar savām finansēm. Finanšu pratības vēstnešu kopīgs aicinājums – "Plāno? Revidē! Pelni." attiecas arī uz zināšanu un prasmju pārskatīšanu finanšu jomā, tiecoties pēc jaunām zināšanām. Nedēļas laikā partneri nodrošināja iedzīvotāju finanšu pratību veicinošus pasākumus – vieslekcijas un seminārus, vizītes skolās, kā arī īpašas finanšu pratības tūres uz diviem Latvijas novadiem – Cēsīm un Kuldīgu –, kur notika bezmaksas pasākumi dažādām mērķauditorijām, kas bija pieejami visiem interesentiem. Līdztekus šīm aktivitātēm lekcijas un praktiskās nodarbtības vidusskolās un augstskolās notika visu gadu.

Pamata kompetenču standarts

Kā būtisks 2017. gada notikums mūžizglītības veicināšanā finanšu pratībā vērtējams FKTK un partneru darba grupas izstrādātais **Finanšu pratības kompetenču standarts pieaugušajiem, balstoties uz pasaules attīstīto valstu pieeju – OECD INFE finanšu pratības kompetenču ietvaru** (izveidots 2016. gadā). Kompetenču standarts ir pirmais solis virzienā uz vienotu finanšu pratības mūžizglītības programmu

Latvijā, jo finanšu pratība ir viena no 21. gadsimta būtiskajām kompetencēm, kas veicina ilgtspējīgu sabiedrības attīstību. Tas noderīgs gan ekspertiem, kas veido mācību stundas finanšu pratībā, gan iedzīvotājiem, kas ir gatavi savu pratību pilnveidot. Kompetenču standartā ietverti 23 finanšu pratības aspekti tematiskā dalījumā: Nauda un darījumi, Privāto finanšu plānošana un vadība, Kredīti un parādi, Risks un peļņa, Finanšu un ekonomiskā vide. Tajā pamata snieguma līmenis, kas būtu nepieciešams ikvienam finanšu sektora klientam, ir nodalīts no augstākā snieguma līmeņa, uz kuru iespējams tiekties finanšu pratībā.

Standartu izstrādāja eksperti no FKTK, Latvijas Bankas, Banku augstskolas, Rīgas Tehniskās universitātes, Ekonomikas un kultūras augstskolas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Latvijas Komercbanku asociācijas sadarbībā ar Latvijas Apdrošinātāju asociāciju, Latvijas Aktuāru asociāciju un fondu biržu *Nasdaq Riga*.

KLIENTU SKOLAS attīstība un mūžizglītības aktivitātes

Kopš 2014. gada FKTK izglītojošais vortāls *KLIENTU SKOLA* tiek attīstīts, sagatavojot un izvietojot papildu mācību materiālus sadaļā *Ābece*, kurā tiek skaidroti visi aktuālie jautājumi un jēdzieni, kas attiecas uz finanšu pratību. 2017. gadā pievienoti 12 jauni skaidrojoši materiāli, galvenokārt saistīti ar finanšu pratību e-vidē. 2017. gadā tika turpināta *KLIENTU SKOLAS* aktivitāte – regulāras lekcijas Nacionālajā bibliotēkā jeb "Finanšu pratība Gaismas pilī".

2018. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

KREDĪTIESTĀŽU UZRAUDZĪBĀ:

- banku stratēģiju, biznesa modeļu un pelnītspējas vērtēšana, fokusējoties uz risku pārvaldību, ilgtspējas un pelnītspējas līdzsvarošanu;
- darbības atbilstības un risku kontroles funkciju stiprināšana, pievēršot uzmanību banku stresa testu veikšanas procesiem un efektivitātei, darbības atjaunošanas plānu pilnveidošanai un piemērošanai praksē, kā arī pārskatu kvalitātei;
- kredītriska, tostarp riska darījumu koncentrācijas, pārvaldīšana, uzkrājumu pietiekamības novērtēšana, galveno uzmanību pievēršot problemātiskajiem kredītiem (kavētie, pārstrukturētie) un kredītu atgūšanas procesa organizācijai un efektivitātei, kā arī precizējot prasības kredītriska pārvaldīšanai (grozījumi "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvajos noteikumos");
- makrouzraudzības instrumentu piemērošana atbilstoši identificētajiem cikliskajiem un strukturālajiem sistēmiskajiem riskiem;
- 9. SFPS piemērošanas uzraudzības pasākumu īstenošana un to ietekmes uz banku finanšu rādītājiem un regulējošo prasību izpildi izvērtēšana.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UZRAUDZĪBĀ:

- ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju, regulētā tirgus organizētāja un citu finanšu instrumentu tirgus dalībnieku uzraudzības procesa pilnveidošana atbilstoši Finanšu instrumentu tirgu direktīvas (MiFID II) un Finanšu instrumentu tirgu regulas (MiFIR) prasībām;

- Centrālā vērtspapīru depozitārija uzraudzības procesa ieviešana un īstenošana saskaņā ar ES regulu par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CSDR);
- finanšu instrumentu tirgus dalībnieku uzraudzības prakses vienādošana (konverģence), ņemot vērā EVTI pamatnostādnes;
- finanšu instrumentu tirgus regulējuma pilnveidošana, lai sekmētu finanšu instrumentu tirgus darbības efektivitāti, izaugsmi un ieguldītāju interešu aizsardzību;
- esošo informācijas sistēmu pilnveidošana, tostarp dalība EVTI IT projektos (TREM, TRACE, FIRTS u.c.), tostarp veicot šajās informācijas sistēmās iekļauto datu kvalitātes novērtēšanu, lai nodrošinātu aktuālo ES tiesību aktu prasību izpildi un iekļautos vienotā ES finanšu instrumentu tirgus uzraudzības un pārskatāmības infrastruktūrā;
- uzraudzības procesa ieviešana un īstenošana atbilstoši ES tiesību aktu prasībām.

APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBĀ:

- apdrošināšanas komersantu klātienēs un neklātienēs uzraudzības procesa pilnveidošana, atbilstoši papildinot klātienēs un neklātienēs uzraudzības rokasgrāmatas un praksē izmantojot EAAPI izstrādātajā Uzraudzības rokasgrāmatā ietvertos nosacījumus, lai veicinātu dalībvalstu uzraudzības konverģenci;
- apdrošināšanas un pārapirošināšanas izplatītāju uzraudzības ietvara pilnveidošana, lai nodrošinātu

apdrošināšanas un pārapirošināšanas izplatītāju darbības atbilstību Apdrošināšanas izplatīšanas direktīvā noteiktajām prasībām uzraudzību, nodrošinot minētās direktīvas prasībām atbilstošu to klientu (patērētāju) interešu aizsardzību.

PENSIJU UN IEGULDĪJUMU FONDU UZRAUDZĪBĀ:

- privāto pensiju fondu, ieguldījumu pārvaldes sabiedrību, t.sk. valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāju, un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku uzraudzības metožu pilnveidošana, lai stiprinātu uz risku balstītas pieejas izmantošanu;
- pilnveidot AKUI darbības regulējumu, lai pārņemtu direktīvas par AKUI darbību un uzraudzību prasības nacionālajā likumdošanā, tādējādi nodrošinot pensiju plānu dalībniekiem labāku aizsardzību un informāciju, likvidējot šķēršļus pensiju fondu pārrobežu darbībai, veicinot ilgtermiņa un atbildīgu ieguldīšanu un nodrošinot, lai pensiju plāni būtu finansiāli stabili.

ATBILSTĪBAS UZRAUDZĪBĀ:

- normatīvā regulējuma NILLTFN jomā pilnveidošana, lai:
 - nodrošinātu risku faktoru aktualizēšanu atbilstoši aktuālajām izmaiņām NILLTFN jomā;
 - uzlabotu NILLTF un starptautisko sankciju risku pārvaldīšanu kredītiestādēs un finanšu iestādēs, kuras sniedz pakalpojumus Latvijā.
- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību efektīvas piemērošanas nodrošināšana nebanku finanšu

institūcijās, ņemot vērā NILLTF riskus;

- sistemātiska un regulāra kredītiestāžu biznesa modeļu izmaiņu, kuras vērstas uz augsta riska klientu īpatsvara samazināšanu, uzraudzība, tādējādi kopumā sasniedzot Latvijas finanšu nozarei noteiktos mērķus;
- sadarbības veicināšana ar citām uzraudzības institūcijām un partneriem eirozonā un ASV naudas atmazgāšanas un finanšu noziegumu apkarošanas jomā;
- FATF izvirzīto prasību ieviešanas turpināšana, lai nodrošinātu kredītiestāžu atbilstību starptautiskajiem standartiem NILLTFN jomā.

REGULĒJOŠO PRASĪBU JOMĀ

- aktīva iesaistīšanās Eiropas Komisijas priekšlikumu grozījumiem Kapitāla prasību direktīvā (CRD) un Kapitāla prasību regulā (CRR) izskatīšanā, kā arī jaunā ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālā režīma priekšlikuma izskatīšanā, gatavojot pozīcijas Padomes darba grupas sēdēm, komentārus un priekšlikumus Prezidentūras materiāliem, lai veicinātu tāda regulējuma pieņemšanu, kas dod iespēju ņemt vērā Latvijas finanšu sektora specifiku;

- priekšlikumu par makrouzraudzības instrumentu piemērošanu atbilstoši identificētām strukturālo un ciklisko risku izmaiņu tendencēm sniegšana Makrouzraudzības padomei (MAP);
- "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu" aktualizēšana, lai ieviestu EBI pamatnostādņu prasības un ECB norādījumu, kas attiecas uz kredītriska pārvaldību, kā arī lai ieviestu EBI pamatnostādnes par Regulas (ES) Nr. 575/2013 178. pantā ietvertās saistību neizpildes (*default*) definīcijas piemērošanu.

KRĪŽU VADĪBAS NOREGULĒJUMA MEHĀNISMA JOMĀ:

- efektīvas integrācijas vienotā neregulējuma un vienotā noguldījumu apdrošināšanas mehānismā nodrošināšana, pilnveidojot neregulējuma iekšējo regulatīvo vidi un sadarbību ar ārvalstu noguldījumu garantiju fondu pārvaldītājiem;
- krīzes pārvaldības procesa pilnveide, izveidojot efektīvu un koordinētu krīzes pārvaldības, tostarp komunikācijas, mehānismu;
- neregulējuma plānu izstrādes procesa turpināšana.

FKTK PĀRVALDĪBĀ:

- korporatīvās kultūras, kas balstīta uz sadarbību un komandas pieeju, veicināšana, vienlaikus optimizējot procesus un resursus;
- personāla kompetenču, profesionālo zināšanu un prasmju mērķtiecīga attīstība;
- efektīvu, drošu un izmaksu ziņā lietderīgu informācijas tehnoloģiju risinājumu un infrastruktūras izmaiņu ieviešana.

FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

PERSONĀLA POLITIKA

Liela loma FKTK stratēģisko mērķu sasniegšanā un iestādes tālākā attīstībā ir augsti izglītotam un profesionālam personālam.

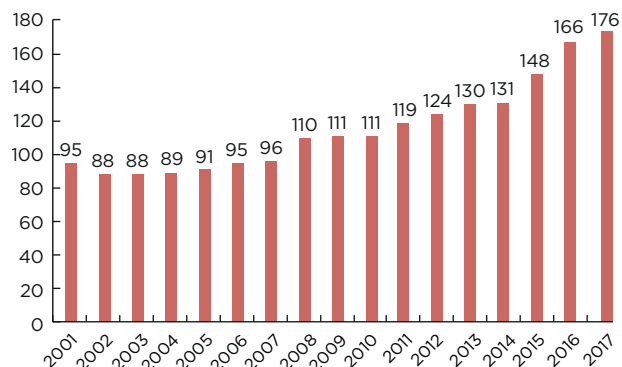
Personāla skaitliskais sastāvs un izmaiņas

Pārskata gadā amata vietu skaits palielinājies līdz 176 amata vietām (skatīt 3. attēlu).

Nolūkā efektīvāk organizēt struktūrvienību darbu atbilstoši uzraudzības jomām Uzraudzības departamentā ir atvērta departamenta direktora monetāro finanšu iestāžu uzraudzības jautājumos amata vieta un departamenta direktora vietnieka nemonetāro finanšu iestāžu uzraudzības jautājumos amata vieta. Palielinoties sadarbības intensitātei ar ECB nozīmīgo kredītiestāžu jomā un mazāk nozīmīgu kredītiestāžu jomā, lai stiprinātu uzraudzības funkciju, Monetāro finanšu iestāžu darbības analīzes daļā ir atvērta daļas vadītāja vietnieka mazāk nozīmīgu banku uzraudzības jautājumos amata vieta un daļas vadītāja vietnieka nozīmīgu banku uzraudzības jautājumos amata vieta. Izvērtējot noslodzi Finanšu daļā, slēgta grāmatveža amata vieta.

20. attēls.

Personāla skaita dinamika (2001.–2017.g.)

Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos, 2017. gadā bija 164 darbinieki. 2017. gada 31. decembrī FKTK bija nodarbināti 166 darbinieki, t.sk.:

- 137 (83%) pamatdarbības veicēji un 29 (17%) atbalsta darbinieki;
- 116 (70%) valsts amatpersonas un 50 (30%) darbinieki;
- visi darbinieki ir intelektuālā darba veicēji.

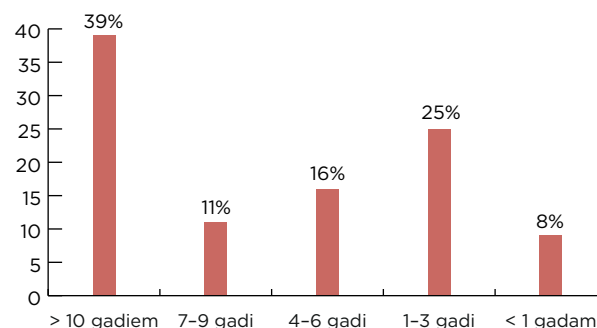
Personāla mainība 2017. gadā bija 4,2%. Pārskata gadā darbu FKTK uzsāka 14 darbinieki, t.sk. 11 darbinieki pamatdarbības un trīs darbinieki atbalsta funkcijas nodrošināšanai, no kuriem trīs darbinieki FKTK pieņemti darbā uz noteiktu laiku – ilgstošu darbinieka prombūtnes laiku (bērna kopšanas atvaļinājums). Pārbaudes laikam beidzoties, saskaņā

ar izstrādāto adaptācijas perioda plānu, visi darbinieki saņēma pozitīvu vērtējumu un turpina darbu FKTK. Pārskata gadā FKTK pārtrauca darba attiecības ar astoņiem darbiniekiem, t.sk. ar vienu darbinieku, kurš bija pieņemts darbā FKTK uz ilgstošu darbinieka prombūtnes laiku (bērna kopšanas atvaļinājums). No septiņiem pastāvīgajiem darbiniekiem, kuri pārtrauca darba attiecības ar FKTK, divi devās pensijā, bet pārējie pieci izvēlējās veidot karjeru privātajā sektorā.

2017. gadā 92% darbinieku (153) FKTK strādāja ilgāk par vienu gadu, darba attiecībās ar FKTK 16 gadus, t.i., no FKTK izveidošanas brīža (2001), bija 27% (45) darbinieku, savukārt mazāk par gadu – 8% (13) darbinieku (skatīt 21. attēlu).

21. attēls

Personāla sadalījums pēc FKTK nostrādātā laika (%)

Pārskata gadā 92 (55%) darbinieki tika norīkoti 503 dienesta komandējumos, t.sk.:

- 78 (47%) darbinieki regulāri piedalījās ES institūciju un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu (EBI, EAAPI un EVTI) izveidoto darba grupu darbā;
- 10 (6%) darbinieki regulāri bija iesaistīti Eiropas Padomes darba grupu norises pasākumos;
- FKTK priekšsēdētājs kā Latvijas Republikas pārstāvis piedalījās Starptautiskā Valūtas fonda un Pasaules Bankas pavasara un rudens sanāksmēs;
- seši darbinieki kā eksperti tikās ar ASV finanšu uzraudzības iestādēm Vašingtonā un Ņujorkā.

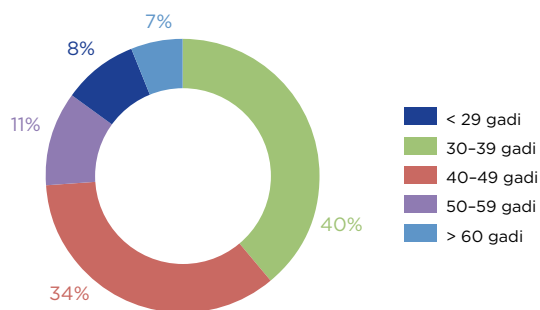
Personāla demogrāfiskais sadalījums un vecuma raksturojums

2017. gadā no visiem FKTK darbiniekiem 73% (121) bija sievietes un 27% (45) vīrieši. Pārskata gadā personāla vecuma struktūru raksturo šādi rādītāji: 8% (13) darbinieku bija vecumā līdz 29 gadiem, 40% (67) – vecumā no 30 līdz 39 gadiem, 34% (56) – vecumā no 40 līdz 49 gadiem un 18% (30) – vecāki par 50 gadiem (skatīt 22. attēlu).

FKTK darbinieku vidējais vecums 2017. gadā bija 42,7 gadi.

22. attēls

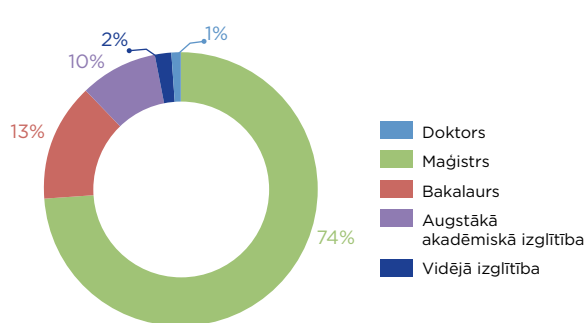
FKTK personāla sadalījums pa vecuma grupām (%)

Personāla kvalifikācija

Pārskata gadā 98% (163) FKTK darbinieku bija augstākā izglītība (t.sk. 74% ir ieguvuši maģistra grādu), bet 2% (3) – vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība (skatīt 23. attēlu).

23. attēls.

FKTK personāla sadalījums pēc izglītības līmeņa (%)

Personāla kvalifikācijas paaugstināšana

Lai pilnveidotu FKTK darbības procesus, paaugstinātu darbības efektivitāti un produktivitāti, kā arī veiktu finanšu sektora, jo īpaši banku sektora uzraudzību, 80% FKTK darbinieku (133) paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot ar amata pienākumu veikšanu saistītas mācības Latvijā un ārvalstīs. Latvijā tika apmeklēti semināri banku uzraudzības, 9. SFPS piemērošanas, fizisko personu datu aizsardzības, likumdošanas, risku pārvaldības, IT sistēmu drošības, projektu

vadības kultūras un *FinTech* (finanšu pakalpojumu ar IT risinājumiem) jautājumos, kā arī projektu vadības apmācības par pārbaūžu īstenošanas procesu un projektu vadības principu piemērošanu pārbaūžu īstenošanas procesā. Eiropas Komisijas Strukturālo reformu atbalsta programmas ietvaros FKTK darbinieki apmeklēja mācības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas efektivitātes paaugstināšanas jomā.

Lai papildinātu zināšanas banku risku pārvaldības, stresa testa veikšanas metodikas un prakses, apdrošināšanas sektora kapitālprasību "Maksātspēja II" (*Solvency II*), banku kapitāla prasību jeb "Bāzeles vienošanos par kapitālu II" (*Basel Capital Accord II*), Uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa un citos ar finanšu uzraudzību saistītos jautājumos, 65 (39%) FKTK darbinieki apmeklēja seminārus ārvalstīs.

Personāla darba izpildes novērtēšana

2017. gadā saskaņā ar FKTK noteikto kārtību darba izpildes novērtēšanā piedalījās 158 darbinieki – 30 struktūrvienību vadītāji (t.sk. trīs padomes locekļi) un 128 speciālisti.

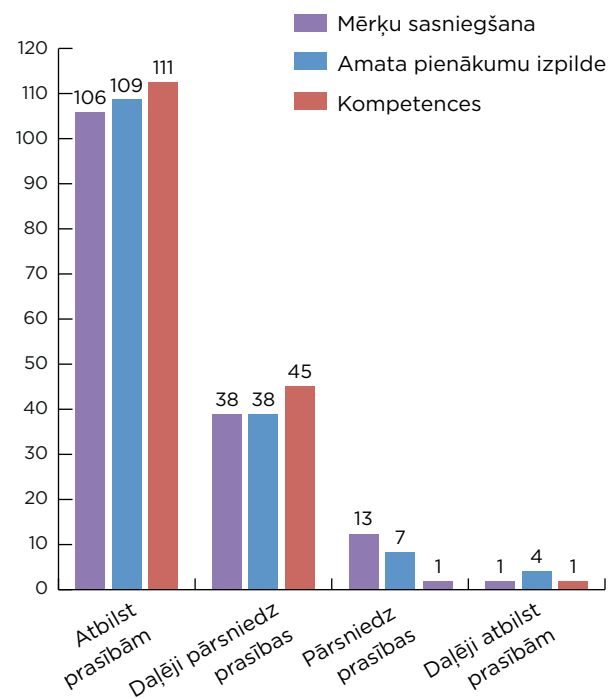
Darba izpildē tika vērtēti trīs kritēriji: izvirzīto mērķu sasniegšana, amata pienākumu izpilde un amatam nepieciešamās kompetences.

Visu kritēriju kopējo vērtējumu "Atbilst prasībām" saņēma 64% (101) darbinieku, "Daļēji pārsniedz prasības" – 33% (52) darbinieku, "Pārsniedz prasības" – 2% (3) darbinieku, bet vērtējumu "Daļēji atbilst prasībām" – 1% (2) darbinieku. 2017. gadā neviens no darbiniekiem nesaņēma visu kritēriju kopējo vērtējumu "Neatbilst prasībām".

Lielākā daļa darbinieku saņēmusi vērtējumu "Atbilst prasībām" arī par katru kritēriju atsevišķi – par izvirzīto mērķu sasniegšanu 67% (106) darbinieku, par amata pienākumu izpildi 69% (109) darbinieku un par amatam nepieciešamām kompetencēm 70% (111) darbinieku (skatīt 24. attēlu).

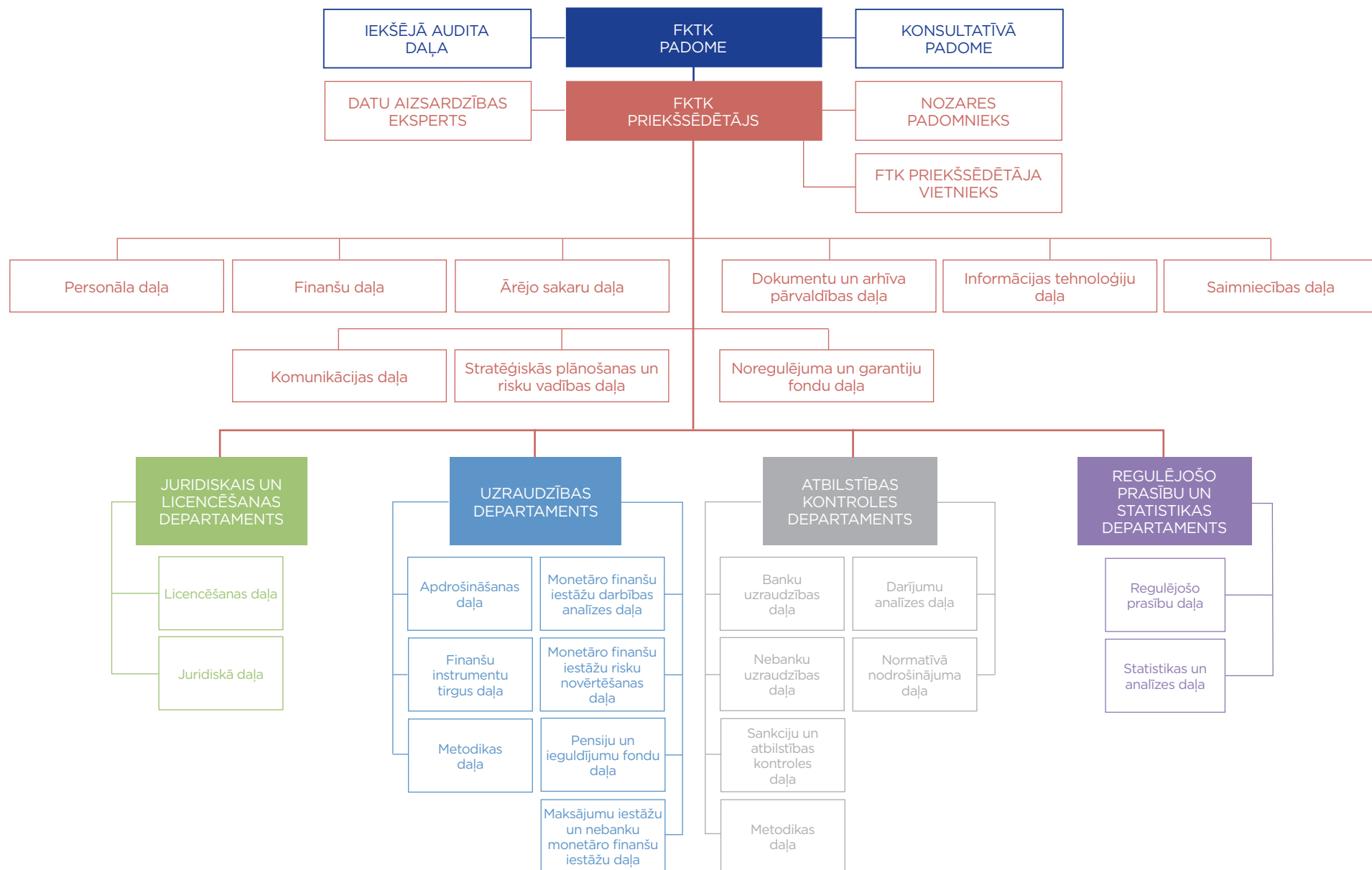
24. attēls.

DIN vērtējums dalījumā pa kritērijiem (skaits)

FKTK STRUKTŪRA

KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA

Kvalitātes un risku pārvaldību FKTK nodrošina Stratēģiskās plānošanas un risku vadības daļa, kuras darbības mērķis ir atbilstoši savai kompetencei veicināt nepārtrauktu FKTK darbības pilnveidošanu un uzlabošanu. 2017. gadā FKTK turpināja pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu. Pārskata gadā tika apzināts galveno ārējo ieinteresēto pušu viedoklis par FKTK darbību, veikta FKTK darbinieku apmierinātības aptauja un sāks FKTK pārvaldības izvērtējums atbilstoši CAF (*Common Assesment Framework*) modeļa kritērijiem. Šis izvērtējums turpināsies 2018. gadā, un tā rezultāti tiks izmantoti FKTK darbības pilnveidošanai un uzlabošanai.

Būtiska FKTK vadības procesu sastāvdaļa ir risku vadība, kuras ietvaros tiek identificēti, analizēti un novērtēti riski, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārraugot un pārskatot riskus, tādējādi veicinot FKTK mērķu sasniegšanu un efektīvu procesu un projektu vadību. 2017. gadā FKTK uzsāka iepriekšējos gados izveidotā risku vadības procesa pilnveidi saskaņā ar starptautisko labāko praksi risku vadības jomā, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības risku vadības jomā. Risku vadības procesa pilnveide turpināsies 2018. gadā.

IEKŠĒJAIS AUDITS

Iekšējo auditu FKTK veic Iekšējā audita daļa, kas, novērtējot FKTK pārvaldības, Iekšējās kontroles un risku vadības procesu izveidi un darbības efektivitāti, sniedz tās padomei objektīvu un neatkarīgu viedokli par pārvaldības, Iekšējās kontroles un risku vadības vidi FKTK. Lai paaugstinātu pārvaldības, Iekšējās kontroles un risku vadības, kā arī FKTK procesu darbības efektivitāti, Iekšējais audits sniedz ieteikumus to pilnveidošanai.

Iekšējā audita daļa 2017. gadā ir veikusi gan FKTK plānotus Iekšējos auditus, gan Iekšējos auditus saskaņā ar Iekšējo auditoru komitejas apstiprināto auditu plānu.

Iekšējie auditi ir plānoti un veikti, izmantojot uz risku izvērtēšanu balstītu pieeju un ņemot vērā FKTK stratēģiju. Par Iekšējā audita rezultātiem ir ziņots FKTK padomei, nodrošinot, ka audita rezultāti nav ietekmēti. Iekšējais audits regulāri seko izteikto ieteikumu ieviešanas gaitai, panākot, ka būtiskākie ieteikumi ir izpildīti un kontroles vide ir atbilstoši uzlabota.

Iekšējais audits rūpējas par auditu izpildes kvalitāti, tāpēc savā darbībā ievēro Iekšējo auditoru institūta starptautiskos Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus, ētikas kodeksu un vadlīnijas. Iekšējā audita daļa ir izstrādājusi un uztur aktuālu kvalitātes nodrošināšanas un pilnveidošanas programmu. Par Iekšējā audita darbības kvalitāti un rezultātiem ir ziņots FKTK padomei.

FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

FKTK darbība 2017. gadā pilnībā tika finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem. FKTK savas darbības nodrošināšanas budžeta ietvaros pārskata gadā pārvaldīja arī NGF un AAF, kā arī administrēja finanšu stabilitātes nodevas un iemaksas vienotā noregulējuma fondā. NGF un AAF līdzekļi tiek izmantoti tikai to Noguldījumu garantiju likumā un Apdrošināšanas un to starpnieku likumā minētajiem mērķiem, un no NGF un AAF līdzekļiem netiek atskaitīti līdzekļi to administrēšanas nolūkiem FKTK labā.

8. tabula.FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2016–2017, *eiro*

	2016. GADA FAKTISKĀ IZPILDE	2017. GADA FAKTISKĀ IZPILDE	2017. GADA BUDŽETS	2017. GADA BUDŽETA IZPILDE, %	FAKTISKĀS IZPILDES ĪPATSVARS 2017. GADA KOPSUMMĀ, %
IEŅĒMUMI (+)	8 865 788	10 515 550	10 649 546	99	100
FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIKU MAKSĀJUMI	8 848 711	10 484 140	10 639 546	99	99.7
AR MONETĀRO FINANŠU IESTĀŽU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	6 638 148	7 793 057	8 146 106	96	74.1
Kredītiestāžu maksājumi	6 369 514	7 491 052	7 883 190		
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	34 515	36 988	37 554		
Maksājumu iestāžu maksājumi	66 508	96 038	57 422		
Elektroniskās naudas iestāžu maksājumi	185 255	170 431	167 940		
Negūtīie ieņēmumi	-17 644	-1 452			
AR FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UN PRIVĀTO PENSIJU FONDU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	803 460	991 718	914 512	108	9.4
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	528 619	689 205	654 532		
Privāto pensiju fondu maksājumi	274 841	302 513	259 980		
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 407 103	1 699 365	1 578 928	108	16.2
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	276 168	341 584	267 298		

	2016. GADA FAKTISKĀ IZPILDE	2017. GADA FAKTISKĀ IZPILDE	2017. GADA BUDŽETS	2017. GADA BUDŽETA IZPILDE, %	FAKTISKĀS IZPILDES ĪPATSVARŠ 2017. GADA KOPSUMMĀ, %
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	1 073 680	1 301 076	1 254 655		
Apdrošināšanas brokeru maksājumi	57 255	56 755	56 975		
Negūtie ieņēmumi		-50			
CITI IEŅĒMUMI	17 077	31 410	10 000	184	0.3
IZDEVUMI (-)	8 615 892	9 915 835	10 899 208	91	100
Darba samaksa, pārējie maksājumi darbiniekiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	6 198 352	7 220 561	7 939 803	91	72.8
Darbinieku apdrošināšana	55 040	56 815	61 325	93	0.6
Personāla profesionālā pilnveide	103 871	179 585	190 964	94	1.8
Telekomunikācijas, sakari un informācija	160 106	153 473	190 523	81	1.5
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	51 787	76 650	105 513	73	0.8
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	770 706	823 114	824 659	100	8.3
Pakalpojumi uzraudzības nodrošināšanai	111 758	114 323	121 405	94	1.2
Starptautiskā sadarbība	1 003 316	1 095 813	1 237 375	89	11.0
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/ izslēgšana	160 956	195 501	227 641	86	2.0
REZULTĀTS	249 896	599 715	-249 662		

FKTK faktiskais finansējums 2017. gadā pieauga par 18%, salīdzinot ar 2016. gadu, jo 2017. gada laikā tika īstenotas funkcijas atbilstības kontroles un noregulējuma un garantiju sistēmas pilnveides jomā, kam palielinājums tika sniegts jau 2016. gadā, bet 2017. gadā tas sasniedza 14% no FKTK darbības nodrošināšanas izdevumiem. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas kontrolei tika veltīti būtiski līdzekļi arī ārvalsts palīdzībām, ko nodrošināja ASV nolīgtie eksperti. FKTK uzraudzības pasākumu nodrošināšanai (bez noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas kontroles uzraudzības) izdevumu apmērs 2017. gadā bija 63% no kopējiem FKTK darbības nodrošināšanas izdevumiem, bet 23% vadības un atbalsta funkcijām.

2017. gadā 95% no FKTK budžeta ieņēmumu daļas tika plānots segt no tirgus dalībnieku maksājumiem. Tika paredzēts, ka 76% no visiem tirgus dalībnieku maksājumiem to nodrošina monetārās finanšu iestādes, 9% – finanšu instrumentu tirgus dalībnieki kopā ar privātajiem pensiju fondiem, bet 15% - apdrošināšanas tirgus dalībnieki. Taču saskaņā ar faktisko plāna izpildi monetārās finanšu iestādes finansējumu nodrošinājušas 96% apmērā no plānotā, tādējādi nodrošinot iemaksas FKTK budžetā 74% apmērā no kopējā tirgus dalībnieku finansējuma 2017. gadā. Faktiskie budžeta izpildes (bez uzkrājumiem atvaļinājumiem un bez iepriekšējo periodu atjaunošanas izdevumiem) kopējie izdevumi 2017. gadā bija 9 915.8 tūkst. eiro, kas ir par 9% mazāk, nekā tika plānots (10 899.2 tūkst. eiro). Plānotā budžeta izdevumu neapguve saistīta ar vairākiem iemesliem – darbinieku atlīdzības sistēmas reorganizācijas pakāpenisku ieviešanu, apmācības iespēju realizēšanu,

telekomunikācijas pakalpojumu cenu konkurētspējas rezultātu, plānoto dienesta komandējumu apmeklējumu spēju, ielānoto projektu prioritizēšanu.

FKTK darbības nodrošinājuma lielākās izmaksas 2017. gadā veidoja izdevumi FKTK darbinieku atlīdzībām (72.8%).

9. tabula.

FKTK darbinieku atlīdzības struktūra 2017. gadā, eiro

Darba alga un tai pielīdzināmie maksājumi	5 857 344
t.sk. prēmijas	221 704
t.sk. piemaksas	64 150
t.sk. FKTK padomes atalgojums	397 555
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	1 363 217
t.sk. par FKTK padomes atalgojumu veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	93 638

FKTK nomas izdevumi 2017. gadā bija 442.5 tūkst. eiro, kas veido 53.8% no uzturēšanas un saimnieciskajiem pakalpojumiem. Nomas izdevumos ir iekļauti arī arhīva plauktu noma un nozares padomnieka biroja nomas izdevumi ASV. Tā kā FKTK darbinieku skaits 2016. gadā palielinājās un turpināja palielināties 2017. gadā, bija jāpaplašina nomātās biroja telpas Rīgā, noslēdzot 2017. gadā jaunu vienošanos esošajam nomas līgumam par papildu telpu nomu 204.10 m² platībā Krāmu ielā 2, bet tika pārtraukts biroja nomas līgums Kungu ielā 3 par

kopējo platību 64 m², līdz ar to kopējā FKTK nomājamā biroja platība Rīgā gada beigās bija 2 306.10 m², kas palielināja uzturēšanas un saimnieciskās izmaksas.

Pārskata gadā FKTK pārstāvēja Latviju astoņās Eiropas un pasaules līmeņa finanšu tirgu uzraudzības un tās koordinācijas organizācijās, kurās par dalību bija jāiemaksā par 12.5% vairāk nekā 2016. gadā.

10. tabula.

FKTK dalības maksājumi ES un pasaules organizācijās, 2016–2017, eiro

	2016	2017	Izmaiņas 2017/2016
Maksājumi ES organizācijās	504 784	568 007	12.5%
Maksājumi starptautiskajās organizācijās	44 967	50 530	12.4%
Kopā	549 751	618 537	12.5%

2017. gadā saglabājās nemainīga intensitāte FKTK darbinieku līdzdalībai ECB, Eiropas Komisijas un citu struktūru un organizāciju darbībā, kā arī uzraudzības procesu pilnveidošanas un koordinācijas darba grupās. Papildus 2016. gada nogalē aktīvu darbību sāka vienotais noregulējuma mehānisms, kas tā valdes personā koordinē eirozonas noguldījumu garantiju sistēmu darbību un kuras organizatoriskajās struktūrās aktīvi piedalās arī FKTK pārstāvji arī visu 2017. gadu, tādējādi dienesta komandējumu skaits pārskata gadā, tāpat kā 2016. gadā, nedaudz pārsniedza 500, bet to

nodrošināšanas izmaksas bija 474 tūkst. eiro.

FKTK pastāvīgi pilnveido tās darbības tehnisko nodrošinājumu, it īpaši informācijas tehnoloģiju jomā, tādēļ pārskata gadā kapitālajos ieguldījumos tika novirzīti 257.5 tūkst. eiro (saskaņā ar naudas plūsmas principu), no kuriem 93% veidoja ieguldījumi datortehnikā un programmatūrā.

24.04.2018. apstiprinātie FKTK 2017. gada finanšu pārskati, NGF un AAF 2017. gada finanšu pārskati un neatkarīgā zvērinātā revidenta ziņojumi par tiem ir pieejami FKTK mājaslapā www.fctk.lv.

www.fktk.lv